๚ นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส๚

ขุทฺทกนิกาเย

พุทฺธวํสปาฬิ

๑. รตนจงฺกมนกณฺฑํ

๑. พฺรหฺมา จ โลกาธิปตี สหมฺปตี [สหมฺปติ (สฺยา. กํ.)], กตญฺชลี อนธิวรํ อยาจถ;
“สนฺตีธ สตฺตาปฺปรชกฺขชาติกา, เทเสหิ ธมฺมํ อนุกมฺปิมํ ปชํ”๚

๒. สมฺปนฺนวิชฺชาจรณสฺส ตาทิโน, ชุตินฺธรสฺสนฺติมเทหธาริโน;
ตถาคตสฺสปฺปฏิปุคฺคลสฺส, อุปฺปชฺชิ การุญฺญตา สพฺพสตฺเต๚

๓. “น เหเต ชานนฺติ สเทวมานุสา, พุทฺโธ อยํ กีทิสโก นรุตฺตโม;
อิทฺธิพลํ ปญฺญาพลญฺจ กีทิสํ, พุทฺธพลํ โลกหิตสฺส กีทิสํ๚

๔. “น เหเต ชานนฺติ สเทวมานุสา, พุทฺโธ อยํ เอทิสโก นรุตฺตโม;
อิทฺธิพลํ ปญฺญาพลญฺจ เอทิสํ, พุทฺธพลํ โลกหิตสฺส เอทิสํ๚

๕. “หนฺทาหํ ทสฺสยิสฺสามิ, พุทฺธพลมนุตฺตรํ;
จงฺกมํ มาปยิสฺสามิ, นเภ รตนมณฺฑิตํ”๚

๖. ภุมฺมา มหาราชิกา ตาวตึสา, ยามา จ เทวา ตุสิตา จ นิมฺมิตา;
ปรนิมฺมิตา เยปิ จ พฺรหฺมกายิกา, อานนฺทิตา วิปุลมกํสุ โฆสํ๚

๗. โอภาสิตา จ ปถวี สเทวกา, ปุถู จ โลกนฺตริกา อสํวุตา;
ตโม จ ติโพฺพ วิหโต ตทา อหุ, ทิสฺวาน อเจฺฉรกํ ปาฏิหีรํ๚

๘. สเทวคนฺธพฺพมนุสฺสรกฺขเส, อาภา อุฬารา วิปุลา อชายถ;
อิมสฺมึ โลเก ปรสฺมิโญฺจภยสฺมึ [ปรสฺมึ จูภเย (สฺยา. กํ.)], อโธ จ อุทฺธํ ติริยญฺจ วิตฺถตํ๚

๙. สตฺตุตฺตโม อนธิวโร วินายโก, สตฺถา อหู เทวมนุสฺสปูชิโต;
มหานุภาโว สตปุญฺญลกฺขโณ, ทเสฺสสิ อเจฺฉรกํ ปาฏิหีรํ๚

๑๐. โส ยาจิโต เทววเรน จกฺขุมา, อตฺถํ สเมกฺขิตฺวา ตทา นรุตฺตโม;
จงฺกมํ [จงฺกมํ ตตฺถ (สี.)] มาปยิ โลกนายโก, สุนิฏฺฐิตํ สพฺพรตนนิมฺมิตํ๚

๑๑. อิทฺธี จ อาเทสนานุสาสนี, ติปาฏิหีเร ภควา วสี อหุ;
จงฺกมํ มาปยิ โลกนายโก, สุนิฏฺฐิตํ สพฺพรตนนิมฺมิตํ๚

๑๒. ทสสหสฺสีโลกธาตุยา, สิเนรุปพฺพตุตฺตเม;
ถเมฺภว ทเสฺสสิ ปฏิปาฏิยา, จงฺกเม รตนามเย๚

๑๓. ทสสหสฺสี อติกฺกมฺม, จงฺกมํ มาปยี ชิโน;
สพฺพโสณฺณมยา ปเสฺส, จงฺกเม รตนามเยฯ

๑๔. ตุลาสงฺฆาฎานุวคฺคา , โสวณฺณผลกตฺถตา;
เวทิกา สพฺพโสวณฺณา, ทุภโต ปเสฺสสุ นิมฺมิตาฯ

๑๕. มณิมุตฺตาวาลุกากิณฺณา, นิมฺมิโต รตนามโย;
โอภาเสติ ทิสา สพฺพา, สตรํสีว อุคฺคโตฯ

๑๖. ตสฺมึ จงฺกมเน ธีโร, ทฺวตฺตึสวรลกฺขโณ;
วิโรจมาโน สมฺพุโทฺธ, จงฺกเม จงฺกมี ชิโนฯ

๑๗. ทิพฺพํ มนฺทารวํ ปุปฺผํ, ปทุมํ ปาริฉตฺตกํ;
จงฺกมเน โอกิรนฺติ, สเพฺพ เทวา สมาคตาฯ

๑๘. ปสฺสนฺติ ตํ เทวสงฺฆา, ทสสหสฺสี ปโมทิตา;
นมสฺสมานา นิปตนฺติ, ตุฎฺฐหฎฺฐา ปโมทิตาฯ

๑๙. ตาวตึสา จ ยามา จ, ตุสิตา จาปิ เทวตา;
นิมฺมานรติโน เทวา, เย เทวา วสวตฺติโน;

อุทคฺคจิตฺตา สุมนา, ปสฺสนฺติ โลกนายกํฯ

๒๐. สเทวคนฺธพฺพมนุสฺสรกฺขสา, นาคา สุปณฺณา อถ วาปิ กินฺนรา;
ปสฺสนฺติ ตํ โลกหิตานุกมฺปกํ, นเภว อจฺจุคฺคตจนฺทมณฺฑลํฯ

๒๑. อาภสฺสรา สุภกิณฺหา, เวหปฺผลา อกนิฎฺฐา จ เทวตา;
สุสุทฺธสุกฺกวตฺถวสนา, ติฎฺฐนฺติ ปญฺชลีกตาฯ

๒๒. มุญฺจนฺติ ปุปฺผํ ปน ปญฺจวณฺณิกํ, มนฺทารวํ จนฺทนจุณฺณมิสฺสิตํ;
ภเมนฺติ เจลานิ จ อมฺพเร ตทา, ‘‘อโห ชิโน โลกหิตานุกมฺปโกฯ

๒๓. ‘‘ตุวํ สตฺถา จ เกตู จ, ธโช ยูโป จ ปาณินํ;
ปรายโน ปติฎฺฐา จ, ทีโป จ ทฺวิปทุตฺตโม [ทิปทุตฺตโม (สี. สฺยา.)]ฯ

๒๔. ‘‘ทสสหสฺสีโลกธาตุยา, เทวตาโย มหิทฺธิกา;
ปริวาเรตฺวา นมสฺสนฺติ, ตุฎฺฐหฎฺฐา ปโมทิตาฯ

๒๕. ‘‘เทวตา เทวกญฺญา จ, ปสนฺนา ตุฎฺฐมานสา;
ปญฺจวณฺณิกปุเปฺผหิ, ปูชยนฺติ นราสภํฯ

๒๖. ‘‘ปสฺสนฺติ ตํ เทวสงฺฆา, ปสนฺนา ตุฎฺฐมานสา;
ปญฺจวณฺณิกปุเปฺผหิ, ปูชยนฺติ นราสภํฯ

๒๗. ‘‘อโห อจฺฉริยํ โลเก, อพฺภุตํ โลมหํสนํ;
น เมทิสํ ภูตปุพฺพํ, อเจฺฉรํ โลมหํสนํ’’ฯ

๒๘. สกสกมฺหิ ภวเน, นิสีทิตฺวาน เทวตา;
หสนฺติ ตา มหาหสิตํ, ทิสฺวานเจฺฉรกํ นเภฯ

๒๙. อากาสฏฺฐา จ ภูมฏฺฐา, ติณปนฺถนิวาสิโน;
กตญฺชลี นมสฺสนฺติ, ตุฏฺฐหฏฺฐา ปโมทิตาฯ

๓๐. เยปิ ทีฆายุกา นาคา, ปุญฺญวโนฺต มหิทฺธิกา;
ปโมทิตา นมสฺสนฺติ, ปูชยนฺติ นรุตฺตมํฯ

๓๑. สงฺคีติโย ปวเตฺตนฺติ, อมฺพเร อนิลญฺชเส;
จมฺมนทฺธานิ วาเทนฺติ, ทิสฺวานเจฺฉรกํ นเภฯ

๓๒. สงฺขา จ ปณวา เจว, อโถปิ ฑิณฺฑิมา [เฑณฺฑิมา (สี.)] พหู;
อนฺตลิกฺขสฺมิํ วชฺชนฺติ, ทิสฺวานเจฺฉรกํ นเภฯ

๓๓. อพฺภุโต วต โน อชฺช, อุปฺปชฺชิ โลมหํสโน;
ธุวมตฺถสิทฺธิํ ลภาม, ขโณ โน ปฏิปาทิโตฯ

๓๔. พุโทฺธติ เตสํ สุตฺวาน, ปีติ อุปฺปชฺชิ ตาวเท;
พุโทฺธ พุโทฺธติ กถยนฺตา, ติฏฺฐนฺติ ปญฺชลีกตาฯ

๓๕. หิงฺการา สาธุการา จ [หิงฺการํ สาธุการญฺจ (สี. สฺยา.)], อุกฺกุฏฺฐิ สมฺปหํสนํ [สมฺปสาทนํ (สี.), สมฺปนาทนํ (สฺยา.)];
ปชา จ วิวิธา คคเน, วเตฺตนฺติ ปญฺชลีกตาฯ

๓๖. คายนฺติ เสเฬนฺติ จ วาทยนฺติ จ, ภุชานิ โปเถนฺติ จ นจฺจยนฺติ จ;
มุญฺจนฺติ ปุปฺผํ ปน ปญฺจวณฺณิกํ, มนฺทารวํ จนฺทนจุณฺณมิสฺสิตํฯ

๓๗. ‘‘ยถา ตุยฺหํ มหาวีร, ปาเทสุ จกฺกลกฺขณํ;
ธชวชิรปฏากา, วฑฺฒมานงฺกุสาจิตํฯ

๓๘. ‘‘รูเป สีเล สมาธิมฺหิ, ปญฺญาย จ อสาทิโส;
วิมุตฺติยา อสมสโม, ธมฺมจกฺกปฺปวตฺตเนฯ

๓๙. ‘‘ทสนาคพลํ กาเย, ตุยฺหํ ปากติกํ พลํ;
อิทฺธิพเลน อสโม, ธมฺมจกฺกปฺปวตฺตเนฯ

๔๐. ‘‘เอวํ สพฺพคุณูเปตํ, สพฺพงฺคสมุปาคตํ;
มหามุนิํ การุณิกํ, โลกนาถํ นมสฺสถฯ

๔๑. ‘‘อภิวาทนํ โถมนญฺจ, วนฺทนญฺจ ปสํสนํ;
นมสฺสนญฺจ ปูชญฺจ, สพฺพํ อรหสี ตุวํฯ

๔๒. ‘‘เย เกจิ โลเก วนฺทเนยฺยา, วนฺทนํ อรหนฺติ เย;
สพฺพเสโฏฺฐ มหาวีร, สทิโส เต น วิชฺชติฯ

๔๓. ‘‘สาริปุโตฺต มหาปโญฺญ, สมาธิชฺฌานโกวิโท;

คิชฺฌกูเฏ ฐิโตเยว, ปสฺสติ โลกนายกํฯ

๔๔. ‘‘สุผุลฺลํ สาลราชํว, จนฺทํว คคเน ยถา;
มชฺฌนฺหิเกว [มชฺฌนฺติเกว (สพฺพตฺถ)] สูริยํ, โอโลเกสิ นราสภํฯ

๔๕. ‘‘ชลนฺตํ ทีปรุกฺขํว, ตรุณสูริยํว อุคฺคตํ;
พฺยามปฺปภานุรญฺชิตํ, ธีรํ ปสฺสติ โลกนายกํฯ

๔๖. ‘‘ปญฺจนฺนํ ภิกฺขุสตานํ, กตกิจฺจาน ตาทินํ;
ขีณาสวานํ วิมลานํ, ขเณน สนฺนิปาตยิฯ

๔๗. ‘‘โลกปฺปสาทนํ นาม, ปาฏิหีรํ นิทสฺสยิ;
อเมฺหปิ ตตฺถ คนฺตฺวาน, วนฺทิสฺสาม มยํ ชินํฯ

๔๘. ‘‘เอถ สเพฺพ คมิสฺสาม, ปุจฺฉิสฺสาม มยํ ชินํ;
กงฺขํ วิโนทยิสฺสาม, ปสฺสิตฺวา โลกนายกํ’’ฯ

๔๙. สาธูติ เต ปฏิสฺสุตฺวา, นิปกา สํวุตินฺทฺริยา;
ปตฺตจีวรมาทาย, ตรมานา อุปาคมุํฯ

๕๐. ขีณาสเวหิ วิมเลหิ, ทเนฺตหิ อุตฺตเม ทเม;
สาริปุโตฺต มหาปโญฺญ, อิทฺธิยา อุปสงฺกมิฯ

๕๑. เตหิ ภิกฺขูหิ ปริวุโต, สาริปุโตฺต มหาคณี;
ลฬโนฺต เทโวว คคเน, อิทฺธิยา อุปสงฺกมิฯ

๕๒. อุกฺกาสิตญฺจ ขิปิตํ [อุกฺกาสิตญฺจ ขิปิตญฺจ (สฺยา. อฏฺฐ.)], อชฺฌุเปกฺขิย สุพฺพตา;
สคารวา สปฺปติสฺสา, สมฺพุทฺธํ อุปสงฺกมุํฯ

๕๓. อุปสงฺกมิตฺวา ปสฺสนฺติ, สยมฺภุํ โลกนายกํ;
นเภ อจฺจุคฺคตํ ธีรํ, จนฺทํว คคเน ยถาฯ

๕๔. ชลนฺตํ ทีปรุกฺขํว, วิชฺชุํว คคเน ยถา;
มชฺฌนฺหิเกว สูริยํ, ปสฺสนฺติ โลกนายกํฯ

๕๕. ปญฺจภิกฺขุสตา สเพฺพ, ปสฺสนฺติ โลกนายกํ;
รหทมิว วิปฺปสนฺนํ, สุผุลฺลํ ปทุมํ ยถาฯ

๕๖. อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวาน, ตุฏฺฐหฏฺฐา ปโมทิตา;
นมสฺสมานา นิปตนฺติ, สตฺถุโน จกฺกลกฺขเณฯ

๕๗. สาริปุโตฺต มหาปโญฺญ, โกรณฺฑสมสาทิโส;
สมาธิชฺฌานกุสโล, วนฺทเต โลกนายกํฯ

๕๘. คชฺชิตา กาลเมโฆว, นีลุปฺปลสมสาทิโส;
อิทฺธิพเลน อสโม, โมคฺคลฺลาโน มหิทฺธิโกฯ

๕๙. มหากสฺสโปปิ จ เถโร, อุตฺตตฺตกนกสนฺนิโภ;
ธุตคุเณ อคฺคนิกฺขิตฺโต, โถมิโต สตฺถุวณฺณิโตฯ

๖๐. ทิพฺพจกฺขูนํ โย อโคฺค, อนุรุทฺโธ มหาคณี;
ญาติเสฏฺโฐ ภควโต, อวิทูเรว ติฏฺฐติฯ

๖๑. อาปตฺติอนาปตฺติยา , สเตกิจฺฉาย โกวิโท;
วินเย อคฺคนิกฺขิตฺโต, อุปาลิ สตฺถุวณฺณิโตฯ

๖๒. สุขุมนิปุณตฺถปฏิวิทฺธ, กถิกานํ ปวโร คณี;
อิสิ มนฺตานิยา ปุตฺโต, ปุณฺโณ นามาติ วิสฺสุโตฯ

๖๓. เอเตสํ จิตฺตมญฺญาย, โอปมฺมกุสโล มุนิ;
กงฺขเจฺฉโท มหาวีโร, กเถสิ อตฺตโน คุณํฯ

๖๔. ‘‘จตฺตาโร เต อสงฺเขยฺยา, โกฏิ เยสํ น นายติ;
สตฺตกาโย จ อากาโส, จกฺกวาฬา จนนฺตกา;
พุทฺธญาณํ อปฺปเมยฺยํ, น สกฺกา เอเต วิชานิตุํฯ

๖๕. ‘‘กิเมตํ อจฺฉริยํ โลเก, ยํ เม อิทฺธิวิกุพฺพนํ;
อเญฺญ พหู อจฺฉริยา, อพฺภุตา โลมหํสนาฯ

๖๖. ‘‘ยทาหํ ตุสิเต กาเย, สนฺตุสิโต นามหํ ตทา;
ทสสหสฺสี สมาคมฺม, ยาจนฺติ ปญฺชลี มมํฯ

๖๗. ‘‘‘กาโล โข เต [กาโล เทว (สี.), กาโลยํ เต (สฺยา. ก.)] มหาวีร, อุปฺปชฺช มาตุกุจฺฉิยํ;
สเทวกํ ตารยนฺโต, พุชฺฌสฺสุ อมตํ ปทํ’ฯ

๖๘. ‘‘ตุสิตา กายา จวิตฺวาน, ยทา โอกฺกมิ กุจฺฉิยํ;
ทสสหสฺสีโลกธาตุ, กมฺปิตฺถ ธรณี ตทาฯ

๖๙. ‘‘ยทาหํ มาตุกุจฺฉิโต, สมฺปชาโนว นิกฺขมิํ;
สาธุการํ ปวเตฺตนฺติ, ทสสหสฺสี ปกมฺปถฯ

๗๐. ‘‘โอกฺกนฺติํ เม สโม นตฺถิ, ชาติโต อภินิกฺขเม;
สโมฺพธิยํ อหํ เสฏฺโฐ, ธมฺมจกฺกปฺปวตฺตเนฯ

๗๑. ‘‘อโห อจฺฉริยํ โลเก, พุทฺธานํ คุณมหนฺตตา;
ทสสหสฺสีโลกธาตุ, ฉปฺปการํ ปกมฺปถ;
โอภาโส จ มหา อาสิ, อเจฺฉรํ โลมหํสนํ’’ฯ

๗๒. ภควา ตมฺหิ [ภควา จ ตมฺหิ (สี. สฺยา. ก.)] สมเย, โลกเชฏฺโฐ นราสโภ;
สเทวกํ ทสฺสยนฺโต, อิทฺธิยา จงฺกมี ชิโนฯ

๗๓. จงฺกเม จงฺกมโนฺตว, กเถสิ โลกนายโก;
อนฺตรา น นิวเตฺตติ, จตุหเตฺถ จงฺกเม ยถาฯ

๗๔. สาริปุตฺโต มหาปญฺโญ, สมาธิชฺฌานโกวิโท;
ปญฺญาย ปารมิปฺปตฺโต, ปุจฺฉติ โลกนายกํฯ

๗๕. ‘‘กีทิโส เต มหาวีร, อภินีหาโร นรุตฺตม;
กมฺหิ กาเล ตยา ธีร, ปตฺถิตา โพธิมุตฺตมาฯ

๗๖. ‘‘ทานํ สีลญฺจ เนกฺขมฺมํ, ปญฺญาวีริยญฺจ กีทิสํ;
ขนฺติสจฺจมธิฏฺฐานํ, เมตฺตุเปกฺขา จ กีทิสาฯ

๗๗. ‘‘ทส ปารมี ตยา ธีร, กีทิสี โลกนายก;
กถํ อุปปารมี ปุณฺณา, ปรมตฺถปารมี กถํ’’ฯ

๗๘. ตสฺส ปุฏฺฐ วิยากาสิ, กรวีกมธุรคิโร;
นิพฺพาปยนฺโต หทยํ, หาสยนฺโต สเทวกํฯ

๗๙. อตีตพุทฺธานํ ชินานํ เทสิตํ, นิกีลิตํ [นิกีฬิตํ (ก.)] พุทฺธปรมฺปราคตํ;
ปุเพฺพนิวาสานุคตาย พุทฺธิยา, ปกาสยี โลกหิตํ สเทวเกฯ

๘๐. ‘‘ปีติปาโมชฺชชนนํ, โสกสลฺลวิโนทนํ;
สพฺพสมฺปตฺติปฏิลาภํ, จิตฺตีกตฺวา สุณาถ เมฯ

๘๑. ‘‘มทนิมฺมทนํ โสกนุทํ, สํสารปริโมจนํ;
สพฺพทุกฺขกฺขยํ มคฺคํ, สกฺกจฺจํ ปฏิปชฺชถา’’ติฯ

รตนจงฺกมนกโณฺฑ นิฏฺฐิโตฯ

๒. สุเมธปตฺถนากถา

๑. กปฺเป จ สตสหสฺเส, จตุโร จ อสงฺขิเย;
อมรํ นาม นครํ, ทสฺสเนยฺยํ มโนรมํฯ

๒. ทสหิ สเทฺทหิ อวิวิตฺตํ, อนฺนปานสมายุตํ;
หตฺถิสทฺทํ อสฺสสทฺทํ, เภริสงฺขรถานิ จ;
ขาทถ ปิวถ เจว, อนฺนปาเนน โฆสิตํฯ

๓. นครํ สพฺพงฺคสมฺปนฺนํ, สพฺพกมฺมมุปาคตํ;
สตฺตรตนสมฺปนฺนํ, นานาชนสมากุลํ;
สมิทฺธํ เทวนครํว, อาวาสํ ปุญฺญกมฺมินํฯ

๔. นคเร อมรวติยา, สุเมโธ นาม พฺราหฺมโณ;
อเนกโกฏิสนฺนิจโย, ปหูตธนธญฺญวาฯ

๕. อชฺฌายโก มนฺตธโร, ติณฺณํ เวทาน ปารคู;
ลกฺขเณ อิติหาเส จ, สธมฺเม ปารมึ คโตฯ

๖. รโหคโต นิสีทิตฺวา, เอวํ จินฺเตสหํ ตทา;
“ทุกฺโข ปุนพฺภโว นาม, สรีรสฺส จ เภทนํฯ

๗. “ชาติธมฺโม ชราธมฺโม, พฺยาธิธมฺโม สหํ [จหํ (สี. สฺยา.)] ตทา;
อชรํ อมตํ เขมํ, ปริเยสิสฺสามิ นิพฺพุตึฯ

๘. “ยํนูนิมํ ปูติกายํ, นานากุณปปูริตํ;
ฉฑฺฑยิตฺวาน คเจฺฉยฺยํ, อนเปกฺโข อนตฺถิโกฯ

๙. “อตฺถิ เหหิติ โส มคฺโค, น โส สกฺกา น เหตุเย;
ปริเยสิสฺสามิ ตํ มคฺคํ, ภวโต ปริมุตฺติยาฯ

๑๐. “ยถาปิ ทุกฺเข วิชฺชนฺเต, สุขํ นามปิ วิชฺชติ;
เอวํ ภเว วิชฺชมาเน, วิภโวปิ อิจฺฉิตพฺพโกฯ

๑๑. “ยถาปิ อุณฺเห วิชฺชนฺเต, อปรํ วิชฺชติ สีตลํ;
เอวํ ติวิธคฺคิ วิชฺชนฺเต, นิพฺพานํ อิจฺฉิตพฺพกํฯ

๑๒. “ยถาปิ ปาเป วิชฺชนฺเต, กลฺยาณมปิ วิชฺชติ;
เอวเมว ชาติ วิชฺชนฺเต, อชาติปิจฺฉิตพฺพกํฯ

๑๓. “ยถา คูถคโต ปุริโส, ตฬากํ ทิสฺวาน ปูริตํ;
น คเวสติ ตํ ตฬากํ, น โทโส ตฬากสฺส โสฯ

๑๔. “เอวํ กิเลสมลโธว, วิชฺชนฺเต อมตนฺตเฬ;
น คเวสติ ตํ ตฬากํ, น โทโส อมตนฺตเฬฯ

๑๕. “ยถา อรีหิ ปริรุโทฺธ, วิชฺชเนฺต คมนมฺปเถ;
น ปลายติ โส ปุริโส, น โทโส อญฺชสสฺส โสฯ

๑๖. “เอวํ กิเลสปริรุโทฺธ, วิชฺชมาเน สิเว ปเถ;
น คเวสติ ตํ มคฺคํ, น โทโส สิวมญฺชเสฯ

๑๗. “ยถาปิ พฺยาธิโต ปุริโส, วิชฺชมาเน ติกิจฺฉเก;
น ติกิจฺฉาเปติ ตํ พฺยาธึ, น โทโส โส ติกิจฺฉเกฯ

๑๘. “เอวํ กิเลสพฺยาธีหิ, ทุกฺขิโต ปริปีฬิโต;
น คเวสติ ตํ อาจริยํ, น โทโส โส วินายเกฯ

๑๙. “ยถาปิ กุณปํ ปุริโส, กเณฺฐ พนฺธํ ชิคุจฺฉิย;
โมจยิตฺวาน คเจฺฉยฺย, สุขี เสรี สยํวสีฯ

๒๐. “ตเถวิมํ ปูติกายํ, นานากุณปสญฺจยํ;
ฉฑฺฑยิตฺวาน คเจฺฉยฺยํ, อนเปโกฺข อนตฺถิโกฯ

๒๑. “ยถา อุจฺจารฏฺฐานมฺหิ, กรีสํ นรนาริโย;
ฉฑฺฑยิตฺวาน คจฺฉนฺติ, อนเปกฺขา อนตฺถิกาฯ

๒๒. “เอวเมวาหํ อิมํ กายํ, นานากุณปปูริตํ;
ฉฑฺฑยิตฺวาน คจฺฉิสฺสํ, วจฺจํ กตฺวา ยถา กุฏึฯ

๒๓. “ยถาปิ ชชฺชรํ นาวํ, ปลุคฺคํ อุทคาหินึ [อุทกคาหิณึ (สี.), อุทกคาหินึ (สฺยา.)];
สามี ฉเฑฺฑตฺวา คจฺฉนฺติ, อนเปกฺขา อนตฺถิกาฯ

๒๔. “เอวเมวาหํ อิมํ กายํ, นวจฺฉิทฺทํ ธุวสฺสวํ;
ฉฑฺฑยิตฺวาน คจฺฉิสฺสํ, ชิณฺณนาวํว สามิกาฯ

๒๕. “ยถาปิ ปุริโส โจเรหิ, คจฺฉโนฺต ภณฺฑมาทิย;
ภณฺฑเจฺฉทภยํ ทิสฺวา, ฉฑฺฑยิตฺวาน คจฺฉติฯ

๒๖. “เอวเมว อยํ กาโย, มหาโจรสโม วิย;
ปหายิมํ คมิสฺสามิ, กุสลเจฺฉทนา ภยา”ฯ

๒๗. เอวาหํ จินฺตยิตฺวาน, เนกโกฏิสตํ ธนํ;
นาถานาถานํ ทตฺวาน, หิมวนฺตมุปาคมึฯ

๒๘. หิมวนฺตสฺสาวิทูเร, ธมฺมิโก นาม ปพฺพโต;
อสฺสโม สุกโต มยฺหํ, ปณฺณสาลา สุมาปิตาฯ

๒๙. จงฺกมํ ตตฺถ มาเปสึ, ปญฺจโทสวิวชฺชิตํ;
อฏฺฐคุณสมูเปตํ, อภิญฺญาพลมาหรึฯ

๓๐. สาฏกํ ปชหึ ตตฺถ, นวโทสมุปาคตํ;
วากจีรํ นิวาเสสึ, ทฺวาทสคุณมุปาคตํฯ

๓๑. อฎฺฐโทสสมากิณฺณํ , ปชหึ ปณฺณสาลกํ;
อุปาคมึ รุกฺขมูลํ, คุเณ ทสหุปาคตํฯ

๓๒. วาปิตํ โรปิตํ ธญฺญํ, ปชหึ นิรวเสสโต;
อเนกคุณสมฺปนฺนํ, ปวตฺตผลมาทิยึฯ

๓๓. ตตฺถปฺปธานํ ปทหึ, นิสชฺชฏฺฐานจงฺกเม;
อพฺภนฺตรมฺหิ สตฺตาเห, อภิญฺญาพลปาปุณึฯ

๓๔. เอวํ เม สิทฺธิปฺปตฺตสฺส, วสีภูตสฺส สาสเน;
ทีปงฺกโร นาม ชิโน, อุปฺปชฺชิ โลกนายโกฯ

๓๕. อุปฺปชฺชนฺเต จ ชายนฺเต, พุชฺฌนฺเต ธมฺมเทสเน;
จตุโร นิมิตฺเต นาทฺทสํ, ฌานรติสมปฺปิโตฯ

๓๖. ปจฺจนฺตเทสวิสเย, นิมนฺเตตฺวา ตถาคตํ;
ตสฺส อาคมนํ มคฺคํ, โสเธนฺติ ตุฏฺฐมานสาฯ

๓๗. อหํ เตน สมเยน, นิกฺขมิตฺวา สกสฺสมา;
ธุนนฺโต วากจีรานิ, คจฺฉามิ อมฺพเร ตทาฯ

๓๘. เวทชาตํ ชนํ ทิสฺวา, ตุฏฺฐหฏฺฐํ ปโมทิตํ;
โอโรหิตฺวาน คคนา, มนุสฺเส ปุจฺฉิ ตาวเทฯ

๓๙. ‘‘ตุฏฺฐหฏฺโฐ ปมุทิโต, เวทชาโต มหาชโน;
กสฺส โสธียติ มคฺโค, อญฺชสํ วฏุมายนํ’’ฯ

๔๐. เต เม ปุฏฺฐา วิยากํสุ, ‘‘พุทฺโธ โลเก อนุตฺตโร;
ทีปงฺกโร นาม ชิโน, อุปฺปชฺชิ โลกนายโก;
ตสฺส โสธียติ มคฺโค, อญฺชสํ วฏุมายนํ’’ฯ

๔๑. พุโทฺธติวจนํ [พุโทฺธติ มม (สี. สฺยา. ก.)] สุตฺวาน, ปีติ อุปฺปชฺชิ ตาวเท;
พุโทฺธ พุโทฺธติ กถยนฺโต, โสมนสฺสํ ปเวทยึฯ

๔๒. ตตฺถ ฐตฺวา วิจินฺเตสึ, ตุฏฺโฐ สํวิคฺคมานโส;
‘‘อิธ พีชานิ โรปิสฺสํ, ขโณ เว มา อุปจฺจคาฯ

๔๓. ‘‘ยทิ พุทฺธสฺส โสเธถ, เอโกกาสํ ททาถ เม;
อหมฺปิ โสธยิสฺสามิ, อญฺชสํ วฏุมายนํ’’ฯ

๔๔. อทํสุ เต มโมกาสํ, โสเธตุํ อญฺชสํ ตทา;
พุโทฺธ พุโทฺธติ จินฺเตนฺโต, มคฺคํ โสเธมหํ ตทาฯ

๔๕. อนิฏฺฐิเต มโมกาเส, ทีปงฺกโร มหามุนิ;
จตูหิ สตสหเสฺสหิ, ฉฬภิญฺเญหิ ตาทิหิ;
ขีณาสเวหิ วิมเลหิ, ปฏิปชฺชิ อญฺชสํ ชิโนฯ

๔๖. ปจฺจุคฺคมนา วตฺตนฺติ, วชฺชนฺติ เภริโย พหู;
อาโมทิตา นรมรู, สาธุการํ ปวตฺตยุํฯ

๔๗. เทวา มนุสฺเส ปสฺสนฺติ, มนุสฺสาปิ จ เทวตา;
อุโภปิ เต ปญฺชลิกา, อนุยนฺติ ตถาคตํฯ

๔๘. เทวา ทิพฺพหิ ตุริเยหิ, มนุสฺสา มานุเสหิ จ [มานุสฺสเกหิ จ มานุสเกหิ จ (สฺยา. ก.)];
อุโภปิ เต วชฺชยนฺตา, อนุยนฺติ ตถาคตํฯ

๔๙. ทิพฺพํ มนฺทารวํ ปุปฺผํ, ปทุมํ ปาริฉตฺตกํ;
ทิโสทิสํ โอกิรนฺติ, อากาสนภคตา มรูฯ

๕๐. ทิพฺพํ จนฺทนจุณฺณญฺจ, วรคนฺธญฺจ เกวลํ;
ทิโสทิสํ โอกิรนฺติ, อากาสนภคตา [อากาเส นภคา (สฺยา.)] มรูฯ

๕๑. จมฺปกํ สรลํ นีปํ, นาคปุนฺนาคเกตกํ;
ทิโสทิสํ อุกฺขิปนฺติ, ภูมิตลคตา นราฯ

๕๒. เกเส มุญฺจิตฺวาหํ ตตฺถ, วากจีรญฺจ จมฺมกํ;
กลเล ปตฺถริตฺวาน, อวกุชฺช นิปชฺชหํฯ

๕๓. ‘‘อกฺกมิตฺวาน มํ พุทฺโธ, สห สิเสฺสหิ คจฺฉตุ;
มา นํ กลเล อกฺกมิตฺถ, หิตาย เม ภวิสฺสติ’’ฯ

๕๔. ปถวิยํ นิปนฺนสฺส, เอวํ เม อาสิ เจตโส;
‘‘อิจฺฉมาโน อหํ อชฺช, กิเลเส ฌาปเย มมฯ

๕๕. ‘‘กึ เม อญฺญาตเวเสน, ธมฺมํ สจฺฉิกเตนิธ;
สพฺพญฺญุตํ ปาปุณิตฺวา, พุทฺโธ เหสฺสํ สเทวเกฯ

๕๖. ‘‘กึ เม เอเกน ติณฺเณน, ปุริเสน ถามทสฺสินา;
สพฺพญฺญุตํ ปาปุณิตฺวา, สนฺตาเรสฺสํ สเทวกํฯ

๕๗. ‘‘อิมินา เม อธิกาเรน, กเตน ปุริสุตฺตเม;
สพฺพญฺญุตํ ปาปุณิตฺวา, ตาเรมิ ชนตํ พหุํฯ

๕๘. ‘‘สํสารโสตํ ฉินฺทิตฺวา, วิทฺธํเสตฺวา ตโย ภเว;
ธมฺมนาวํ สมารุยฺห, สนฺตาเรสฺสํ สเทวกํ’’ฯ

๕๙. มนุสฺสตฺตํ ลิงฺคสมฺปตฺติ, เหตุ สตฺถารทสฺสนํ;
ปพฺพชฺชา คุณสมฺปตฺติ, อธิกาโร จ ฉนฺทตา;
อฏฺฐธมฺมสโมธานา, อภินีหาโร สมิชฺฌติฯ

๖๐. ทีปงฺกโร โลกวิทู, อาหุตีนํ ปฏิคฺคโห;
อุสฺสีสเก มํ ฐตฺวาน, อิทํ วจนมพฺรวิฯ

๖๑. “ปสฺสถ อิมํ ตาปสํ, ชฏิลํ อุคฺคตาปนํ;
อปริเมยฺยิโต กปฺเป, พุโทฺธ โลเก ภวิสฺสติฯ

๖๒. “อหุ กปิลวฺหยา รมฺมา, นิกฺขมิตฺวา ตถาคโต;
ปธานํ ปทหิตฺวาน, กตฺวา ทุกฺกรการิกํฯ

๖๓. “อชปาลรุกฺขมูลสฺมิํ, นิสีทิตฺวา ตถาคโต;
ตตฺถ ปายาสํ ปคฺคยฺห, เนรญฺชรมุเปหิติฯ

๖๔. “เนรญฺชราย ตีรมฺหิ, ปายาสํ อท โส ชิโน;
ปฏิยตฺตวรมเคฺคน, โพธิมูลมุเปหิติฯ

๖๕. “ตโต ปทกฺขิณํ กตฺวา, โพธิมณฺฑํ อนุตฺตโร [อนุตฺตรํ (สฺยา. กํ.)];
อสฺสตฺถรุกฺขมูลมฺหิ, พุชฺฌิสฺสติ มหายโสฯ

๖๖. “อิมสฺส ชนิกา มาตา, มายา นาม ภวิสฺสติ;
ปิตา สุโทฺธทโน นาม, อยํ เหสฺสติ โคตโมฯ

๖๗. “อนาสวา วีตราคา, สนฺตจิตฺตา สมาหิตา;
โกลิโต อุปติโสฺส จ, อคฺคา เหสฺสนฺติ สาวกา;
อานโนฺท นามุปฏฺฐาโก, อุปฏฺฐิสฺสติมํ [อุปฏฺฐิสฺสติ ตํ (สี.)] ชินํฯ

๖๘. “เขมา อุปฺปลวณฺณา จ, อคฺคา เหสฺสนฺติ สาวิกา;
อนาสวา วีตราคา, สนฺตจิตฺตา สมาหิตา;
โพธิ ตสฺส ภควโต, อสฺสโตฺถติ ปวุจฺจติฯ

๖๙. “จิโตฺต จ หตฺถาฬวโก [หตฺถาลวโก (สี.)], อคฺคา เหสฺสนฺตุปฏฺฐกา;
อุตฺตรา นนฺทมาตา จ, อคฺคา เหสฺสนฺตุปฏฺฐิกา”ฯ

๗๐. อิทํ สุตฺวาน วจนํ, อสมสฺส มเหสิโน;
อาโมทิตา นรมรู, พุทฺธพีชํ กิร [พุทฺธพีชงฺกุโร (สี. สฺยา.)] อยํฯ

๗๑. อุกฺกุฏฺฐิสทฺทา วตฺตนฺติ, อโปฺผเฏนฺติ [อโปฺผเฐนฺติ (สี.)] หสนฺติ จ;
กตญฺชลี นมสฺสนฺติ, ทสสหสฺสี สเทวกาฯ

๗๒. “ยทิมสฺส โลกนาถสฺส, วิรชฺฌิสฺสาม สาสนํ;
อนาคตมฺหิ อทฺธาเน, เหสฺสาม สมฺมุขา อิมํฯ

๗๓. “ยถา มนุสฺสา นทิํ ตรนฺตา, ปฏิติตฺถํ วิรชฺฌิย;
เหฏฺฐาติเตฺถ คเหตฺวาน, อุตฺตรนฺติ มหานทิํฯ

๗๔. “เอวเมว มยํ สเพฺพ, ยทิ มุญฺจามิมํ ชินํ;
อนาคตมฺหิ อทฺธาเน, เหสฺสาม สมฺมุขา อิมํ”ฯ

๗๕. ทีปงฺกโร โลกวิทู, อาหุตีนํ ปฏิคฺคโห;
มม กมฺมํ ปกิเตฺตตฺวา, ทกฺขิณํ ปาทมุทฺธริฯ

๗๖. เย ตตฺถาสุํ ชินปุตฺตา, ปทกฺขิณมกํสุ [สเพฺพ ปทกฺขิณมกํสุ (สฺยา. ก.)] มํ;
เทวา มนุสฺสา อสุรา จ, อภิวาเทตฺวาน ปกฺกมุํฯ

๗๗. ทสฺสนํ เม อติกฺกนฺเต, สสเงฺฆ โลกนายเก;
สยนา วุฏฺฐหิตฺวาน, ปลฺลงฺกํ อาภุชึ ตทาฯ

๗๘. สุเขน สุขิโต โหมิ, ปาโมเชฺชน ปโมทิโต;
ปีติยา จ อภิสฺสโนฺน, ปลฺลงฺกํ อาภุชึ ตทาฯ

๗๙. ปลฺลเงฺกน นิสีทิตฺวา, เอวํ จิเนฺตสหํ ตทา;
‘‘วสีภูโต อหํ ฌาเน, อภิญฺญาสุ ปารมิํคโต [อภิญฺญาปารมิํ คโต (สี.)]ฯ

๘๐. ‘‘สหสฺสิยมฺหิ โลกมฺหิ, อิสโย นตฺถิ เม สมา;
อสโม อิทฺธิธเมฺมสุ, อลภิํ อีทิสํ สุขํฯ

๘๑. ‘‘ปลฺลงฺกาภุชเน มยฺหํ, ทสสหสฺสาธิวาสิโน;
มหานาทํ ปวเตฺตสุํ, ‘ธุวํ พุโทฺธ ภวิสฺสสิฯ

๘๒. ‘‘‘ยา ปุเพฺพ โพธิสตฺตานํ, ปลฺลงฺกวรมาภุเช;
นิมิตฺตานิ ปทิสฺสนฺติ, ตานิ อชฺช ปทิสฺสเรฯ

๘๓. ‘‘‘สีตํ พฺยปคตํ โหติ, อุณฺหญฺจ อุปสมฺมติ;
ตานิ อชฺช ปทิสฺสนฺติ, ธุวํ พุโทฺธ ภวิสฺสสิฯ

๘๔. ‘‘‘ทสสหสฺสี โลกธาตู, นิสฺสทฺทา โหนฺติ นิรากุลา;
ตานิ อชฺช ปทิสฺสนฺติ, ธุวํ พุโทฺธ ภวิสฺสสิฯ

๘๕. ‘‘‘มหาวาตา น วายนฺติ, น สนฺทนฺติ สวนฺติโย;
ตานิ อชฺช ปทิสฺสนฺติ, ธุวํ พุโทฺธ ภวิสฺสสิฯ

๘๖. ‘‘‘ถลชา ทกชา ปุปฺผา, สเพฺพ ปุปฺผนฺติ ตาวเท;
เตปชฺช ปุปฺผิตา [ปุปฺผิตานิ (อฏฺฐ.)] สเพฺพ, ธุวํ พุโทฺธ ภวิสฺสสิฯ

๘๗. ‘‘‘ลตา วา ยทิ วา รุกฺขา, ผลภารา โหนฺติ ตาวเท;
เตปชฺช ผลิตา สเพฺพ, ธุวํ พุโทฺธ ภวิสฺสสิฯ

๘๘. ‘‘‘อากาสฏฺฐา จ ภูมฏฺฐา, รตนา โชตนฺติ ตาวเท;
เตปชฺช รตนา โชตนฺติ, ธุวํ พุโทฺธ ภวิสฺสสิฯ

๘๙. ‘‘‘มานุสฺสกา จ ทิพฺพา จ, ตุริยา วชฺชนฺติ ตาวเท;
เตปชฺชุโภ อภิรวนฺติ, ธุวํ พุโทฺธ ภวิสฺสสิฯ

๙๐. ‘‘‘วิจิตฺรปุปฺผา คคนา, อภิวสฺสนฺติ ตาวเท;
เตปิ อชฺช ปวสฺสนฺติ, ธุวํ พุโทฺธ ภวิสฺสสิฯ

๙๑. ‘‘‘มหาสมุโทฺท อาภุชติ, ทสสหสฺสี ปกมฺปติ;
เตปชฺชุโภ อภิรวนฺติ, ธุวํ พุโทฺธ ภวิสฺสสิฯ

๙๒. '''นิรเยปิ ทสสหเสฺส, อคฺคี นิพฺพนฺติ ตาวเท;
เตปชฺช นิพฺพุตา อคฺคี, ธุวํ พุโทฺธ ภวิสฺสสิฯ

๙๓. '''วิมโล โหติ สูริโย, สพฺพา ทิสฺสนฺติ ตารกา;
เตปิ อชฺช ปทิสฺสนฺติ, ธุวํ พุโทฺธ ภวิสฺสสิฯ

๙๔. '''อโนวเฏฺฐน [อโนวุเฏฺฐน (สฺยา. ก.)] อุทกํ, มหิยา อุพฺภิชฺชิ ตาวเท;
ตมฺปชฺชุพฺภิชฺชเต มหิยา, ธุวํ พุโทฺธ ภวิสฺสสิฯ

๙๕. '''ตาราคณา วิโรจนฺติ, นกฺขตฺตา คคนมณฺฑเล;
วิสาขา จนฺทิมา ยุตฺตา, ธุวํ พุโทฺธ ภวิสฺสสิฯ

๙๖. '''พิลาสยา ทรีสยา, นิกฺขมนฺติ สกาสยา;
เตปชฺช อาสยา ฉุฑฺธา, ธุวํ พุโทฺธ ภวิสฺสสิฯ

๙๗. '''น โหนฺติ อรตี สตฺตานํ, สนฺตุฏฺฐา โหนฺติ ตาวเท;
เตปชฺช สเพฺพ สนฺตุฏฺฐา, ธุวํ พุโทฺธ ภวิสฺสสิฯ

๙๘. '''โรคา ตทุปสมฺมนฺติ, ชิฆจฺฉา จ วินสฺสติ;
ตานิ อชฺช ปทิสฺสนฺติ, ธุวํ พุโทฺธ ภวิสฺสสิฯ

๙๙. '''ราโค ตทา ตนุ โหติ, โทโส โมโห วินสฺสติ;
เตปชฺช วิคตา สเพฺพ, ธุวํ พุโทฺธ ภวิสฺสสิฯ

๑๐๐. '''ภยํ ตทา น ภวติ, อชฺชเปตํ ปทิสฺสติ;
เตน ลิเงฺคน ชานาม, ธุวํ พุโทฺธ ภวิสฺสสิฯ

๑๐๑. '''รโชนุทฺธํสติ อุทฺธํ, อชฺชเปตํ ปทิสฺสติ;
เตน ลิเงฺคน ชานาม, ธุวํ พุโทฺธ ภวิสฺสสิฯ

๑๐๒. '''อนิฏฺฐคโนฺธ ปกฺกมติ, ทิพฺพคโนฺธ ปวายติ;
โสปชฺช วายติ คโนฺธ, ธุวํ พุโทฺธ ภวิสฺสสิฯ

๑๐๓. '''สเพฺพ เทวา ปทิสฺสนฺติ, ฐปยิตฺวา อรูปิโน;
เตปชฺช สเพฺพ ทิสฺสนฺติ, ธุวํ พุโทฺธ ภวิสฺสสิฯ

๑๐๔. '''ยาวตา นิรยา นาม, สเพฺพ ทิสฺสนฺติ ตาวเท;
เตปชฺช สเพฺพ ทิสฺสนฺติ, ธุวํ พุโทฺธ ภวิสฺสสิฯ

๑๐๕. '''กุฏฺฏา [กุฑฺฑา (สี.)] กวาฏา เสลา จ, น โหนฺตาวรณา ตทา;
อากาสภูตา เตปชฺช, ธุวํ พุโทฺธ ภวิสฺสสิฯ

๑๐๖. '''จุตี จ อุปปตฺติ จ, ขเณ ตสฺมิํ น วิชฺชติ;
ตานิปชฺช ปทิสฺสนฺติ, ธุวํ พุโทฺธ ภวิสฺสสิฯ

๑๐๗. '''ทฬฺหํ ปคฺคณฺห วีริยํ, มา นิวตฺต อภิกฺกม;
มยเมฺปตํ วิชานาม, ธุวํ พุโทฺธ ภวิสฺสสิ'''ฯ

๑๐๘. พุทฺธสฺส วจนํ สุตฺวา, ทสสหสฺสีนจูภยํ;
ตุฏฺฐหฏฺฐ ปโมทิโต, เอวํ จินฺเตสหํ ตทาฯ

๑๐๙. ‘‘อเทฺวชฺฌวจนา พุทฺธา, อโมฆวจนา ชินา;
วิตถํ นตฺถิ พุทฺธานํ, ธุวํ พุโทฺธ ภวามหํฯ

๑๑๐. ‘‘ยถา ขิตฺตํ นเภ เลฑฺฑุ, ธุวํ ปตติ ภูมิยํ;
ตเถว พุทฺธเสฏฺฐานํ, วจนํ ธุวสสฺสตํ;
วิตถํ นตฺถิ พุทฺธานํ, ธุวํ พุโทฺธ ภวามหํฯ

๑๑๑. ‘‘ยถาปิ สพฺพสตฺตานํ, มรณํ ธุวสสฺสตํ;
ตเถว พุทฺธเสฏฺฐานํ, วจนํ ธุวสสฺสตํ;
วิตถํ นตฺถิ พุทฺธานํ, ธุวํ พุโทฺธ ภวามหํฯ

๑๑๒. ‘‘ยถา รตฺติกฺขเย ปเตฺต, สูริยุคฺคมนํ ธุวํ;
ตเถว พุทฺธเสฏฺฐานํ, วจนํ ธุวสสฺสตํ;
วิตถํ นตฺถิ พุทฺธานํ, ธุวํ พุโทฺธ ภวามหํฯ

๑๑๓. ‘‘ยถา นิกฺขนฺตสยนสฺส, สีหสฺส นทนํ ธุวํ;
ตเถว พุทฺธเสฏฺฐานํ, วจนํ ธุวสสฺสตํ;
วิตถํ นตฺถิ พุทฺธานํ, ธุวํ พุโทฺธ ภวามหํฯ

๑๑๔. ‘‘ยถา อาปนฺนสตฺตานํ, ภารโมโรปนํ ธุวํ;
ตเถว พุทฺธเสฏฺฐานํ, วจนํ ธุวสสฺสตํ;
วิตถํ นตฺถิ พุทฺธานํ, ธุวํ พุโทฺธ ภวามหํฯ

๑๑๕. ‘‘หนฺท พุทฺธกเร ธเมฺม, วิจินามิ อิโต จิโต;
อุทฺธํ อโธ ทส ทิสา, ยาวตา ธมฺมธาตุยา’’ฯ

๑๑๖. วิจินโนฺต ตทา ทกฺขิํ, ปฐมํ ทานปารมิํ;
ปุพฺพเกหิ มเหสีหิ, อนุจิณฺณํ มหาปถํฯ

๑๑๗. ‘‘อิมํ ตฺวํ ปฐมํ ตาว, ทฬฺหํ กตฺวา สมาทิย;
ทานปารมิตํ คจฺฉ, ยทิ โพธิํ ปตฺตุมิจฺฉสิฯ

๑๑๘. ‘‘ยถาปิ กุโมฺภ สมฺปุโณฺณ, ยสฺส กสฺสจิ อโธ กโต;
วมเต วุทกํ นิเสฺสสํ, น ตตฺถ ปริรกฺขติฯ

๑๑๙. ‘‘ตเถว ยาจเก ทิสฺวา, หีนมุกฺกฏฺฐมชฺฌิเม;
ททาหิ ทานํ นิเสฺสสํ, กุโมฺภ วิย อโธ กโตฯ

๑๒๐. ‘‘นเหเต เอตฺตกาเยว, พุทฺธธมฺมา ภวิสฺสเร;
อเญฺญปิ วิจินิสฺสามิ, เย ธมฺมา โพธิปาจนา’’ฯ

๑๒๑. วิจินโนฺต ตทา ทกฺขิํ, ทุติยํ สีลปารมิํ;
ปุพฺพเกหิ มเหสีหิ, อาเสวิตนิเสวิตํฯ

๑๒๒. “อิมํ ตฺวํ ทุติยํ ตาว, ทฬฺหํ กตฺวา สมาทิย;
สีลปารมิตํ คจฺฉ, ยทิ โพธึ ปตฺตุมิจฺฉสิฯ

๑๒๓. “ยถาปิ จมรี วาลํ, กิสฺมิญฺจิ ปฏิลคฺคิตํ;
อุเปติ มรณํ ตตฺถ, น วิโกเปติ วาลธึฯ

๑๒๔. “ตเถว ตฺวํ จตูสุ ภูมีสุ, สีลานิ ปริปูรย;
ปริรกฺข สพฺพทา สีลํ, จมรี วิย วาลธึฯ

๑๒๕. “นเหเต เอตฺตกาเยว, พุทฺธธมฺมา ภวิสฺสเร;
อเญฺญปิ วิจินิสฺสามิ, เย ธมฺมา โพธิปาจนา”ฯ

๑๒๖. วิจินนฺโต ตทา ทกฺขึ, ตติยํ เนกฺขมฺมปารมึ;
ปุพฺพเกหิ มเหสีหิ, อาเสวิตนิเสวิตํฯ

๑๒๗. “อิมํ ตฺวํ ตติยํ ตาว, ทฬฺหํ กตฺวา สมาทิย;
เนกฺขมฺมปารมิตํ คจฺฉ, ยทิ โพธึ ปตฺตุมิจฺฉสิฯ

๑๒๘. “ยถา อนฺทุฆเร ปุริโส, จิรวุโตฺถ ทุขฏฺฏิโต;
น ตตฺถ ราคํ ชเนสิ, มุตฺตึเยว คเวสติฯ

๑๒๙. “ตเถว ตฺวํ สพฺพภเว, ปสฺส อนฺทุฆเร วิย;
เนกฺขมฺมาภิมุโข โหหิ, ภวโต ปริมุตฺติยาฯ

๑๓๐. “นเหเต เอตฺตกาเยว, พุทฺธธมฺมา ภวิสฺสเร;
อเญฺญปิ วิจินิสฺสามิ, เย ธมฺมา โพธิปาจนา”ฯ

๑๓๑. วิจินนฺโต ตทา ทกฺขึ, จตุตฺถํ ปญฺญาปารมึ;
ปุพฺพเกหิ มเหสีหิ, อาเสวิตนิเสวิตํฯ

๑๓๒. “อิมํ ตฺวํ จตุตฺถํ ตาว, ทฬฺหํ กตฺวา สมาทิย;
ปญฺญาปารมิตํ คจฺฉ, ยทิ โพธึ ปตฺตุมิจฺฉสิฯ

๑๓๓. “ยถาปิ ภิกฺขุ ภิกฺขโนฺต, หีนมุกฺกฏฺฐมชฺฌิเม;
กุลานิ น วิวเชฺชโนฺต, เอวํ ลภติ ยาปนํฯ

๑๓๔. “ตเถว ตฺวํ สพฺพกาลํ, ปริปุจฺฉํ พุธํ ชนํ;
ปญฺญาปารมิตํ คนฺตฺวา, สโมฺพธึ ปาปุณิสฺสสิฯ

๑๓๕. “นเหเต เอตฺตกาเยว, พุทฺธธมฺมา ภวิสฺสเร;
อเญฺญปิ วิจินิสฺสามิ, เย ธมฺมา โพธิปาจนา”ฯ

๑๓๖. วิจินนฺโต ตทา ทกฺขึ, ปญฺจมํ วีริยปารมึ;
ปุพฺพเกหิ มเหสีหิ, อาเสวิตนิเสวิตํฯ

๑๓๗. “อิมํ ตฺวํ ปญฺจมํ ตาว, ทฬฺหํ กตฺวา สมาทิย;
วีริยปารมิตํ คจฺฉ, ยทิ โพธึ ปตฺตุมิจฺฉสิฯ

๑๓๘. ‘‘ยถาปิ สีโห มิคราชา, นิสชฺชฏฺฐานจงฺกเม;
อลีนวีริโย โหติ, ปคฺคหิตมโน สทาฯ

๑๓๙. ‘‘ตเถว ตฺวํ [ตฺวํปิ (สี.)] สพฺพภเว, ปคฺคณฺห วีริยํ ทฬฺหํ;
วีริยปารมิตํ คนฺตฺวา, สโมฺพธึ ปาปุณิสฺสสิ฿

๑๔๐. ‘‘นเหเต เอตฺตกาเยว, พุทฺธธมฺมา ภวิสฺสเร;
อเญฺญปิ วิจินิสฺสามิ, เย ธมฺมา โพธิปาจนา’’฿

๑๔๑. วิจินนฺโต ตทา ทกฺขึ, ฉฏฺฐมํ ขนฺติปารมึ;
ปุพฺพเกหิ มเหสีหิ, อาเสวิตนิเสวิตํ฿

๑๔๒. ‘‘อิมํ ตฺวํ ฉฏฺฐมํ ตาว, ทฬฺหํ กตฺวา สมาทิย;
ตตฺถ อเทฺวชฺฌมานโส, สโมฺพธึ ปาปุณิสฺสสิ฿

๑๔๓. ‘‘ยถาปิ ปถวี นาม, สุจิมฺปิ อสุจิมฺปิ จ;
สพฺพํ สหติ นิกฺเขปํ, น กโรติ ปฏิฆํ ตยา฿

๑๔๔. ‘‘ตเถว ตฺวมฺปิ สเพฺพสํ, สมฺมานาวมานกฺขโม;
ขนฺติปารมิตํ คนฺตฺวา, สโมฺพธึ ปาปุณิสฺสสิ฿

๑๔๕. ‘‘นเหเต เอตฺตกาเยว, พุทฺธธมฺมา ภวิสฺสเร;
อเญฺญปิ วิจินิสฺสามิ, เย ธมฺมา โพธิปาจนา’’฿

๑๔๖. วิจินนฺโต ตทา ทกฺขึ, สตฺตมํ สจฺจปารมึ;
ปุพฺพเกหิ มเหสีหิ, อาเสวิตนิเสวิตํ฿

๑๔๗. ‘‘อิมํ ตฺวํ สตฺตมํ ตาว, ทฬฺหํ กตฺวา สมาทิย;
ตตฺถ อเทฺวชฺฌวจโน, สโมฺพธึ ปาปุณิสฺสสิ฿

๑๔๘. ‘‘ยถาปิ โอสธี นาม, ตุลาภูตา สเทวเก;
สมเย อุตฺวเสฺส วา, น โวกฺกมติ วีถิโต฿

๑๔๙. ‘‘ตเถว ตฺวมฺปิ สเจฺจสุ, มา โวกฺกม หิ วีถิโต;
สจฺจปารมิตํ คนฺตฺวา, สโมฺพธึ ปาปุณิสฺสสิ฿

๑๕๐. ‘‘นเหเต เอตฺตกาเยว, พุทฺธธมฺมา ภวิสฺสเร;
อเญฺญปิ วิจินิสฺสามิ, เย ธมฺมา โพธิปาจนา’’฿

๑๕๑. วิจินนฺโต ตทา ทกฺขึ, อฏฺฐมํ อธิฏฺฐานปารมึ;
ปุพฺพเกหิ มเหสีหิ, อาเสวิตนิเสวิตํ฿

๑๕๒. ‘‘อิมํ ตฺวํ อฏฺฐมํ ตาว, ทฬฺหํ กตฺวา สมาทิย;
ตตฺถ ตฺวํ อจโล หุตฺวา, สโมฺพธึ ปาปุณิสฺสสิ฿

๑๕๓. ‘‘ยถาปิ ปพฺพโต เสโล, อจโล สุปฺปติฏฺฐิโต;
น กมฺปติ ภุสวาเตหิ, สกฏฺฐาเนว ติฏฺฐติ฿

๑๕๔.‘‘ตเถว ตฺวมฺปิ อธิฏฺฐาเน, สพฺพทา อจโล ภว;
อธิฏฺฐานปารมิตํ คนฺตฺวา, สโมฺพธึ ปาปุณิสฺสสิฯ

๑๕๕.‘‘นเหเต เอตฺตกาเยว, พุทฺธธมฺมา ภวิสฺสเร;
อเญฺญปิ วิจินิสฺสามิ, เย ธมฺมา โพธิปาจนา’’ฯ

๑๕๖.วิจินนฺโต ตทา ทกฺขึ, นวมํ เมตฺตาปารมึ;
ปุพฺพเกหิ มเหสีหิ, อาเสวิตนิเสวิตํฯ

๑๕๗.‘‘อิมํ ตฺวํ นวมํ ตาว, ทฬฺหํ กตฺวา สมาทิย;
เมตฺตาย อสโม โหหิ, ยทิ โพธึ ปตฺตุมิจฺฉสิฯ

๑๕๘.‘‘ยถาปิ อุทกํ นาม, กลฺยาเณ ปาปเก ชเน;
สมํ ผรติ สีเตน, ปวาเหติ รโชมลํฯ

๑๕๙.‘‘ตเถว ตฺวํ หิตาหิเต, สมํ เมตฺตาย ภาวย;
เมตฺตาปารมิตํ คนฺตฺวา, สโมฺพธึ ปาปุณิสฺสสิฯ

๑๖๐.‘‘นเหเต เอตฺตกาเยว, พุทฺธธมฺมา ภวิสฺสเร;
อเญฺญปิ วิจินิสฺสามิ, เย ธมฺมา โพธิปาจนา’’ฯ

๑๖๑.วิจินนฺโต ตทา ทกฺขึ, ทสมํ อุเปกฺขาปารมึ;
ปุพฺพเกหิ มเหสีหิ, อาเสวิตนิเสวิตํฯ

๑๖๒.‘‘อิมํ ตฺวํ ทสมํ ตาว, ทฬฺหํ กตฺวา สมาทิย;
ตุลาภูโต ทโฬฺห หุตฺวา, สโมฺพธึ ปาปุณิสฺสสิฯ

๑๖๓.‘‘ยถาปิ ปถวี นาม, นิกฺขิตฺตํ อสุจึ สุจึ;
อุเปกฺขติ อุโภเปเต, โกปานุนยวชฺชิตาฯ

๑๖๔.‘‘ตเถว ตฺวํ สุขทุเกฺข, ตุลาภูโต สทา ภว;
อุเปกฺขาปารมิตํ คนฺตฺวา, สโมฺพธึ ปาปุณิสฺสสิฯ

๑๖๕.‘‘เอตฺตกาเยว เต โลเก, เย ธมฺมา โพธิปาจนา;
ตตุทฺธํ นตฺถิ อญฺญตฺร, ทฬฺหํ ตตฺถ ปติฏฺฐห’’ฯ

๑๖๖.อิเม ธเมฺม สมฺมสโต, สภาวสรสลกฺขเณ;
ธมฺมเตเชน วสุธา, ทสสหสฺสี ปกมฺปถฯ

๑๖๗.จลตี รวตี ปถวี, อุจฺฉุยนฺตํว ปีฬิตํ;
เตลยเนฺต ยถา จกฺกํ, เอวํ กมฺปติ เมทนีฯ

๑๖๘.ยาวตา ปริสา อาสิ, พุทฺธสฺส ปริเวสเน;
ปเวธมานา สา ตตฺถ, มุจฺฉิตา เสติ ภูมิยํฯ

๑๖๙.ฆฏาเนกสหสฺสานิ, กุมฺภีนญฺจ สตา พหู;
สญฺจุณฺณมถิตา ตตฺถ, อญฺญมญฺญํ ปฆฏฺฏิตาฯ

๑๗๐.อุพฺพิคฺคา ตสิตา ภีตา, ภนฺตา พฺยาถิตมานสา;
มหาชนา สมาคมฺม, ทีปงฺกรมุปาคมุํฯ

๑๗๑.“กิํ ภวิสฺสติ โลกสฺส, กลฺยาณมถ ปาปกํ;
สโพฺพ อุปทฺทุโต โลโก, ตํ วิโนเทหิ จกฺขุม”ฯ

๑๗๒.เตสํ ตทา สญฺญเปสิ, ทีปงฺกโร มหามุนิ;
“วิสฏฺฐา โหถ มา เภถ [ภาถ (สพฺพตฺถ)], อิมสฺมิํ ปถวิกมฺปเนฯ

๑๗๓.“ยมหํ อชฺช พฺยากาสิํ, พุโทฺธ โลเก ภวิสฺสติ;
เอโส สมฺมสติ ธมฺมํ, ปุพฺพกํ ชินเสวิตํฯ

๑๗๔.“ตสฺส สมฺมสโต ธมฺมํ, พุทฺธภูมิํ อเสสโต;
เตนายํ กมฺปิตา ปถวี, ทสสหสฺสี สเทวเก”ฯ

๑๗๕.พุทฺธสฺส วจนํ สุตฺวา, มโน นิพฺพายิ ตาวเท;
สเพฺพ มํ อุปสงฺกมฺม, ปุนาปิ อภิวนฺทิสุํฯ

๑๗๖.สมาทิยิตฺวา พุทฺธคุณํ, ทฬฺหํ กตฺวาน มานสํ;
ทีปงฺกรํ นมสฺสิตฺวา, อาสนา วุฏฺฐหิํ ตทาฯ

๑๗๗.ทิพฺพํ มานุสกํ ปุปฺผํ, เทวา มานุสกา อุโภ;
สโมกิรนฺติ ปุเปฺผหิ, วุฏฺฐหนฺตสฺส อาสนาฯ

๑๗๘.เวทยนฺติ จ เต โสตฺถิํ, เทวา มานุสกา อุโภ;
“มหนฺตํ ปตฺถิตํ ตุยฺหํ, ตํ ลภสฺสุ ยถิจฺฉิตํฯ

๑๗๙.“สพฺพีติโย วิวชฺชนฺตุ, โสโก โรโค วินสฺสตุ;
มา เต ภวนฺตฺวนฺตรายา [ภวตฺวนฺตราโย (สี. สฺยา.)], ผุส ขิปฺปํ โพธิมุตฺตมํฯ

๑๘๐.“ยถาปิ สมเย ปเตฺต, ปุปฺผนฺติ ปุปฺผิโน ทุมา;
ตเถว ตฺวํ มหาวีร, พุทฺธญาเณน ปุปฺผสิฯ

๑๘๑.“ยถา เย เกจิ สมฺพุทฺธา, ปูรยุํ ทส ปารมี;
ตเถว ตฺวํ มหาวีร, ปูรย ทส ปารมีฯ

๑๘๒.“ยถา เย เกจิ สมฺพุทฺธา, โพธิมณฺฑมฺหิ พุชฺฌเร;
ตเถว ตฺวํ มหาวีร, พุชฺฌสฺสุ ชินโพธิยํฯ

๑๘๓.“ยถา เย เกจิ สมฺพุทฺธา, ธมฺมจกฺกํ ปวตฺตยุํ;
ตเถว ตฺวํ มหาวีร, ธมฺมจกฺกํ ปวตฺตยฯ

๑๘๔.“ปุณฺณมาเย ยถา จโนฺท, ปริสุโทฺธ วิโรจติ;
ตเถว ตฺวํ ปุณฺณมโน, วิโรจ ทสสหสฺสิยํฯ

๑๘๕.“ราหุมุโตฺต ยถา สูริโย, ตาเปน อติโรจติ;
ตเถว โลกา มุญฺจิตฺวา, วิโรจ สิริยา ตฺวํฯ

๑๘๖. ‘‘ยถา ยา กาจิ นทิโย, โอสรนฺติ มโหทธึ;
เอวํ สเทวกา โลกา, โอสรนฺตุ ตวนฺติเก’’ฯ

๑๘๗. เตหิ ถุตปฺปสโตฺถ โส, ทส ธเมฺม สมาทิย;
เต ธเมฺม ปริปูเรโนฺต, ปวนํ ปาวิสี ตทาติฯ

สุเมธปตฺถนากถา นิฏฺฐิตาฯ

๓. ทีปงฺกรพุทฺธวํโส

๑. ตทา เต โภชยิตฺวาน, สสงฺฆํ โลกนายกํ;
อุปคจฺฉุํ สรณํ ตสฺส, ทีปงฺกรสฺส สตฺถุโนฯ

๒. สรณาคมเน กญฺจิ, นิเวเสสิ ตถาคโต;
กญฺจิ ปญฺจสุ สีเลสุ, สีเล ทสวิเธ ปรํฯ

๓. กสฺสจิ เทติ สามญฺญํ, จตุโร ผลมุตฺตเม;
กสฺสจิ อสเม ธมฺเม, เทติ โส ปฏิสมฺภิทาฯ

๔. กสฺสจิ วรสมาปตฺติโย, อฏฺฐ เทติ นราสโภ;
ติสฺโส กสฺสจิ วิชฺชาโย, ฉฬภิญฺญา ปเวจฺฉติฯ

๕. เตน โยเคน ชนกายํ, โอวทติ มหามุนิ;
เตน วิตฺถาริกํ อาสิ, โลกนาถสฺส สาสนํฯ

๖. มหาหนุสภกฺขนฺโธ , ทีปงฺกรสฺส นามโก;
พหู ชเน ตารยติ, ปริโมเจติ ทุคฺคตึฯ

๗. โพธเนยฺยํ ชนํ ทิสฺวา, สตสหเสฺสปิ โยชเน;
ขเณน อุปคนฺตฺวาน, โพเธติ ตํ มหามุนิฯ

๘. ปฐมาภิสมเย พุทฺโธ, โกฏิสตมโพธยิ;
ทุติยาภิสมเย นาโถ, นวุติโกฏิมโพธยิฯ

๙. ยทา จ เทวภวนมฺหิ, พุทฺโธ ธมฺมมเทสยิ;
นวุติโกฏิสหสฺสานํ, ตติยาภิสมโย อหุฯ

๑๐. สนฺนิปาตา ตโย อาสุํ, ทีปงฺกรสฺส สตฺถุโน;
โกฏิสตสหสฺสานํ, ปฐโม อาสิ สมาคโมฯ

๑๑. ปุน นารทกูฏมฺหิ, ปวิเวกคเต ชิเน;
ขีณาสวา วีตมลา, สมึสุ สตโกฏิโยฯ

๑๒. ยมฺหิ กาเล มหาวีโร, สุทสฺสนสิลุจฺจเย;
นวโกฏิสหเสฺสหิ, ปวาเรสิ มหามุนิฯ

๑๓. ทสวีสสหสฺสานํ, ธมฺมาภิสมโย อหุ;
เอกทฺวินฺนํ อภิสมยา, คณนาโต อสงฺขิยาฯ

๑๔. วิตฺถาริกํ พาหุชญฺญํ, อิทฺธํ ผีตํ อหู ตทา;
ทีปงฺกรสฺส ภควโต, สาสนํ สุวิโสธิตํฯ

๑๕. จตฺตาริ สตสหสฺสานิ, ฉฬภิญฺญา มหิทฺธิกา;
ทีปงฺกรํ โลกวิทุํ, ปริวาเรนฺติ สพฺพทาฯ

๑๖. เย เกจิ เตน สมเยน, ชหนฺติ มานุสํ ภวํ;
อปตฺตมานสา เสขา, ครหิตา ภวนฺติ เตฯ

๑๗. สุปฺปุปฺผิตํ ปาวจนํ, อรหเนฺตหิ ตาทิหิ;
ขีณาสเวหิ วิมเลหิ, อุปโสภติ สพฺพทาฯ

๑๘. นครํ รมฺมวตี นาม, สุเทโว นาม ขตฺติโย;
สุเมธา นาม ชนิกา, ทีปงฺกรสฺส สตฺถุโนฯ

๑๙. ทสวสฺสสหสฺสานิ , อคารํ อชฺฌ โส วสิ [อชฺฌาวสี ชิโน (สฺยา. ก.)];
หํสา โกญฺจา มยูรา จ, ตโย ปาสาทมุตฺตมาฯ

๒๐. ตีณิสตสหสฺสานิ, นาริโย สมลงฺกตา;
ปทุมา นาม สา นารี, อุสภกฺขโนฺธ อตฺรโชฯ

๒๑. นิมิเตฺต จตุโร ทิสฺวา, หตฺถิยาเนน นิกฺขมิ;
อนูนทสมาสานิ, ปธาเน ปทหี ชิโนฯ

๒๒. ปธานจารํ จริตฺวาน, อพุชฺฌิ มานสํ มุนิ;
พฺรหฺมุนา ยาจิโต สโนฺต, ทีปงฺกโร มหามุนิฯ

๒๓. วตฺติ จกฺกํ มหาวีโร, นนฺทาราเม สิรีฆเร [สิรีธเร (สี.)];
นิสิโนฺน สิรีสมูลมฺหิ, อกา ติตฺถิยมทฺทนํฯ

๒๔. สุมงฺคโล จ ติโสฺส จ, อเหสุํ อคฺคสาวกา;
สาคโต [โสภิโต (ก.)] นามุปฎฺฐาโก, ทีปงฺกรสฺส สตฺถุโนฯ

๒๕. นนฺทา เจว สุนนฺทา จ, อเหสุํ อคฺคสาวิกา;
โพธิ ตสฺส ภควโต, ปิปฺผลีติ ปวุจฺจติฯ

๒๖. ตปุสฺสภลฺลิกา [ตปสฺสุภลฺลิกา (สี.)] นาม, อเหสุํ อคฺคุปฎฺฐกา;
สิริมา โกณา อุปฎฺฐิกา, ทีปงฺกรสฺส สตฺถุโนฯ

๒๗. อสีติหตฺถมุเพฺพโธ, ทีปงฺกโร มหามุนิ;
โสภติ ทีปรุกฺขว, สาลราชาว ผุลฺลิโตฯ

๒๘. สตสหสฺสวสฺสานิ, อายุ ตสฺส มเหสิโน;
ตาวตา ติฎฺฐมาโน โส, ตาเรสิ ชนตํ พหุํฯ

๒๙. โชตยิตฺวาน สทฺธมฺมํ, สนฺตาเรตฺวา มหาชนํ;
ชลิตฺวา อคฺคิกฺขโนฺธว, นิพฺพุโต โส สสาวโกฯ

๓๐. สา จ อิทฺธิ โส จ ยโส, ตานิ จ ปาเทสุ จกฺกรตนานิ;
สพฺพํ ตมนฺตรหิตํ [สมนฺตรหิตํ (สี. สฺยา. ก.)], นนุ ริตฺตา สพฺพสงฺขารา [สพฺพสงฺขาราติ (สพฺพตฺถ)]ฯ

๓๑. ทีปงฺกโร ชิโน สตฺถา, นนฺทารามมฺหิ นิพฺพุโต;

ตเตฺถวสฺส ชินฏูโป, ฉตฺติํสุเพฺพธโยชโนติฯ

ทีปงฺกรสฺส ภควโต วํโส ปฐโมฯ

๔. โกณฺฑญฺญพุทฺธวํโส

๑. ทีปงฺกรสฺส อปเรน, โกณฺฑญฺโญ นาม นายโก;
อนนฺตเตโช อมิตยโส, อปฺปเมยฺโย ทุราสโทฯ

๒. ธรณูปโม ขมเนน, สีเลน สาครูปโม;
สมาธินา เมรูปโม, ญาเณน คคนูปโมฯ

๓. อินฺทฺริยพลโพชฺฌงฺค-มคฺคสจฺจปฺปกาสนํ;
ปกาเสสิ สทา พุทฺโธ, หิตาย สพฺพปาณินํฯ

๔. ธมฺมจกฺกํ ปวเตฺตเนฺต, โกณฺฑเญฺญ โลกนายเก;
โกฏิสตสหสฺสานํ, ปฐมาภิสมโย อหุฯ

๕. ตโต ปรมฺปิ เทเสเนฺต, นรมรูนํ สมาคเม;
นวุติโกฏิสหสฺสานํ, ทุติยาภิสมโย อหุฯ

๖. ติตฺถิเย อภิมทฺทเนฺต, ยทา ธมฺมมเทสยิ;
อสีติโกฏิสหสฺสานํ, ตติยาภิสมโย อหุฯ

๗. สนฺนิปาตา ตโย อาสุํ, โกณฺฑญฺญสฺส มเหสิโน;
ขีณาสวานํ วิมลานํ, สนฺตจิตฺตาน ตาทินํฯ

๘. โกฏิสตสหสฺสานํ, ปฐโม อาสิ สมาคโม;
ทุติโย โกฏิสหสฺสานํ, ตติโย นวุติโกฏินํฯ

๙. อหํ เตน สมเยน, วิชิตาวี นาม ขตฺติโย;
สมุทฺทํ อนฺตมเนฺตน, อิสฺสริยํ วตฺตยามหํฯ

๑๐. โกฏิสตสหสฺสานํ , วิมลานํ มเหสินํ;
สห โลกคฺคนาเถน, ปรมเนฺนน ตปฺปยิํฯ

๑๑. โสปิ มํ พุทฺโธ พฺยากาสิ, โกณฺฑโญฺญ โลกนายโก;
‘‘อปริเมยฺยิโต กปฺเป, พุทฺโธ โลเก ภวิสฺสติฯ

๑๒. ‘‘ปธานํ ปทหิตฺวาน, กตฺวา ทุกฺกรการิกํ;
อสฺสตฺถมูเล สมฺพุทฺโธ, พุชฺฌิสฺสติ มหายโสฯ

๑๓. ‘‘อิมสฺส ชนิกา มาตา, มายา นาม ภวิสฺสติ;
ปิตา สุทฺโธทโน นาม, อยํ เหสฺสติ โคตโมฯ

๑๔. ‘‘โกลิโต อุปติโสฺส จ, อคฺคา เหสฺสนฺติ สาวกา;
อานโนฺท นามุปฏฺฐาโก, อุปฏฺฐิสฺสติมํ ชินํฯ

๑๕. ‘‘เขมา อุปฺปลวณฺณา จ, อคฺคา เหสฺสนฺติ สาวิกา;
โพธิ ตสฺส ภควโต, อสฺสโตฺถติ ปวุจฺจติฯ

๑๖. “จิโตฺต จ หตฺถาฬวโก, อคฺคา เหสฺสนฺตุปฏฺฐกา;
นนฺทมาตา จ อุตฺตรา, อคฺคา เหสฺสนฺตุปฏฺฐิกา;
อายุ วสฺสสตํ ตสฺส, โคตมสฺส ยสสฺสิโน”ฯ

๑๗. อิทํ สุตฺวาน วจนํ, อสมสฺส มเหสิโน;
อาโมทิตา นรมรู, พุทฺธพีชํ กิร อยํฯ

๑๘. อุกฺกุฏฺฐิสทฺทา วตฺตนฺติ, อโปฺผเฏนฺติ หสนฺติ จ;
กตญฺชลี นมสฺสนฺติ, ทสสหสฺสิเทวตาฯ

๑๙. “ยทิมสฺส โลกนาถสฺส, วิรชฺฌิสฺสาม สาสนํ;
อนาคตมฺหิ อทฺธาเน, เหสฺสาม สมฺมุขา อิมํฯ

๒๐. “ยถา มนุสฺสา นทึ ตรนฺตา, ปฏิติตฺถํ วิรชฺฌิย;
เหฏฺฐาติเตฺถ คเหตฺวาน, อุตฺตรนฺติ มหานทึฯ

๒๑. “เอวเมว มยํ สเพฺพ, ยทิ มุญฺจามิมํ ชินํ;
อนาคตมฺหิ อทฺธาเน, เหสฺสาม สมฺมุขา อิมํ”ฯ

๒๒. ตสฺสาหํ วจนํ สุตฺวา, ภิโยฺย จิตฺตํ ปสาทยึ;
ตเมว อตฺถํ สาเธโนฺต, มหารชฺชํ ชิเน อทํ;
มหารชฺชํ ททิตฺวาน [จชิตฺวา (สี.)], ปพฺพชึ ตสฺส สนฺติเกฯ

๒๓. สุตฺตนฺตํ วินยญฺจาปิ, นวงฺคํ สตฺถุสาสนํ;
สพฺพํ ปริยาปุณิตฺวาน, โสภยึ ชินสาสนํฯ

๒๔. ตตฺถปฺปมโตฺต วิหรโนฺต, นิสชฺชฏฺฐานจงฺกเม;
อภิญฺญาปารมึ คนฺตฺวา, พฺรหฺมโลกมคญฺฉหํฯ

๒๕. นครํ รมฺมวตี นาม, สุนโนฺท นาม ขตฺติโย;
สุชาตา นาม ชนิกา, โกณฺฑญฺญสฺส มเหสิโนฯ

๒๖. ทสวสฺสสหสฺสานิ, อคารํ อชฺฌ โส วสิ [อคารมเชฺฌ จ โส วสิ (สฺยา.)];
สุจิ สุรุจิ สุโภ จ, ตโย ปาสาทมุตฺตมาฯ

๒๗. ตีณิสตสหสฺสานิ, นาริโย สมลงฺกตา;
รุจิเทวี นาม นารี, วิชิตเสโน อตฺรโชฯ

๒๘. นิมิเตฺต จตุโร ทิสฺวา, รถยาเนน นิกฺขมิ;
อนูนทสมาสานิ, ปธานํ ปทหี ชิโนฯ

๒๙. พฺรหฺมุนา ยาจิโต สโนฺต, โกณฺฑโญฺญ ทฺวิปทุตฺตโม;
วตฺติ จกฺกํ มหาวีโร, เทวานํ นครุตฺตเมฯ

๓๐. ภโทฺท เจว สุภโทฺท จ, อเหสุํ อคฺคสาวกา;
อนุรุโทฺธ นามุปฏฺฐาโก, โกณฺฑญฺญสฺส มเหสิโนฯ

๓๑. ติสฺสา จ อุปติสฺสา จ, อเหสุํ อคฺคสาวิกา;
สาลกลฺยาณิโก โพธิ, โกณฺฑญฺญสฺส มเหสิโนฯ

๓๒. โสโณ จ อุปโสโณ จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐกา;
นนฺทา เจว สิรีมา จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐิกาฯ

๓๓. โส อฏฺฐาสีติ หตฺถานิ, อจฺจุคฺคโต มหามุนิ;
โสภเต อุฬุราชาว สูริโย มชฺฌนฺหิเก ยถาฯ

๓๔. วสฺสสตสหสฺสานิ , อายุ วิชฺชติ ตาวเท;
ตาวตา ติฏฺฐมาโน โส, ตาเรสิ ชนตํ พหุํฯ

๓๕. ขีณาสเวหิ วิมเลหิ, วิจิตฺตา อาสิ เมทนี;
ยถา คคนมุฬูหิ, เอวํ โส อุปโสภถฯ

๓๖. เตปิ นาคา อปฺปเมยฺยา, อสโงฺขภา ทุราสทา;
วิชฺชุปาตํว ทเสฺสตฺวา, นิพฺพุตา เต มหายสาฯ

๓๗. สา จ อตุลิยา ชินสฺส อิทฺธิ, ญาณปริภาวิโต จ สมาธิ;
สพฺพํ ตมนฺตรหิตํ, นนุ ริตฺตา สพฺพสงฺขาราฯ

๓๘. โกณฺฑโญฺญ ปวโร พุโทฺธ, จนฺทารามมฺหิ นิพฺพุโต;
ตเตฺถว เจติโย จิโตฺต, สตฺต โยชนมุสฺสิโตติฯ

โกณฺฑญฺญสฺส ภควโต วํโส ทุติโยฯ

๕. มงฺคลพุทฺธวํโส

๑. โกณฺฑญฺญสฺส อปเรน, มงฺคโล นาม นายโก;
ตมํ โลเก นิหนฺตฺวาน, ธมฺมุกฺกมภิธารยิฯ

๒. อตุลาสิ ปภา ตสฺส, ชิเนหเญฺญหิ อุตฺตรึ;
จนฺทสูริยปภํ หนฺตฺวา, ทสสหสฺสี วิโรจติฯ

๓. โสปิ พุทฺโธ ปกาเสสิ, จตุโร สจฺจวรุตฺตเม;
เต เต สจฺจรสํ ปีตฺวา, วิโนเทนฺติ มหาตมํฯ

๔. ปตฺวาน โพธิมตุลํ, ปฐเม ธมฺมเทสเน;
โกฏิสตสหสฺสานํ, ธมฺมาภิสมโย อหุฯ

๕. สุรินฺทเทวภวเน , พุทฺโธ ธมฺมมเทสยิ;
ตทา โกฏิสหสฺสานํ [นวโกฏิสหสฺสานํ (สี.)], ทุติโย สมโย อหุฯ

๖. ยทา สุนนฺโท จกฺกวตฺตี, สมฺพุทฺธํ อุปสงฺกมิ;
ตทา อาหนิ สมฺพุทฺโธ, ธมฺมเภรึ วรุตฺตมํฯ

๗. สุนนฺทสฺสานุจรา ชนตา, ตทาสุํ นวุติโกฏิโย;
สเพฺพปิ เต นิรวเสสา, อเหสุํ เอหิ ภิกฺขุกาฯ

๘. สนฺนิปาตา ตโย อาสุํ, มงฺคลสฺส มเหสิโน;
โกฏิสตสหสฺสานํ, ปฐโม อาสิ สมาคโมฯ

๙. ทุติโย โกฏิสตสหสฺสานํ, ตติโย นวุติโกฏินํ;
ขีณาสวานํ วิมลานํ, ตทา อาสิ สมาคโมฯ

๑๐. อหํ เตน สมเยน, สุรุจิ นาม พฺราหฺมโณ;
อชฺฌายโก มนฺตธโร, ติณฺณํ เวทาน ปารคูฯ

๑๑. ตมหํ อุปสงฺกมฺม, สรณํ คนฺตฺวาน สตฺถุโน;
สมฺพุทฺธปฺปมุขํ สงฺฆํ, คนฺธมาเลน ปูชยึ;
ปูเชตฺวา คนฺธมาเลน, ควปาเนน ตปฺปยึฯ

๑๒. โสปิ มํ พุทฺโธ พฺยากาสิ, มงฺคโล ทฺวิปทุตฺตโม;
‘‘อปริเมยฺยิโต กเปฺป, อยํ พุทฺโธ ภวิสฺสติฯ

๑๓. ‘‘ปธานํ ปทหิตฺวาน…เป.… เหสฺสาม สมฺมุขา อิมํ’’ฯ
๑๔. ตสฺสาปิ วจนํ สุตฺวา, ภิโยฺย จิตฺตํ ปสาทยึ;
อุตฺตรึ วตมธิฏฺฐาสึ, ทส ปารมิปูริยาฯ

๑๕. ตทา ปีติมนุพฺรูหนฺโต, สโมฺพธิวรปตฺติยา;
พุเทฺธ ทตฺวาน มํ เคหํ, ปพฺพชึ ตสฺส สนฺติเกฯ

๑๖. สุตฺตนฺตํ วินยญฺจาปิ, นวงฺคํ สตฺถุสาสนํ;
สพฺพํ ปริยาปุณิตฺวา, โสภยิ ชินสาสนํฯ

๑๗. ตตฺถปฺปมตฺโต วิหรนฺโต, พฺรหฺมํ ภาเวตฺว ภาวนํ;
อภิญฺญาปารมึ คนฺตฺวา, พฺรหฺมโลกมคจฺฉหํฯ

๑๘. อุตฺตรํ นาม นครํ, อุตฺตโร นาม ขตฺติโย;
อุตฺตรา นาม ชนิกา, มงฺคลสฺส มเหสิโนฯ

๑๙. นววสฺสสหสฺสานิ , อคารํ อชฺฌ โส วสิ;
ยสวา สุจิมา สิรีมา, ตโย ปาสาทมุตฺตมาฯ

๒๐. สมตึสสหสฺสานิ, นาริโย สมลงฺกตา;
ยสวตี นาม นารี, สีวโล นาม อตฺรโชฯ

๒๑. นิมิตฺเต จตุโร ทิสฺวา, อสฺสยาเนน นิกฺขมิ;
อนูนอฏฺฐมาสานิ, ปธานํ ปทหี ชิโนฯ

๒๒. พฺรหฺมุนา ยาจิโต สนฺโต, มงฺคโล นาม นายโก;
วตฺติ จกฺกํ มหาวีโร, วเน สิรีวรุตฺตเมฯ

๒๓. สุเทโว ธมฺมเสโน จ, อเหสุํ อคฺคสาวกา;
ปาลิโต นามุปฏฺฐาโก, มงฺคลสฺส มเหสิโนฯ

๒๔. สีวลา จ อโสกา จ, อเหสุํ อคฺคสาวิกา;
โพธิ ตสฺส ภควโต, นาครุกฺขติ วุจฺจติฯ

๒๕. นนฺโท เจว วิสาโข จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐกา;
อนุลา เจว สุตนา จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐิกาฯ

๒๖. อฏฺฐาสีติ รตนานิ, อจฺจุคฺคโต มหามุนิ;
ตโต นิทฺธาวตี รํสี, อเนกสตสหสฺสิโยฯ

๒๗. นวุติวสฺสสหสฺสานิ, อายุ วิชฺชติ ตาวเท;
ตาวตา ติฏฺฐมาโน โส, ตาเรสิ ชนตํ พหุํฯ

๒๘. ยถาปิ สาคเร อูมี, น สกฺกา ตา คเณตุเย;
ตเถว สาวกา ตสฺส, น สกฺกา เต คเณตุเยฯ

๒๙. ยาว อฏฺฐาสิ สมฺพุทฺโธ, มงฺคโล โลกนายโก;
น ตสฺส สาสเน อตฺถิ, สกิเลสมรณํ [สํกิเลสมรณํ (สี.)] ตทาฯ

๓๐. ธโมฺมกฺกํ ธารยิตฺวาน, สนฺตาเรตฺวา มหาชนํ;
ชลิตฺวา ธูมเกตูว, นิพฺพุโต โส มหายโสฯ

๓๑. สงฺขารานํ สภาวตฺถํ, ทสฺสยิตฺวา สเทวเก;
ชลิตฺวา อคฺคิกฺขนฺธว, สูริโย อตฺถงฺคโต ยถาฯ

๓๒. อุยฺยาเน วสฺสเร นาม, พุโทฺธ นิพฺพายิ มงฺคโล;
ตเตฺถวสฺส ชินถูโป, ติํสโยชนมุคฺคโตติฯ

มงฺคลสฺส ภควโต วํโส ตติโยฯ

๖. สุมนพุทฺธวํโส

๑. มงฺคลสฺส อปเรน, สุมโน นาม นายโก;
สพฺพธมฺเมหิ อสโม, สพฺพสตฺตานมุตฺตโมฯ

๒. ตทา อมตเภรึ โส, อาหนี เมขเล ปุเร;
ธมฺมสงฺขสมายุตฺตํ, นวงฺคํ ชินสาสนํฯ

๓. นิชฺชินิตฺวา กิเลเส โส, ปตฺวา สโมฺพธิมุตฺตมํ;
มาเปสิ นครํ สตฺถา, สทฺธมฺมปุรวรุตฺตมํฯ

๔. นิรนฺตรํ อกุฏิลํ, อุชุํ วิปุลวิตฺถตํ;
มาเปสิ โส มหาวีถึ, สติปฏฺฐานวรุตฺตมํฯ

๕. ผเล จตฺตาริ สามญฺญ, จตโสฺส ปฏิสมฺภิทา;
ฉฬภิญฺญาฏฺฐสมาปตฺตี, ปสาเรสิ ตตฺถ วีถิยํฯ

๖. เย อปฺปมตฺตา อขิลา, หิริวีริเยหุปาคตา;
เต เต อิเม คุณวเร, อาทิยนฺติ ยถา สุขํฯ

๗. เอวเมเตน โยเคน, อุทฺธรนฺโต มหาชนํ;
โพเธสิ ปฐมํ สตฺถา, โกฏิสตสหสฺสิโยฯ

๘. ยมฺหิ กาเล มหาวีโร, โอวที ติตฺถิเย คเณ;
โกฏิสหสฺสาภิสมึสุ [โกฏิสตสหสฺสานิ (สฺยา. กํ.), โกฏิสตสหสฺสานํ (ก.)], ทุติเย ธมฺมเทสเนฯ

๙. ยทา เทวา มนุสฺสา จ, สมคฺคา เอกมานสา;
นิโรธปญฺหํ ปุจฺฉึสุ, สํสยญฺจาปิ มานสํฯ

๑๐. ตทาปิ ธมฺมเทสเน, นิโรธปริทีปเน;
นวุติโกฏิสหสฺสานํ, ตติยาภิสมโย อหุฯ

๑๑. สนฺนิปาตา ตโย อาสุํ, สุมนสฺส มเหสิโน;
ขีณาสวาน วิมลานํ, สนฺตจิตฺตาน ตาทินํฯ

๑๒. วสฺสํวุตฺถสฺส ภควโต, อภิฆุฏฺเฐ ปวารเณ;
โกฏิสตสหเสฺสหิ, ปวาเรสิ ตถาคโตฯ

๑๓. ตโตปรํ สนฺนิปาเต, วิมเล กญฺจนปพฺพเต;
นวุติโกฏิสหสฺสานํ, ทุติโย อาสิ สมาคโมฯ

๑๔. ยทา สโกฺก เทวราชา, พุทฺธทสฺสนุปาคมิ;
อสีติโกฏิสหสฺสานํ, ตติโย อาสิ สมาคโมฯ

๑๕. อหํ เตน สมเยน, นาคราชา มหิทฺธิโก;

อตุโล นาม นาเมน, อุสฺสนฺนกุสลสญฺจโยฯ

๑๖. ตทาหํ นาคภาวนา, นิกฺขมิตฺวา สญาติภิ;
นาคานํ ทิพฺพตุริเยหิ, สสงฺฆํ ชินมุปฏฺฐหึฯ

๑๗. โกฏิสตสหสฺสานํ, อนฺนปาเนน ตปฺปยึ;
ปเจฺจกทุสฺสยุคํ ทตฺวา, สรณํ ตมุปาคมึฯ

๑๘. โสปิ มํ พุโทฺธ พฺยากาสิ, สุมโน โลกนายโก;
“อปริเมยฺยิโต กเปฺป, อยํ พุโทฺธ ภวิสฺสติฯ

๑๙. “ปธานํ ปทหิตฺวาน…เป…. เหสฺสาม สมฺมุขา อิมํ”ฯ
๒๐. ตสฺสาปิ วจนํ สุตฺวา, ภิโยฺย จิตฺตํ ปสาทยึ;
อุตฺตรึ วตมธิฏฺฐาสึ, ทสปารมิปูริยาฯ

๒๑. นครํ เมขลํ นาม [เมขลํ นาม นครํ (สี. สฺยา.)], สุทโตฺต นาม ขตฺติโย;
สิริมา นาม ชนิกา, สุมนสฺส มเหสิโนฯ

๒๒. นววสฺสสหสฺสานิ , อคารํ อชฺฌ โส วสิ;
จโนฺท สุจโนฺท วฏํโส จ, ตโย ปาสาทมุตฺตมาฯ

๒๓. เตสฏฺฐิสตสหสฺสานิ, นาริโย สมลงฺกตา;
วฏํสิกา นาม นารี, อนูปโม นาม อตฺรโชฯ

๒๔. นิมิเตฺต จตุโร ทิสฺวา, หตฺถิยาเนน นิกฺขมิ;
อนูนทสมาสานิ, ปธานํ ปทหี ชิโนฯ

๒๕. พฺรหฺมุนา ยาจิโต สโนฺต, สุมโน โลกนายโก;
วตฺติ จกฺกํ มหาวีโร, เมขเล ปุรมุตฺตเมฯ

๒๖. สรโณ ภาวิตโตฺต จ, อเหสุํ อคฺคสาวกา;
อุเทโน นามุปฏฺฐาโก, สุมนสฺส มเหสิโนฯ

๒๗. โสณา จ อุปโสณา จ, อเหสุํ อคฺคสาวิกา;
โสปิ พุโทฺธ อมิตยโส, นาคมูเล อพุชฺฌถฯ

๒๘. วรุโณ เจว สรโณ จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐกา;
จาลา จ อุปจาลา จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐิกาฯ

๒๙. อุจฺจตฺตเนน [อุจฺจตเรน (ก.)] โส พุโทฺธ, นวุติหตฺถมุคฺคโต;
กญฺจนคฺฆิยสงฺกาโส, ทสสหสฺสี วิโรจติฯ

๓๐. นวุติวสฺสสหสฺสานิ, อายุ วิชฺชติ ตาวเท;
ตาวตา ติฏฺฐมาโน โส, ตาเรสิ ชนตํ พหุํฯ

๓๑. ตารณีเย ตารยิตฺวา, โพธนีเย จ โพธยิ;
ปรินิพฺพายิ สมฺพุโทฺธ, อุฬุราชาว อตฺถมิฯ

๓๒. เต จ ขีณาสวา ภิกฺขู, โส จ พุโทฺธ อสาทิโส;
อตุลปฺปภํ ทสฺสยิตฺวา, นิพฺพุตา เย มหายสาฯ

๓๓. ตญฺจ ญาณํ อตุลิยํ, ตานิ จ อตุลานิ รตนานิ;
สพฺพํ ตมนฺตรหิตํ, นนุ ริตฺตา สพฺพสงฺขาราฯ

๓๔. สุมโน ยสธโร พุโทฺธ, องฺคารามมฺหิ นิพฺพุโต;
ตเตฺถว ตสฺส ชินถูโป, จตุโยชนมุคฺคโตติฯ

สุมนสฺส ภควโต วํโส จตุโตฺถฯ

๗. เรวตพุทฺธวํโส

๑. สุมนสฺส อปเรน, เรวโต นาม นายโก;
อนูปโม อสทิโส, อตุโล อุตฺตโม ชิโนฯ

๒. โสปิ ธมฺมํ ปกาเสสิ, พฺรหฺมุนา อภิยาจิโต;
ขนฺธธาตุววตฺถานํ, อปฺปวตฺตํ ภวาภเวฯ

๓. ตสฺสาภิสมยา ตีณิ, อเหสุํ ธมฺมเทสเน;
คณนาย น วตฺตโพฺพ, ปฐมาภิสมโย อหุฯ

๔. ยทา อรินฺทมํ ราชํ [ราชานํ (ก.)], วิเนสิ เรวโต มุนิ;
ตทา โกฏิสหสฺสานํ, ทุติยาภิสมโย อหุฯ

๕. สตฺตาหํ ปฏิสลฺลานา, วุฏฺฐหิตฺวา นราสโภ;
โกฏิสตํ นรมรูนํ, วิเนสิ อุตฺตเม ผเลฯ

๖. สนฺนิปาตา ตโย อาสุํ, เรวตสฺส มเหสิโน;
ขีณาสวานํ วิมลานํ, สุวิมุตฺตาน ตาทินํฯ

๗. อติกฺกนฺตา คณนปถํ, ปฐมํ เย สมาคตา;
โกฏิสตสหสฺสานํ, ทุติโย อาสิ สมาคโมฯ

๘. โยปิ [โย โส (สฺยา. กํ. ก.)] ปญฺญาย อสโม, ตสฺส จกฺกานุวตฺตโก;
โส ตทา พฺยาธิโต อาสิ, ปโตฺต ชีวิตสํสยํฯ

๙. ตสฺส คิลานปุจฺฉาย, เย ตทา อุปคตา มุนี;
โกฏิสหสฺสา อรหนฺโต, ตติโย อาสิ สมาคโมฯ

๑๐. อหํ เตน สมเยน, อติเทโว นาม พฺราหฺมโณ;
อุปคนฺตฺวา เรวตํ พุทฺธํ, สรณํ ตสฺส คญฺฉหํฯ

๑๑. ตสฺส สีลํ สมาธิญฺจ, ปญฺญาคุณมนุตฺตมํ;
โถมยิตฺวา ยถาถามํ, อุตฺตรียมทาสหํฯ

๑๒. โสปิ มํ พุโทฺธ พฺยากาสิ, เรวโต โลกนายโก;
"อปริเมยฺยิโต กเปฺป, อยํ พุโทฺธ ภวิสฺสติฯ

๑๓. "ปธานํ ปทหิตฺวาน…เป.… เหสฺสาม สมฺมุขา อิมํ"ฯ
๑๔. ตสฺสาปิ วจนํ สุตฺวา, ภิโยฺย จิตฺตํ ปสาทยึ;
อุตฺตรึ วตมธิฏฺฐาสึ, ทสปารมิปูริยาฯ

๑๕. ตทาปิ ตํ พุทฺธธมฺมํ, สริตฺวา อนุพฺรูหยึ;
อาหริสฺสามิ ตํ ธมฺมํ, ยํ มยฺหํ อภิปตฺถิตํฯ

๑๖.

นครํ สุธญฺญวตี นาม [สุธมฺมกํ นาม (สี.), สุธญฺญกํ นาม (สฺยา.)], วิปุโล นาม ขตฺติโย;
วิปุลา นาม ชนิกา, เรวตสฺส มเหสิโนฯ

๑๗. ฉ จ วสฺสสหสฺสานิ [ฉพฺพสฺสสหสฺสานิ (สี. สฺยา.)], อคารํ อชฺฌ โส วสิ;
สุทสฺสโน รตนคฺฆิ, อาเวโฬ จ วิภูสิโต;
ปุญฺญกมฺมาภินิพฺพตฺตา, ตโย ปาสาทมุตฺตมาฯ

๑๘. เตตฺตึส จ สหสฺสานิ, นาริโย สมลงฺกตา;
สุทสฺสนา นาม นารี, วรุโณ นาม อตฺรโชฯ

๑๙. นิมิตฺเต จตุโร ทิสฺวา, รถยาเนน นิกฺขมิ;
อนูนสตฺตมาสานิ, ปธานํ ปทหี ชิโนฯ

๒๐. พฺรหฺมุนา ยาจิโต สนฺโต, เรวโต โลกนายโก;
วตฺติ จกฺกํ มหาวีโร, วรุณาราเม สิรีฆเรฯ

๒๑. วรุโณ พฺรหฺมเทโว จ, อเหสุํ อคฺคสาวกา;
สมฺภโว นามุปฏฺฐาโก, เรวตสฺส มเหสิโนฯ

๒๒. ภทฺทา เจว สุภทฺทา จ, อเหสุํ อคฺคสาวิกา;
โสปิ พุทฺโธ อสมสโม, นาคมูเล อพุชฺฌถฯ

๒๓. ปทุโม กุญฺชโร เจว, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐากา;
สิรีมา เจว ยสวตี, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐิกาฯ

๒๔. อุจฺจตฺตเนน โส พุทฺโธ, อสีติหตฺถมุคฺคโต;
โอภาเสติ ทิสา สพฺพา, อินฺทเกตุว อุคฺคโตฯ

๒๕. ตสฺส สรีเร นิพฺพตฺตา, ปภามาลา อนุตฺตรา;
ทิวา วา ยทิ วา รตฺตึ, สมนฺตา ผรติ โยชนํฯ

๒๖. สฏฺฐิวสฺสสหสฺสานิ, อายุ วิชฺชติ ตาวเท;
ตาวตา ติฏฺฐมาโน โส, ตาเรสิ ชนตํ พหุํฯ

๒๗. ทสฺสยิตฺวา พุทฺธพลํ, อมตํ โลเก ปกาสยํ;
นิพฺพายิ อนุปาทาโน, ยถคฺคุปาทานสงฺขยาฯ

๒๘. โส จ กาโย รตนนิโภ, โส จ ธมฺโม อสาทิโส;
สพฺพํ ตมนฺตรหิตํ, นนุ ริตฺตา สพฺพสงฺขาราฯ

๒๙. เรวโต ยสธโร พุทฺโธ, นิพฺพุโต โส มหาปุเร;
ธาตุวิตฺถาริกํ อาสิ, เตสุ เตสุ ปเทสโตติฯ

เรวตสฺส ภควโต วํโส ปญฺจโมฯ

๘. โสภิตพุทฺธวํโส

๑. เรวตสฺส อปเรน, โสภิโต นาม นายโก;
สมาหิโต สนฺตจิตฺโต, อสโม อปฺปฏิปุคฺคโล ฯ

๒. โส ชิโน สกเคหมฺหิ, มานสํ วินิวตฺตยิ;
ปตฺวาน เกวลํ โพธึ, ธมฺมจกฺกํ ปวตฺตยิ ฯ

๓. ยาว เหฏฺฐา อวีจิโต, ภวคฺคา จาปิ อุทฺธโต;
เอตฺถนฺตเร เอกปริสา, อโหสิ ธมฺมเทสเน ฯ

๔. ตาย ปริสาย สมฺพุโทฺธ, ธมฺมจกฺกํ ปวตฺตยิ;
คณนาย น วตฺตโพฺพ, ปฐมาภิสมโย อหุ ฯ

๕. ตโต ปรมฺปิ เทเสนฺเต, มรูนญฺจ สมาคเม;
นวุติโกฏิสหสฺสานํ, ทุติยาภิสมโย อหุ ฯ

๖. ปุนาปรํ ราชปุโตฺต, ชยเสโน นาม ขตฺติโย;
อารามํ โรปยิตฺวาน, พุเทฺธ นิยฺยาทยี ตทา ฯ

๗. ตสฺส ยาคํ ปกิเตฺตโนฺต, ธมฺมํ เทเสสิ จกฺขุมา;
ตทา โกฏิสหสฺสานํ, ตติยาภิสมโย อหุ ฯ

๘. สนฺนิปาตา ตโย อาสุํ, โสภิตสฺส มเหสิโน;
ขีณาสวานํ วิมลานํ, สนฺตจิตฺตาน ตาทินํ ฯ

๙. อุคฺคโต นาม โส ราชา, ทานํ เทติ นรุตฺตเม;
ตมฺหิ ทาเน สมาคญฺฉุํ, อรหนฺตา [อรหตํ (ก.)] สตโกฏิโย ฯ

๑๐. ปุนาปรํ ปุรคโณ [ปุคฺคโณ (ก.)], เทติ ทานํ นรุตฺตเม;
ตทา นวุติโกฏีนํ, ทุติโย อาสิ สมาคโม ฯ

๑๑. เทวโลเก วสิตฺวาน, ยทา โอโรหตี ชิโน;
ตทา อสีติโกฏีนํ, ตติโย อาสิ สมาคโม ฯ

๑๒. อหํ เตน สมเยน, สุชาโต นาม พฺราหฺมโณ;
ตทา สสาวกํ พุทฺธํ, อนฺนปาเนน ตปฺปยึ ฯ

๑๓. โสปิ มํ พุโทฺธ พฺยากาสิ, โสภิโต โลกนายโก;
“อปริเมยฺยิโต กเปฺป, อยํ พุโทฺธ ภวิสฺสติ ฯ

๑๔. “ปธานํ ปทหิตฺวาน…เป.… เหสฺสาม สมฺมุขา อิมํ”ฯ
๑๕. ตสฺสาปิ วจนํ สุตฺวา, หโฏฺฐ สํวิคฺคมานโส;
ตเมวตฺถมนุปฺปตฺติยา, อุคฺคํ ธิติมกาสหํ ฯ

๑๖. สุธมฺมํ นาม นครํ, สุธโมฺม นาม ขตฺติโย;

สุธมฺมา นาม ชนิกา, โสภิตสฺส มเหสิโนฯ

๑๗. นววสฺสสหสฺสานิ , อคารํ อชฺฌ โส วสิ;
กุมุโท นาฬิโน ปทุโม, ตโย ปาสาทมุตฺตมาฯ

๑๘. สตฺตตึสสหสฺสานิ, นาริโย สมลงฺกตา;
มณิลา [มขิลา (อฏฺฐ.), สมงฺคี (สี.), มกิลา (สฺยา. กํ.)] นาม สา นารี, สีโห นามาสิ อตฺรโชฯ

๑๙. นิมิตฺเต จตุโร ทิสฺวา, ปาสาเทนาภินิกฺขมิ;
สตฺตาหํ ปธานจารํ, จริตฺวา ปุริสุตฺตโมฯ

๒๐. พฺรหฺมุนา ยาจิโต สนฺโต, โสภิโต โลกนายโก;
วตฺติ จกฺกํ มหาวีโร, สุธมฺมุยฺยานมุตฺตเมฯ

๒๑. อสโม จ สุเนตฺโต จ, อเหสุํ อคฺคสาวกา;
อโนโม นามุปฏฺฐาโก, โสภิตสฺส มเหสิโนฯ

๒๒. นกุลา จ สุชาตา จ, อเหสุํ อคฺคสาวิกา;
พุชฺฌมาโน จ โส พุทฺโธ, นาคมูเล อพุชฺฌถฯ

๒๓. รมฺโม เจว สุทตฺโต จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐกา;
นกุลา เจว จิตฺตา จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐิกาฯ

๒๔. อฏฺฐปณฺณาสรตนํ, อจฺจุคฺคโต มหามุนิ;
โอภาเสติ ทิสา สพฺพา, สตรํสีว อุคฺคโตฯ

๒๕. ยถา สุผุลฺลํ ปวนํ, นานาคเนฺธหิ ธูปิตํ;
ตเถว ตสฺส ปาวจนํ, สีลคเนฺธหิ ธูปิตํฯ

๒๖. ยถาปิ สาคโร นาม, ทสฺสเนน อตปฺปิโย;
ตเถว ตสฺส ปาวจนํ, สวเณน อตปฺปิยํฯ

๒๗. นวุติวสฺสสหสฺสานิ , อายุ วิชฺชติ ตาวเท;
ตาวตา ติฏฺฐมาโน โส, ตาเรสิ ชนตํ พหุํฯ

๒๘. โอวาทํ อนุสิฏฺฐิญฺจ, ทตฺวาน เสสเก ชเน;
หุตาสโนว ตาเปตฺวา, นิพฺพุโต โส สสาวโกฯ

๒๙. โส จ พุทฺโธ อสมสโม, เตปิ สาวกา พลปฺปตฺตา;
สพฺพํ ตมนฺตรหิตํ, นนุ ริตฺตา สพฺพสงฺขาราฯ

๓๐. โสภิโต วรสมฺพุทฺโธ, สีหารามมฺหิ นิพฺพุโต;
ธาตุวิตฺถาริกํ อาสิ, เตสุ เตสุ ปเทสโตติฯ

โสภิตสฺส ภควโต วํโส ฉฏฺโฐฯ

๙. อโนมทสฺสีพุทฺธวํโส

๑. โสภิตสฺส อปเรน, สมฺพุโทฺธ ทฺวิปทุตฺตโม;
อโนมทสฺสี อมิตยโส, เตชสฺสี ทุรติกฺกโมฯ

๒. โส เฉตฺวา พนฺธนํ สพฺพํ, วิทฺธํเสตฺวา ตโย ภเว;
อนิวตฺติคมนํ มคฺคํ, เทเสสิ เทวมานุเสฯ

๓. สาคโรว อสโงฺขโภ, ปพฺพโตว ทุราสโท;
อากาโสว อนโนฺต โส, สาลราชาว ผุลฺลิโตฯ

๔. ทสฺสเนนปิ ตํ พุทฺธํ, โตสิตา โหนฺติ ปาณิโน;
พฺยาหรนฺตํ คิรํ สุตฺวา, อมตํ ปาปุณนฺติ เตฯ

๕. ธมฺมาภิสมโย ตสฺส, อิโทฺธ ผีโต ตทา อหุ;
โกฏิสตานิ อภิสมิํสุ, ปฐเม ธมฺมเทสเนฯ

๖. ตโต ปรํ อภิสมเย, วสฺสเนฺต ธมฺมวุฎฺฐิโย;
อสีติโกฏิโยภิสมิํสุ, ทุติเย ธมฺมเทสเนฯ

๗. ตโตปรมฺหิ วสฺสเนฺต, ตปฺปยเนฺต จ ปาณินํ;
อฎฺฐสตฺตติโกฏีนํ, ตติยาภิสมโย อหุฯ

๘. สนฺนิปาตา ตโย อาสุํ, ตสฺสาปิ จ มเหสิโน;
อภิญฺญาพลปฺปตฺตานํ, ปุปฺผิตานํ วิมุตฺติยาฯ

๙. อฎฺฐสตสหสฺสานํ, สนฺนิปาโต ตทา อหุ;
ปหีนมทโมหานํ, สนฺตจิตฺตาน ตาทินํฯ

๑๐. สตฺตสตสหสฺสานํ , ทุติโย อาสิ สมาคโม;
อนงฺคณานํ วิรชานํ, อุปสนฺตาน ตาทินํฯ

๑๑. ฉนฺนํ สตสหสฺสานํ, ตติโย อาสิ สมาคโม;
อภิญฺญาพลปฺปตฺตานํ, นิพฺพุตานํ ตปสฺสินํฯ

๑๒. อหํ เตน สมเยน, ยโกฺข อาสิํ มหิทฺธิโก;
เนกานํ ยกฺขโกฏีนํ, วสวตฺติมฺหิ อิสฺสโรฯ

๑๓. ตทาปิ ตํ พุทฺธวรํ, อุปคนฺตฺวา มเหสินํ;
อนฺนปาเนน ตเปฺปสิํ, สสงฺฆํ โลกนายกํฯ

๑๔. โสปิ มํ ตทา พฺยากาสิ, วิสุทฺธนยโน มุนิ;
‘‘อปริเมยฺยิโต กเปฺป, อยํ พุโทฺธ ภวิสฺสติฯ

๑๕. ‘‘ปธานํ ปทหิตฺวาน…เป.… เหสฺสาม สมฺมุขา อิมํ’’ฯ
๑๖. ตสฺสาปิ วจนํ สุตฺวา, หโฎฺฐ สํวิคฺคมานโส;

อุตฺตรึ วตมธิฏฺฐาสึ, ทสปารมิปูริยาฯ

๑๗. นครํ จนฺทวตี นาม, ยสวา นาม ขตฺติโย;
มาตา ยโสธรา นาม, อโนมทสฺสิสฺส สตฺถุโนฯ

๑๘. ทสวสฺสสหสฺสานิ, อคารํ อชฺฌ โส วสิ;
สิรี อุปสิรี วโฑฺฒ, ตโย ปาสาทมุตฺตมาฯ

๑๙. เตวีสติสหสฺสานิ, นาริโย สมลงฺกตา;
สิริมา นาม สา นารี, อุปวาโณ นาม อตฺรโชฯ

๒๐. นิมิตฺเต จตุโร ทิสฺวา, สิวิกายาภินิกฺขมิ;
อนูนทสมาสานิ, ปธานํ ปทหี ชิโนฯ

๒๑. พฺรหฺมุนา ยาจิโต สนฺโต, อโนมทสฺสี มหามุนิ;
วตฺติ จกฺกํ มหาวีโร, อุยฺยาเน โส สุทสฺสเน [สุทสฺสนุยฺยานมุตฺตเม (สฺยา. กํ.)]ฯ

๒๒. นิสโภ จ อโนโม จ [อโสโก จ (สี.)], อเหสุํ อคฺคสาวกา;
วรุโณ นามุปฏฺฐาโก, อโนมทสฺสิสฺส สตฺถุโนฯ

๒๓. สุนฺทรี จ สุมนา จ, อเหสุํ อคฺคสาวิกา;
โพธิ ตสฺส ภควโต, อชฺชุโนติ ปวุจฺจติฯ

๒๔. นนฺทิวโฑฺฒ สิริวโฑฺฒ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐกา;
อุปฺปลา เจว ปทุมา จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐิกาฯ

๒๕. อฏฺฐปณฺณาสรตนํ , อจฺจุคฺคโต มหามุนิ;
ปภา นิทฺธาวตี ตสฺส, สตรํสีว อุคฺคโตฯ

๒๖. วสฺสสตสหสฺสานิ, อายุ วิชฺชติ ตาวเท;
ตาวตา ติฏฺฐมาโน โส, ตาเรสิ ชนตํ พหุํฯ

๒๗. สุปฺปุปฺผิตํ ปาวจนํ, อรหนฺเตหิ ตาทิหิ;
วีตราเคหิ วิมเลหิ, โสภิตฺถ ชินสาสนํฯ

๒๘. โส จ สตฺถา อมิตยโส, ยุคานิ ตานิ อตุลิยานิ;
สพฺพํ ตมนฺตรหิตํ, นนุ ริตฺตา สพฺพสงฺขาราฯ

๒๙. อโนมทสฺสี ชิโน สตฺถา, ธมฺมารามมฺหิ นิพฺพุโต;
ตเตฺถวสฺส ชินถูโป, อุเพฺพโธ ปญฺจวีสตีติฯ

อโนมทสฺสิสฺส ภควโต วํโส สตฺตโมฯ

๑๐. ปทุมพุทฺธวํโส

๑. อโนมทสฺสิสฺส อปเรน, สมฺพุทฺโธ ทฺวิปทุตฺตโม;
ปทุโม นาม นาเมน, อสโม อปฺปฏิปุคฺคโลฯ

๒. ตสฺสาปิ อสมํ สีลํ, สมาธิปิ อนนฺตโก;
อสงฺเขยฺยํ ญาณวรํ, วิมุตฺติปิ อนูปมาฯ

๓. ตสฺสาปิ อตุลเตชสฺส, ธมฺมจกฺกปฺปวตฺตเน;
อภิสมยา ตโย อาสุํ, มหาตมปวาหนาฯ

๔. ปฐมาภิสมเย พุทฺโธ, โกฏิสตมโพธยิ;
ทุติยาภิสมเย ธีโร, นวุติโกฏิมโพธยิฯ

๕. ยทา จ ปทุโม พุทฺโธ, โอวที สกมตฺรชํ;
ตทา อสีติโกฏีนํ, ตติยาภิสมโย อหุฯ

๖. สนฺนิปาตา ตโย อาสุํ, ปทุมสฺส มเหสิโน;
โกฏิสตสหสฺสานํ, ปฐโม อาสิ สมาคโมฯ

๗. กถินตฺถารสมเย , อุปฺปเนฺน กถินจีวเร;
ธมฺมเสนาปติตฺถาย, ภิกฺขู สิพฺพึสุ [ยาจึสุ (ก.)] จีวรํฯ

๘. ตทา เต วิมลา ภิกฺขู, ฉฬภิญฺญา มหิทฺธิกา;
ตีณิ สตสหสฺสานิ, สมึสุ อปราชิตาฯ

๙. ปุนาปรํ โส นราสโภ [นรวุสโภ (สฺยา. กํ.)], ปวเน วาสํ อุปาคมิ;
ตทา สมาคโม อาสิ, ทฺวินฺนํ สตสหสฺสินํฯ

๑๐. อหํ เตน สมเยน, สีโห อาสึ มิคาธิภู;
วิเวกมนุพฺรูหนฺตํ , ปวเน อทฺทสํ ชินํฯ

๑๑. วนฺทิตฺวา สิรสา ปาเท, กตฺวาน ตํ ปทกฺขิณํ;
ติกฺขตฺตุํ อภินาทิตฺวา, สตฺตาหํ ชินมุปฏฺฐหํฯ

๑๒. สตฺตาหํ วรสมาปตฺติยา, วุฏฺฐหิตฺวา ตถาคโต;
มนสา จินฺตยิตฺวาน, โกฏิภิกฺขู สมานยิฯ

๑๓. ตทาปิ โส มหาวีโร, เตสํ มเชฺฌ วิยากริ;
“อปริเมยฺยิโต กเปฺป, อยํ พุทฺโธ ภวิสฺสติฯ

๑๔. “ปธานํ ปทหิตฺวาน…เป.… เหสฺสาม สมฺมุขา อิมํ”ฯ
๑๕. ตสฺสาปิ วจนํ สุตฺวา, ภิโยฺย จิตฺตํ ปสาทยึ;
อุตฺตรึ วตมธิฏฺฐาสึ, ทสปารมิปูริยาฯ

๑๖. จมฺปกํ นาม นครํ, อสโม นาม ขตฺติโย;

อสมา นาม ชนิกา, ปทุมสฺส มเหสิโนฯ

๑๗. ทสวสฺสสหสฺสานิ , อคารํ อชฺฌ โส วสิ;
นนฺทาวสุยสุตฺตรา , ตโย ปาสาทมุตฺตมาฯ

๑๘. เตตฺตึส จ สหสฺสานิ, นาริโย สมลงฺกตา;
อุตฺตรา นาม สา นารี, รโมฺม นามาสิ อตฺรโชฯ

๑๙. นิมิเตฺต จตุโร ทิสฺวา, รถยาเนน นิกฺขมิ;
อนูนอฏฺฐมาสานิ, ปธานํ ปทหี ชิโนฯ

๒๐. พฺรหฺมุนา ยาจิโต สโนฺต, ปทุโม โลกนายโก;
วตฺติ จกฺกํ มหาวีโร, ธนญฺจุยฺยานมุตฺตเมฯ

๒๑. สาโล จ อุปสาโล จ, อเหสุํ อคฺคสาวกา;
วรุโณ นามุปฏฺฐาโก, ปทุมสฺส มเหสิโนฯ

๒๒. ราธา เจว สุราธา จ, อเหสุํ อคฺคสาวิกา;
โพธิ ตสฺส ภควโต, มหาโสโณติ วุจฺจติฯ

๒๓. ภิโยฺย เจว อสโม จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐกา;
รุจี จ นนฺทรามา จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐิกาฯ

๒๔. อฏฺฐปณฺณาสรตนํ, อจฺจุคฺคโต มหามุนิ;
ปภา นิทฺธาวตี ตสฺส, อสมา สพฺพโส ทิสาฯ

๒๕. จนฺทปฺปภา สูริยปฺปภา, รตนคฺคิมณิปฺปภา;
สพฺพาปิ ตา หตา โหนฺติ, ปตฺวา ชินปภุตฺตมํฯ

๒๖. วสฺสสตสหสฺสานิ, อายุ วิชฺชติ ตาวเท;
ตาวตา ติฏฺฐมาโน โส, ตาเรสิ ชนตํ พหุํฯ

๒๗. ปริปกฺกมานเส สเตฺต, โพธยิตฺวา อเสสโต;
เสสเก อนุสาสิตฺวา, นิพฺพุโต โส สสาวโกฯ

๒๘. อุรโคว ตจํ ชิณฺณํ, วทฺธปตฺตํว ปาทโป;
ชหิตฺวา สพฺพสงฺขาเร, นิพฺพุโต โส ยถา สิขีฯ

๒๙. ปทุโม ชินวโร สตฺถา, ธมฺมารามมฺหิ นิพฺพุโต;
ธาตุวิตฺถาริกํ อาสิ, เตสุ เตสุ ปเทสโตติฯ

ปทุมสฺส ภควโต วํโส อฏฺฐโมฯ

๑๑. นารทพุทฺธวํโส

๑. ปทุมสฺส อปเรน, สมฺพุโทฺธ ทฺวิปทุตฺตโม;
นารโท นาม นาเมน, อสโม อปฺปฏิปุคฺคโลฯ

๒. โส พุโทฺธ จกฺกวตฺติสฺส, เชโฏฺฐ ทยิตโอรโส;
อามุกฺกมาลาภรโณ, อุยฺยานํ อุปสงฺกมิฯ

๓. ตตฺถาสิ รุโกฺข ยสวิปุโล, อภิรูโป พฺรหา สุจิ;
ตมชฺฌปตฺวา อุปนิสีทิ, มหาโสณสฺส เหฏฺฐโตฯ

๔. ตตฺถ ญาณวรุปฺปชฺชิ, อนนฺตํ วชิรูปมํ;
เตน วิจินิ สงฺขาเร, อุกฺกุชฺชมวกุชฺชกํ [กุชฺชตํ (สฺยา. กํ.)]ฯ

๕. ตตฺถ สพฺพกิเลสานิ, อเสสมภิวาหยิ;
ปาปุณี เกวลํ โพธิํ, พุทฺธญาเณ จ จุทฺทสฯ

๖. ปาปุณิตฺวาน สโมฺพธิํ, ธมฺมจกฺกํ ปวตฺตยิ;
โกฏิสตสหสฺสานํ, ปฐมาภิสมโย อหุฯ

๗. มหาโทณํ นาคราชํ, วินยโนฺต มหามุนิ;
ปาฏิเหรํ ตทากาสิ, ทสฺสยโนฺต สเทวเกฯ

๘. ตทา เทวมนุสฺสานํ, ตมฺหิ ธมฺมปฺปกาสเน;
นวุติโกฏิสหสฺสานิ, ตริํสุ สพฺพสํสยํฯ

๙. ยมฺหิ กาเล มหาวีโร, โอวที สกมตฺรชํ;
อสีติโกฏิสหสฺสานํ, ตติยาภิสมโย อหุฯ

๑๐. สนฺนิปาตา ตโย อาสุํ, นารทสฺส มเหสิโน;
โกฏิสตสหสฺสานํ, ปฐโม อาสิ สมาคโมฯ

๑๑. ยทา พุโทฺธ พุทฺธคุณํ, สนิทานํ ปกาสยิ;
นวุติโกฏิสหสฺสานิ, สมิํสุ วิมลา ตทาฯ

๑๒. ยทา เวโรจโน นาโค, ทานํ ททาติ สตฺถุโน;
ตทา สมิํสุ ชินปุตฺตา, อสีติสตสหสฺสิโยฯ

๑๓. อหํ เตน สมเยน, ชฏิโล อุคฺคตาปโน;
อนฺตลิกฺขจโร อาสิํ, ปญฺจาภิญฺญาสุ ปารคูฯ

๑๔. ตทาปาหํ อสมสมํ, สสงฺฆํ สปริชฺชนํ;
อนฺนปาเนน ตเปฺปตฺวา, จนฺทเนนาภิปูชยิํฯ

๑๕. โสปิ มํ ตทา พฺยากาสิ, นารโท โลกนายโก;
“อปริเมยฺยิโต กเปฺป, อยํ พุโทฺธ ภวิสฺสติฯ

๑๖. “ปธานํ ปทหิตฺวาน...เป.... เหสฺสาม สมฺมุขา อิมํ”ฯ

๑๗. ตสฺสาปิ วจนํ สุตฺวา, ภิโยฺย หาเสตฺว มานสํ;
อธิฏฺฐหึ วตํ อุคฺคํ, ทสปารมิปูริยาฯ

๑๘. นครํ ธญฺญวตี นาม, สุเทโว นาม ขตฺติโย;
อโนมา นาม ชนิกา, นารทสฺส มเหสิโนฯ

๑๙. นววสฺสสหสฺสานิ , อคารํ อชฺฌ โส วสิ;
ชิโต วิชิตาภิราโม, ตโย ปาสาทมุตฺตมาฯ

๒๐. ติจตฺตารีสสหสฺสานิ, นาริโย สมลงฺกตา;
วิชิตเสนา นาม นารี, นนฺทุตฺตโร นาม อตฺรโชฯ

๒๑. นิมิเตฺต จตุโร ทิสฺวา, ปทสา คมเนน นิกฺขมิ;
สตฺตาหํ ปธานจารํ, อจรี ปุริสุตฺตโม [โลกนายโก (สี. ก.)]ฯ

๒๒. พฺรหฺมุนา ยาจิโต สนฺโต, นารโท โลกนายโก;
วตฺติ จกฺกํ มหาวีโร, ธนญฺชุยฺยานมุตฺตเมฯ

๒๓. ภทฺทสาโล ชิตมิโตฺต, อเหสุํ อคฺคสาวกา;
วาเสโฏฺฐ นามุปฏฺฐาโก, นารทสฺส มเหสิโนฯ

๒๔. อุตฺตรา ผคฺคุนี เจว, อเหสุํ อคฺคสาวิกา;
โพธิ ตสฺส ภควโต, มหาโสโณติ วุจฺจติฯ

๒๕. อุคฺคริโนฺท วสโภ จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐกา;
อินฺทาวรี จ วณฺฑี [อุนฺที (สี.), คณฺฑี (สฺยา. กํ.)] จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐิกาฯ

๒๖. อฏฺฐาสีติรตนานิ , อจฺจุคฺคโต มหามุนิ;
กญฺจนคฺฆิยสงฺกาโส, ทสสหสฺสี วิโรจติฯ

๒๗. ตสฺส พฺยามปฺปภา กายา, นิทฺธาวติ ทิโสทิสํ;
นิรนฺตรํ ทิวารตฺติํ, โยชนํ ผรเต สทาฯ

๒๘. น เกจิ เตน สมเยน, สมนฺตา โยชเน ชนา;
อุกฺกาปทีเป อุชฺชาเลนฺติ, พุทฺธรํสีหิ โอตฺถฏาฯ

๒๙. นวุติวสฺสสหสฺสานิ, อายุ วิชฺชติ ตาวเท;
ตาวตา ติฏฺฐมาโน โส, ตาเรสิ ชนตํ พหุํฯ

๓๐. ยถา อุฬูหิ คคนํ, วิจิตฺตํ อุปโสภติ;
ตเถว สาสนํ ตสฺส, อรหเนฺตหิ โสภติฯ

๓๑. สํสารโสตํ ตรณาย, เสสเก ปฏิปนฺนเก;
ธมฺมเสตุํ ทฬฺหํ กตฺวา, นิพฺพุโต โส นราสโภฯ

๓๒. โสปิ พุโทฺธ อสมสโม, เตปิ ขีณาสวา อตุลเตชา;

สพฺพํ ตมนฺตรหิตํ, นนุ ริตฺตา สพฺพสงฺขาราฯ

๓๓. นารโท ชินวสโภ, นิพฺพุโต สุทสฺสเน ปุเร;
ตเตฺถวสฺส ถูปวโร, จตุโยชนมุคฺคโตติฯ

นารทสฺส ภควโต วํโส นวโมฯ

๑๒. ปทุมุตฺตรพุทฺธวํโส

๑. นารทสฺส อปเรน, สมฺพุทฺโธ ทฺวิปทุตฺตโม;
ปทุมุตฺตโร นาม ชิโน, อโกฺขโภ สาครูปโมฯ

๒. มณฺฑกโปฺปว โส อาสิ, ยมฺหิ พุทฺโธ อชายถ;
อุสฺสนฺนกุสลา ชนตา, ตมฺหิ กเปฺป อชายถฯ

๓. ปทุมุตฺตรสฺส ภควโต, ปฐเม ธมฺมเทสเน;
โกฏิสตสหสฺสานํ, ธมฺมาภิสมโย อหุฯ

๔. ตโต ปรมฺปิ วสฺสเนฺต, ตปฺปยเนฺต จ ปาณิเน;
สตฺตตึสสตสหสฺสานํ, ทุติยาภิสมโย อหุฯ

๕. ยมฺหิ กาเล มหาวีโร, อานนฺทํ อุปสงฺกมิ;
ปิตุสนฺติกํ อุปคนฺตฺวา, อาหนี อมตทุนฺทุภึฯ

๖. อาหเต อมตเภริมฺหิ, วสฺสเนฺต ธมฺมวุฏฺฐิยา;
ปญฺญาสสตสหสฺสานํ, ตติยาภิสมโย อหุฯ

๗. โอวาทโก วิญฺญาปโก, ตารโก สพฺพปาณินํ;
เทสนากุสโล พุทฺโธ, ตาเรสิ ชนตํ พหุํฯ

๘. สนฺนิปาตา ตโย อาสุํ, ปทุมุตฺตรสฺส สตฺถุโน;
โกฏิสตสหสฺสานํ, ปฐโม อาสิ สมาคโมฯ

๙. ยทา พุทฺโธ อสมสโม, วสิ เวภารปพฺพเต;
นวุติโกฏิสหสฺสานํ, ทุติโย อาสิ สมาคโมฯ

๑๐. ปุน จาริกํ ปกฺกเนฺต, คามนิคมรฏฺฐโต;
อสีติโกฏิสหสฺสานํ, ตติโย อาสิ สมาคโมฯ

๑๑. อหํ เตน สมเยน, ชฏิโล นาม รฏฺฐิโก;
สมฺพุทฺธปฺปมุขํ สงฺฆํ, สภตฺตํ ทุสฺสมทาสหํฯ

๑๒. โสปิ มํ พุทฺโธ พฺยากาสิ, สงฺฆมเชฺฌ นิสีทิย;
‘‘สตสหสฺสิโต กเปฺป, อยํ พุทฺโธ ภวิสฺสติฯ

๑๓. ‘‘ปธานํ ปทหิตฺวาน…เป.… เหสฺสาม สมฺมุขา อิมํ’’ฯ
๑๔. ตสฺสาปิ วจนํ สุตฺวา, อุตฺตรึ วตมธิฏฺฐหึ;
อกาสึ อุคฺคทฬฺหํ ธิตึ, ทสปารมิปูริยาฯ

๑๕. พฺยาหตา ติตฺถิยา สเพฺพ, วิมนา ทุมฺมนา ตทา;
น เตสํ เกจิ ปริจรนฺติ, รฏฺฐโต นิจฺฉุภนฺติ เตฯ

๑๖. สเพฺพ ตตฺถ สมาคนฺตฺวา, อุปคจฺฉุํ พุทฺธสนฺติเก;

ตุวํ นาโถ มหาวีร, สรณํ โหหิ จกฺขุมฯ

๑๗. อนุกมฺปโก การุณิโก, หิเตสี สพฺพปาณินํ;
สมฺปเตฺต ติตฺถิเย สเพฺพ, ปญฺจสีเล ปติฏฺฐปิฯ

๑๘. เอวํ นิราคุลํ อาสิ, สุญฺญตํ ติตฺถิเยหิ ตํ;
วิจิตฺตํ อรหเนฺตหิ, วสีภูเตหิ ตาทิหิฯ

๑๙. นครํ หํสวตี นาม, อานโนฺท นาม ขตฺติโย;
สุชาตา นาม ชนิกา, ปทุมุตฺตรสฺส สตฺถุโนฯ

๒๐. ทสวสฺสสหสฺสานิ, อคารํ อชฺฌ โส วสิ;
นรวาหโน ยโส วสวตฺตี [นาริวาหโน ยสวตี (สฺยา. กํ.)], ตโย ปาสาทมุตฺตมาฯ

๒๑. ติจตฺตารีสสหสฺสานิ, นาริโย สมลงฺกตา;
วสุทตฺตา นาม นารี, อุตฺตโม นาม อตฺรโชฯ

๒๒. นิมิเตฺต จตุโร ทิสฺวา, ปาสาเทนาภินิกฺขมิ;
สตฺตาหํ ปธานจารํ, อจรี ปุริสุตฺตโมฯ

๒๓. พฺรหฺมุนา ยาจิโต สโนฺต, ปทุมุตฺตโร วินายโก;
วตฺติ จกฺกํ มหาวีโร, มิถิลุยฺยานมุตฺตเมฯ

๒๔. เทวโล จ สุชาโต จ, อเหสุํ อคฺคสาวกา;
สุมโน นามุปฏฺฐาโก, ปทุมุตฺตรสฺส มเหสิโนฯ

๒๕. อมิตา จ อสมา จ, อเหสุํ อคฺคสาวิกา;
โพธิ ตสฺส ภควโต, สลโลติ ปวุจฺจติฯ

๒๖. วิติโณฺณ เจว [อมิโต เจว (สฺยา.)] ติโสฺส จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐกา;
หฏฺฐา เจว วิจิตฺตา จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐิกาฯ

๒๗. อฏฺฐปณฺณาสรตนํ, อจฺจุคฺคโต มหามุนิ;
กญฺจนคฺฆิยสงฺกาโส, ทฺวตฺติํสวรลกฺขโณฯ

๒๘. กุฏฺฏา กวาฏา ภิตฺตี จ, รุกฺขา นคสิลุจฺจยา;
น ตสฺสาวรณํ อตฺถิ, สมนฺตา ทฺวาทสโยชเนฯ

๒๙. วสฺสสตสหสฺสานิ, อายุ วิชฺชติ ตาวเท;
ตาวตา ติฏฺฐมาโน โส, ตาเรสิ ชนตํ พหุํฯ

๓๐. สนฺตาเรตฺวา พหุชนํ, ฉินฺทิตฺวา สพฺพสํสยํ;
ชลิตฺวา อคฺคิกฺขโนฺธว นิพฺพุโต โส สสาวโกฯ

๓๑. ปทุมุตฺตโร ชิโน พุโทฺธ, นนฺทารามมฺหิ นิพฺพุโต;
ตเตฺถวสฺส ถูปวโร, ทฺวาทสุเพฺพธโยชโนติฯ

ปทุมุตฺตรสฺส ภควโต วํโส ทสโมฯ

๑๓. สุเมธพุทฺธวํโส

๑. ปทุมุตฺตรสฺส อปเรน, สุเมโธ นาม นายโก;
ทุราสโท อุคฺคเตโช, สพฺพโลกุตฺตโม มุนิฯ

๒. ปสนฺนเนตฺโต สุมุโข, พฺรหา อุชุ ปตาปวา;
หิเตสี สพฺพสตฺตานํ, พหู โมเจสิ พนฺธนาฯ

๓. ยทา พุทฺโธ ปาปุณิตฺวา, เกวลํ โพธิมุตฺตมํ;
สุทสฺสนมฺหิ นคเร, ธมฺมจกฺกํ ปวตฺตยิฯ

๔. ตสฺสาปิ อภิสมยา ตีณิ, อเหสุํ ธมฺมเทสเน;
โกฏิสตสหสฺสานํ, ปฐมาภิสมโย อหุฯ

๕. ปุนาปรํ กุมฺภกณฺณํ, ยกฺขํ โส ทมยี ชิโน;
นวุติโกฏิสหสฺสานํ, ทุติยาภิสมโย อหุฯ

๖. ปุนาปรํ อมิตยโส, จตุสจฺจํ ปกาสยิ;
อสีติโกฏิสหสฺสานํ, ตติยาภิสมโย อหุฯ

๗. สนฺนิปาตา ตโย อาสุํ, สุเมธสฺส มเหสิโน;
ขีณาสวานํ วิมลานํ, สนฺตจิตฺตาน ตาทินํฯ

๘. สุทสฺสนํ นาม นครํ, อุปคญฺฉิ ชิโน ยทา;
ตทา ขีณาสวา ภิกฺขู, สมึสุ สตโกฏิโยฯ

๙. ปุนาปรํ เทวกูเฏ, ภิกฺขูนํ กถินตฺถเต;
ตทา นวุติโกฏีนํ, ทุติโย อาสิ สมาคโมฯ

๑๐. ปุนาปรํ ทสพโล, ยทา จรติ จาริกํ;
ตทา อสีติโกฏีนํ, ตติโย อาสิ สมาคโมฯ

๑๑. อหํ เตน สมเยน, อุตฺตโร นาม มาณโว;
อสีติโกฏิโย มยฺหํ, ฆเร สนฺนิจิตํ ธนํฯ

๑๒. เกวลํ สพฺพํ ทตฺวาน, สสเงฺฆ โลกนายเก;
สรณํ ตสฺสุปคญฺฉิํ, ปพฺพชฺชญฺจาภิโรจยิํฯ

๑๓. โสปิ มํ พุทฺโธ พฺยากาสิ, กโรนฺโต อนุโมทนํ;
‘‘ตึสกปฺปสหสฺสมฺหิ, อยํ พุทฺโธ ภวิสฺสติฯ

๑๔. ‘‘ปธานํ ปทหิตฺวาน…เป.… เหสฺสาม สมฺมุขา อิมํ’’ฯ
๑๕. ตสฺสาปิ วจนํ สุตฺวา, ภิยฺโย จิตฺตํ ปสาทยิํ;
อุตฺตริํ วตมธิฏฺฐาสิํ, ทสปารมิปูริยาฯ

๑๖. สุตฺตนฺตํ วินยญฺจาปิ, นวงฺคํ สตฺถุสาสนํ;

สพฺพํ ปริยาปุณิตฺวาน, โสภยิ ชินสาสนํฯ

๑๗. ตตฺถปฺปมโตฺต วิหรโนฺต, นิสชฺชฏฺฐานจงฺกเม;
อภิญฺญาสุ ปารมึ คนฺตฺวา, พฺรหฺมโลกมคญฺฉหํฯ

๑๘. สุทสฺสนํ นาม นครํ, สุทโตฺต นาม ขตฺติโย;
สุทตฺตา นาม ชนิกา, สุเมธสฺส มเหสิโนฯ

๑๙. นววสฺสสหสฺสานิ, อคารํ อชฺฌ โส วสิ;
สุจนฺทกญฺจนสิริวฑฺฒา, ตโย ปาสาทมุตฺตมาฯ

๒๐. ติโสฬสสหสฺสานิ, นาริโย สมลงฺกตา;
สุมนา นาม สา นารี, ปุนพฺพสุ นาม อตฺรโชฯ

๒๑. นิมิเตฺต จตุโร ทิสฺวา, หตฺถิยาเนน นิกฺขมิ;
อนูนกํ อฑฺฒมาสํ, ปธานํ ปทหี ชิโนฯ

๒๒. พฺรหฺมุนา ยาจิโต สโนฺต, สุเมโธ โลกนายโก;
วตฺติ จกฺกํ มหาวีโร, สุทสฺสนุยฺยานมุตฺตเมฯ

๒๓. สรโณ สพฺพกาโม จ, อเหสุํ อคฺคสาวกา;
สาคโร นามุปฏฺฐาโก, สุเมธสฺส มเหสิโนฯ

๒๔. รามา เจว สุรามา จ, อเหสุํ อคฺคสาวิกา;
โพธิ ตสฺส ภควโต, มหานีโปติ วุจฺจติฯ

๒๕. อุรุเวลา ยสวา จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐกา;
ยโสธรา สิริมา จ [ยสา นาม สิริมา จ (สฺยา. กํ.)], อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐิกาฯ

๒๖. อฏฺฐาสีติรตนานิ, อจฺจุคฺคโต มหามุนิ;
โอภาเสติ ทิสา สพฺพา, จโนฺท ตารคเณ ยถาฯ

๒๗. จกฺกวตฺติมณี นาม, ยถา ตปติ โยชนํ;
ตเถว ตสฺส รตนํ, สมนฺตา ผรติ โยชนํฯ

๒๘. นวุติวสฺสสหสฺสานิ , อายุ วิชฺชติ ตาวเท;
ตาวตา ติฏฺฐมาโน โส, ตาเรสิ ชนตํ พหุํฯ

๒๙. เตวิชฺชฉฬภิเญฺญหิ, พลปฺปเตฺตหิ ตาทิหิ;
สมากุลมิทํ อาสิ, อรหเนฺตหิ สาธุหิฯ

๓๐. เตปิ สเพฺพ อมิตยสา, วิปฺปมุตฺตา นิรูปธี;
ญาณาโลกํ ทสฺสยิตฺวา, นิพฺพุตา เต มหายสาฯ

๓๑. สุเมโธ ชินวโร พุโทฺธ, เมธารามมฺหิ นิพฺพุโต;
ธาตุวิตฺถาริกํ อาสิ, เตสุ เตสุ ปเทสโตติฯ

สุเมธสฺส ภควโต วํโส เอกาทสโมฯ

๑๔. สุชาตพุทฺธวํโส

๑. ตเตฺถว มณฺฑกปฺปมฺหิ, สุชาโต นาม นายโก;
สีหหนุสภกฺขนฺโธ, อปฺปเมยฺโย ทุราสโทฯ

๒. จนฺทว วิมโล สุทฺโธ, สตรํสีว ปตาปวา;
เอวํ โสภติ สมฺพุทฺโธ, ชลนฺโต สิริยา สทาฯ

๓. ปาปุณิตฺวาน สมฺพุทฺโธ, เกวลํ โพธิมุตฺตมํ;
สุมงฺคลมฺหิ นคเร, ธมฺมจกฺกํ ปวตฺตยิฯ

๔. เทเสนฺต [เทเสนฺโต (สฺยา. กํ.)] ปวรํ ธมฺมํ, สุชาเต โลกนายเก [สุชาโต โลกนายโก (สฺยา. กํ.)];
อสีติโกฏี อภิสมึสุ, ปฐเม ธมฺมเทสเนฯ

๕. ยทา สุชาโต อมิตยโส, เทเว วสฺสํ อุปาคมิ;
สตฺตตึสสตสหสฺสานํ, ทุติยาภิสมโย อหุฯ

๖. ยทา สุชาโต อสมสโม, อุปคจฺฉิ ปิตุสนฺติกํ;
สฏฺฐิสตสหสฺสานํ [สตฺตตึสสหสฺสานํ (สี.)], ตติยาภิสมโย อหุฯ

๗. สนฺนิปาตา ตโย อาสุํ, สุชาตสฺส มเหสิโน;
ขีณาสวานํ วิมลานํ, สนฺตจิตฺตาน ตาทินํฯ

๘. อภิญฺญาพลปฺปตฺตานํ , อปฺปตฺตานํ ภวาภเว;
สฏฺฐิสตสหสฺสานิ, ปฐมํ สนฺนิปตึสุ เตฯ

๙. ปุนาปรํ สนฺนิปาเต, ติทิโวโรหเณ ชิเน;
ปญฺญาสสตสหสฺสานํ, ทุติโย อาสิ สมาคโมฯ

๑๐. อุปสงฺกมนฺโต นราสภํ, ตสฺส โย อคฺคสาวโก;
จตูหิ สตสหเสฺสหิ, สมฺพุทฺธํ อุปสงฺกมิฯ

๑๑. อหํ เตน สมเยน, จตุทีปมฺหิ อิสฺสโร;
อนฺตลิกฺขจโร อาสึ, จกฺกวตฺตี มหพฺพโลฯ

๑๒. โลเก อจฺฉริยํ ทิสฺวา, อพฺภุตํ โลมหํสนํ;
อุปคนฺตฺวาน วนฺทึ โส, สุชาตํ โลกนายกํฯ

๑๓. จตุทีเป มหารชฺชํ, รตเน สตฺต อุตฺตเม;
พุเทฺธ นิยฺยาทยิตฺวาน, ปพฺพชึ ตสฺส สนฺติเกฯ

๑๔. อารามิกา ชนปเท, อุฏฺฐานํ ปฏิปิณฺฑิย;
อุปเนนฺติ ภิกฺขุสงฺฆสฺส, ปจฺจยํ สยนาสนํฯ

๑๕. โสปิ มํ พุโทฺธ [ตทา (สฺยา. กํ.)] พฺยากาสิ, ทสสหสฺสิมฺหิ อิสฺสโร;

“ติํสกปฺปสหสฺสมฺหิ, อยํ พุโทฺธ ภวิสฺสติฯ

๑๖. “ปธานํ ปทหิตฺวาน…เป…. เหสฺสาม สมฺมุขา อิมํ”ฯ
๑๗. ตสฺสาปิ วจนํ สุตฺวา, ภิโยฺย หาสํ ชเนสหํ;
อธิฏฺฐหิํ วตํ อุคฺคํ, ทสปารมิปูริยาฯ

๑๘. สุตฺตนฺตํ วินยญฺจาปิ, นวงฺคํ สตฺถุสาสนํ;
สพฺพํ ปริยาปุณิตฺวาน, โสภยิํ ชินสาสนํฯ

๑๙. ตตฺถปฺปมโตฺต วิหรโนฺต, พฺรหฺมํ ภาเวตฺว ภาวนํ;
อภิญฺญาปารมิํ คนฺตฺวา, พฺรหฺมโลกมคญฺฉหํฯ

๒๐. สุมงฺคลํ นาม นครํ, อุคฺคโต นาม ขตฺติโย;
มาตา ปภาวตี นาม, สุชาตสฺส มเหสิโนฯ

๒๑. นววสฺสสหสฺสานิ , อคารํ อชฺฌ โส วสิ;
สิรี อุปสิรี นโนฺท, ตโย ปาสาทมุตฺตมาฯ

๒๒. เตวีสติสหสฺสานิ , นาริโย สมลงฺกตา;
สิรินนฺทา นาม นารี, อุปเสโน นาม อตฺรโชฯ

๒๓. นิมิเตฺต จตุโร ทิสฺวา, อสฺสยาเนน นิกฺขมิ;
อนูนนวมาสานิ, ปธานํ ปทหี ชิโนฯ

๒๔. พฺรหฺมุนา ยาจิโต สโนฺต, สุชาโต โลกนายโก;
วตฺติ จกฺกํ มหาวีโร, สุมงฺคลุยฺยานมุตฺตเมฯ

๒๕. สุทสฺสโน สุเทโว จ, อเหสุํ อคฺคสาวกา;
นารโท นามุปฏฺฐาโก, สุชาตสฺส มเหสิโนฯ

๒๖. นาคา จ นาคสมาลา จ, อเหสุํ อคฺคสาวิกา;
โพธิ ตสฺส ภควโต, มหาเวฬูติ วุจฺจติฯ

๒๗. โส จ รุโกฺข ฆนกฺขโนฺธ [ฆนรุจิโร (สี. ก.)], อจฺฉิโทฺท โหติ ปตฺติโก;
อุชุ วํโส พฺรหา โหติ, ทสฺสนีโย มโนรโมฯ

๒๘. เอกกฺขโนฺธ ปวฑฺฒิตฺวา, ตโต สาขา ปภิชฺชติ;
ยถา สุพโทฺธ โมรหโตฺถ, เอวํ โสภติ โส ทุโมฯ

๒๙. น ตสฺส กณฺฏกา โหนฺติ, นาปิ ฉิทฺทํ มหา อหุ;
วิตฺถิณฺณสาโข อวิรโล, สนฺทจฺฉาโย มโนรโมฯ

๓๐. สุทโตฺต เจว จิโตฺต จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐกา;
สุภทฺทา จ ปทุมา จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐิกาฯ

๓๑. ปญฺญาสรตโน อาสิ, อุจฺจตฺตเนน โส ชิโน;
สพฺพาการวรูเปโต, สพฺพคุณมุปาคโตฯ

๓๒. ตสฺส ปภา อสมสมา, นิทฺธาวติ สมนฺตโต;
อปฺปมาโณ อตุลิโย, โอปเมฺมหิ อนูปโมฯ

๓๓. นวุติวสฺสสหสฺสานิ , อายุ วิชฺชติ ตาวเท;
ตาวตา ติฏฺฐมาโน โส, ตาเรสิ ชนตํ พหุํฯ

๓๔. ยถาปิ สาคเร อูมี, คคเน ตารกา ยถา;
เอวํ ตทา ปาวจนํ, อรหเนฺตหิ จิตฺติตํ [จิตฺตกํ (สฺยา. กํ.)]ฯ

๓๕. โส จ พุโทฺธ อสมสโม, คุณานิ จ ตานิ อตุลิยานิ;
สพฺพํ ตมนฺตรหิตํ, นนุ ริตฺตา สพฺพสงฺขาราฯ

๓๖. สุชาโต ชินวโร พุโทฺธ, สิลารามมฺหิ นิพฺพุโต;
ตเตฺถว ตสฺส เจติโย [ตเตฺถว เจติโย สตฺถุ (สฺยา. กํ.)], ตีณิคาวุตมุคฺคโตติฯ

สุชาตสฺส ภควโต วํโส ทฺวาทสโมฯ

๑๕. ปิยทสฺสีพุทฺธวํโส

๑. สุชาตสฺส อปเรน, สยมฺภู โลกนายโก;
ทุราสโท อสมสโม, ปิยทสฺสี มหายโสฯ

๒. โสปิ พุทฺโธ อมิตยโส, อาทิจฺโจว วิโรจติ;
สพฺพํ ตมํ นิหนฺตฺวาน, ธมฺมจกฺกํ ปวตฺตยิฯ

๓. ตสฺสาปิ อตุลเตชสฺส, อเหสุํ อภิสมยา ตโย;
โกฏิสตสหสฺสานํ, ปฐมาภิสมโย อหุฯ

๔. สุทสฺสโน เทวราชา, มิจฺฉาทิฏฺฐิมโรจยิ;
ตสฺส ทิฏฺฐิํ วิโนเทนฺโต, สตฺถา ธมฺมมเทสยิฯ

๕. ชนสนฺนิปาโต อตุโล, มหาสนฺนิปตี ตทา;
นวุติโกฏิสหสฺสานํ, ทุติยาภิสมโย อหุฯ

๖. ยทา โทณมุขํ หตฺถิํ, วิเนสิ นรสารถิ;
อสีติโกฏิสหสฺสานํ, ตติยาภิสมโย อหุฯ

๗. สนฺนิปาตา ตโย อาสุํ, ตสฺสาปิ ปิยทสฺสิโน;
โกฏิสตสหสฺสานํ, ปฐโม อาสิ สมาคโมฯ

๘. ตโต ปรํ นวุติโกฏี, สมิํสุ เอกโต มุนี;
ตติเย สนฺนิปาตมฺหิ, อสีติโกฏิโย อหูฯ

๙. อหํ เตน สมเยน, กสฺสโป นาม พฺราหฺมโณ [มานโว (สฺยา. กํ.)];
อชฺฌายโก มนฺตธโร, ติณฺณํ เวทาน ปารคูฯ

๑๐. ตสฺส ธมฺมํ สุณิตฺวาน, ปสาทํ ชนยิํ อหํ;
โกฏิสตสหเสฺสหิ, สงฺฆารามํ อมาปยิํฯ

๑๑. ตสฺส ทตฺวาน อารามํ, หฏฺโฐ สํวิคฺคมานโส;
สรเณ ปญฺจ สีเล จ [สรณํ ปญฺจสีลญฺจ (สี.)], ทฬฺหํ กตฺวา สมาทิยิํฯ

๑๒. โสปิ มํ พุทฺโธ พฺยากาสิ, สงฺฆมชฺเฌ นิสีทิย;
“อฏฺฐารเส กปฺปสเต, อยํ พุทฺโธ ภวิสฺสติฯ

๑๓. “ปธานํ ปทหิตฺวาน…เป.… เหสฺสาม สมฺมุขา อิมํ”ฯ
๑๔. ตสฺสาปิ วจนํ สุตฺวา, ภิโยฺย จิตฺตํ ปสาทยิํ;
อุตฺตริํ วตมธิฏฺฐาสิํ, ทสปารมิปูริยาฯ

๑๕. สุธญฺญํ นาม นครํ, สุทตฺโต นาม ขตฺติโย;
จนฺทา นามาสิ ชนิกา, ปิยทสฺสิสฺส สตฺถุโนฯ

๑๖. นววสฺสสหสฺสานิ, อคารํ อชฺฌ โส วสิ;

สุนิมฺมลวิมลคิริคุหา, ตโย ปาสาทมุตฺตมาฯ

๑๗. เตตฺตึสสหสฺสานิ จ, นาริโย สมลงฺกตา;
วิมลา นาม นารี จ, กญฺจนาเวโฬ นาม อตฺรโชฯ

๑๘. นิมิเตฺต จตุโร ทิสฺวา, รถยาเนน นิกฺขมิ;
ฉมาสํ ปธานจารํ, อจรี ปุริสุตฺตโมฯ

๑๙. พฺรหฺมุนา ยาจิโต สนฺโต, ปิยทสฺสี มหามุนิ;
วตฺติ จกฺกํ มหาวีโร, อุสภุยฺยาเน มโนรเมฯ

๒๐. ปาลิโต สพฺพทสฺสี จ, อเหสุํ อคฺคสาวกา;
โสภิโต นามุปฏฺฐาโก, ปิยทสฺสิสฺส สตฺถุโนฯ

๒๑. สุชาตา ธมฺมทินฺนา จ, อเหสุํ อคฺคสาวิกา;
โพธิ ตสฺส ภควโต, กกุโธติ ปวุจฺจติฯ

๒๒. สนฺธโก ธมฺมโก เจว, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐกา;
วิสาขา ธมฺมทินฺนา จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐิกาฯ

๒๓. โสปิ พุโทฺธ อมิตยโส, ทฺวตฺตึสวรลกฺขโณ;
อสีติหตฺถมุเพฺพโธ, สาลราชาว ทิสฺสติฯ

๒๔. อคฺคิจนฺทสูริยานํ, นตฺถิ ตาทิสิกา ปภา;
ยถา อหุ ปภา ตสฺส, อสมสฺส มเหสิโนฯ

๒๕. ตสฺสาปิ เทวเทวสฺส, อายุ ตาวตกํ อหุ;
นวุติวสฺสสหสฺสานิ, โลเก อฏฺฐาสิ จกฺขุมาฯ

๒๖. โสปิ พุโทฺธ อสมสโม, ยุคานิปิ ตานิ อตุลิยานิ;
สพฺพํ ตมนฺตรหิตํ, นนุ ริตฺตา สพฺพสงฺขาราฯ

๒๗. ปิยทสฺสี มุนิวโร, อสฺสตฺถารามมฺหิ นิพฺพุโต;
ตเตฺถวสฺส ชินถูโป, ตีณิโยชนมุคฺคโตติฯ

ปิยทสฺสิสฺส ภควโต วํโส เตรสโมฯ

๑๖. อตฺถทสฺสีพุทฺธวํโส

๑. ตเตฺถว มณฺฑกปฺปมฺหิ, อตฺถทสฺสี มหายโส;
มหาตมํ นิหนฺตฺวาน, ปโตฺต สโมฺพธิมุตฺตมํฯ

๒. พฺรหฺมุนา ยาจิโต สโนฺต, ธมฺมจกฺกํ ปวตฺตยิ;
อมเตน ตปฺปยี โลกํ, ทสสหสฺสิสเทวกํฯ

๓. ตสฺสาปิ โลกนาถสฺส, อเหสุํ อภิสมยา ตโย;
โกฏิสตสหสฺสานํ, ปฐมาภิสมโย อหุฯ

๔. ยทา พุโทฺธ อตฺถทสฺสี, จรเต เทวจาริกํ;
โกฏิสตสหสฺสานํ, ทุติยาภิสมโย อหุฯ

๕. ปุนาปรํ ยทา พุโทฺธ, เทเสสิ ปิตุสนฺติเก;
โกฏิสตสหสฺสานํ, ตติยาภิสมโย อหุฯ

๖. สนฺนิปาตา ตโย อาสุํ, ตสฺสาปิ จ มเหสิโน;
ขีณาสวานํ วิมลานํ, สนฺตจิตฺตาน ตาทินํฯ

๗. อฎฺฐนวุติสหสฺสานํ , ปฐโม อาสิ สมาคโม;
อฎฺฐาสีติสหสฺสานํ, ทุติโย อาสิ สมาคโมฯ

๘. อฎฺฐสตฺตติสตสหสฺสานํ , ตติโย อาสิ สมาคโม;
อนุปาทา วิมุตฺตานํ, วิมลานํ มเหสินํฯ

๙. อหํ เตน สมเยน, ชฎิโล อุคฺคตาปโน;
สุสีโม นาม นาเมน, มหิยา เสฎฺฐสมฺมโตฯ

๑๐. ทิพฺพํ มนฺทารวํ ปุปฺผํ, ปทุมํ ปาริฉตฺตกํ;
เทวโลกาหริตฺวาน, สมฺพุทฺธมภิปูชยิํฯ

๑๑. โสปิ มํ พุโทฺธ พฺยากาสิ, อตฺถทสฺสี มหามุนิ;
‘‘อฎฺฐารเส กปฺปสเต, อยํ พุโทฺธ ภวิสฺสติฯ

๑๒. ‘‘ปธานํ ปทหิตฺวาน…เป…. เหสฺสาม สมฺมุขา อิมํ’’ฯ
๑๓. ตสฺสาปิ วจนํ สุตฺวา, หโฎฺฐ [ตุโฎฺฐ (สฺยา. กํ.)] สํวิคฺคมานโส;
อุตฺตริํ วตมธิฎฺฐาสิํ, ทสปารมิปูริยาฯ

๑๔. โสภณํ นาม นครํ, สาคโร นาม ขตฺติโย;
สุทสฺสนา นาม ชนิกา, อตฺถทสฺสิสฺส สตฺถุโนฯ

๑๕. ทสวสฺสสหสฺสานิ, อคารํ อชฺฌ โส วสิ;
อมรคิริ สุคิริ วาหนา, ตโย ปาสาทมุตฺตมาฯ

๑๖. เตตฺติํสญฺจ สหสฺสานิ, นาริโย สมลงฺกตา;

วิสาขา นาม นารี จ, เสโล นามาสิ อตฺรโชฯ

๑๗. นิมิเตฺต จตุโร ทิสฺวา, อสฺสยาเนน นิกฺขมิ;
อนูนอฎฺฐมาสานิ, ปธานํ ปทหี ชิโนฯ

๑๘. พฺรหฺมุนา ยาจิโต สโนฺต, อตฺถทสฺสี มหายโส;
วตฺติ จกฺกํ มหาวีโร, อโนมุยฺยาเน นราสโภฯ

๑๙. สโนฺต จ อุปสโนฺต จ, อเหสุํ อคฺคสาวกา;
อภโย นามุปฏฺฐาโก, อตฺถทสฺสิสฺส สตฺถุโนฯ

๒๐. ธมฺมา เจว สุธมฺมา จ, อเหสุํ อคฺคสาวิกา;
โพธิ ตสฺส ภควโต, จมฺปโกติ ปวุจฺจติฯ

๒๑. นกุโล จ นิสโภ จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐกา;
มกิลา จ สุนนฺทา จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐิกาฯ

๒๒. โสปิ พุโทฺธ อสมสโม, อสีติหตฺถมุคฺคโต;
โสภเต สาลราชาว, อุฬุราชาว ปูริโตฯ

๒๓. ตสฺส ปากติกา รํสี, อเนกสตโกฎิโย;
อุทฺธํ อโธ ทส ทิสา, ผรนฺติ โยชนํ สทาฯ

๒๔. โสปิ พุโทฺธ นราสโภ, สพฺพสตฺตุตฺตโม มุนิ;
วสฺสสตสหสฺสานิ, โลเก อฎฺฐาสิ จกฺขุมาฯ

๒๕. อตุลํ ทเสฺสตฺวา โอภาสํ, วิโรเจตฺวา สเทวเก [อตุลํ ทสฺสยิตฺวาน, โอภาเสตฺวา สเทวเก (สี. ก.)];
โสปิ อนิจฺจตํ ปโตฺต, ยถคฺคุปาทานสงฺขยาฯ

๒๖. อตฺถทสฺสี ชินวโร, อโนมาราममฺหิ นิพฺพุโต;
ธาตุวิตฺถาริกํ อาสิ, เตสุ เตสุ ปเทสโตติฯ

อตฺถทสฺสิสฺส ภควโต วํโส จุทฺทสโมฯ

๑๗. ธมฺมทสฺสีพุทฺธวํโส

๑. ตเตฺถว มณฺฑกปฺปมฺหิ, ธมฺมทสฺสี มหายโส;
ตมนฺธการํ วิธมิตฺวา, อติโรจติ สเทวเกฯ

๒. ตสฺสาปิ อตุลเตชสฺส, ธมฺมจกฺกปฺปวตฺตเน;
โกฏิสตสหสฺสานํ, ปฐมาภิสมโย อหุฯ

๓. ยทา พุทฺโธ ธมฺมทสฺสี, วิเนสิ สญฺชยํ อิสึ;
ตทา นวุติโกฏีนํ, ทุติยาภิสมโย อหุฯ

๔. ยทา สกฺโก อุปาคญฺฉิ, สปริโส วินายกํ;
ตทา อสีติโกฏีนํ, ตติยาภิสมโย อหุฯ

๕. ตสฺสาปิ เทวเทวสฺส, สนฺนิปาตา ตโย อหุํ [อาสุํ (สี. สฺยา.)];
ขีณาสวานํ วิมลานํ, สนฺตจิตฺตาน ตาทินํฯ

๖. ยทา พุทฺโธ ธมฺมทสฺสี, สรเณ วสฺสํ อุปาคมิ;
ตทา โกฏิสตสหสฺสานํ [โกฏิสหสฺสานํ (สี. สฺยา. กํ.)], ปฐโม อาสิ สมาคโมฯ

๗. ปุนาปรํ ยทา พุทฺโธ, เทวโต เอติ มานุสํ;
ตทาปิ สตโกฏีนํ, ทุติโย อาสิ สมาคโมฯ

๘. ปุนาปรํ ยทา พุทฺโธ, ปกาเสสิ ธุเต คุเณ;
ตทา อสีติโกฏีนํ, ตติโย อาสิ สมาคโมฯ

๙. อหํ เตน สมเยน, สกฺโก อาสึ ปุรินฺทโท;
ทิเพฺพน คนฺธมาเลน, ตุริเยนาภิปูชยึฯ

๑๐. โสปิ มํ พุทฺโธ พฺยากาสิ, เทวมเชฺฌ นิสีทิย;
“อฏฺฐารเส กปฺปสเต, อยํ พุทฺโธ ภวิสฺสติฯ

๑๑. “ปธานํ ปทหิตฺวาน…เป.… เหสฺสาม สมฺมุขา อิมํ”ฯ
๑๒. ตสฺสาปิ วจนํ สุตฺวา, ภิโยฺย จิตฺตํ ปสาทยึ;
อุตฺตรึ วตมธิฏฺฐาสึ, ทสปารมิปูริยาฯ

๑๓. สรณํ นาม นครํ, สรโณ นาม ขตฺติโย;
สุนนฺทา นาม ชนิกา, ธมฺมทสฺสิสฺส สตฺถุโนฯ

๑๔. อฏฺฐวสฺสสหสฺสานิ , อคารํ อชฺฌ โส วสิ;
อรโช วิรโช สุทสฺสโน, ตโย ปาสาทมุตฺตมาฯ

๑๕. ติจตฺตารีสสหสฺสานิ [จตฺตาลีสสหสฺสานิ (สฺยา. กํ.)], นาริโย สมลงฺกตา;
วิจิโกฬี นาม นารี, อตฺรโช ปุญฺญวฑฺฒโนฯ

๑๖. นิมิเตฺต จตุโร ทิสฺวา, ปาสาเทนาภินิกฺขมิ;

สตฺตาหํ ปธานจารํ, อจรี ปุริสุตฺตโมฯ

๑๗. พฺรหฺมุนา ยาจิโต สนฺโต, ธมฺมทสฺสี นราสโภ;
วตฺติ จกฺกํ มหาวีโร, มิคทาเย นรุตฺตโมฯ

๑๘. ปทุโม ผุสฺสเทโว จ, อเหสุํ อคฺคสาวกา;
สุเนโตฺต [สุทโตฺต (สฺยา. กํ.)] นามุปฏฺฐาโก, ธมฺมทสฺสิสฺส สตฺถุโนฯ

๑๙. เขมา จ สจฺจนามา จ, อเหสุํ อคฺคสาวิกา;
โพธิ ตสฺส ภควโต, พิมฺพิชาโลติ วุจฺจติฯ

๒๐. สุภโทฺท กฏิสฺสโห เจว, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐกา;
สาฬิยา [สาลิสา (สฺยา. กํ.)] จ กฬิยา จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐิกาฯ

๒๑. โสปิ พุโทฺธ อสมสโม, อสีติหตฺถมุคฺคโต;
อติโรจติ เตเชน, ทสสหสฺสิมฺหิ ธาตุยาฯ

๒๒. สุผุโลฺล สาลราชาว, วิชฺชูว คคเน ยถา;
มชฺฌนฺหิเกว สูริโย, เอวํ โส อุปโสภถฯ

๒๓. ตสฺสาปิ อตุลเตชสฺส, สมกํ อาสิ ชีวิตํ;
วสฺสสตสหสฺสานิ, โลเก อฏฺฐาสิ จกฺขุมาฯ

๒๔. โอภาสํ ทสฺสยิตฺวาน, วิมลํ กตฺวาน สาสนํ;
จวิ จโนฺทว คคเน, นิพฺพุโต โส สสาวโกฯ

๒๕. ธมฺมทสฺสี มหาวีโร, สาลารามมฺหิ นิพฺพุโต;
ตเตฺถวสฺส ถูปวโร, ตีณิโยชนมุคฺคโตติฯ

ธมฺมทสฺสิสฺส ภควโต วํโส ปนฺนรสโมฯ

๑๘. สิทฺธตฺถพุทฺธวํโส

๑. ธมฺมทสฺสิสฺส อปเรน, สิทฺธโตฺถ นาม นายโก;
นิหนิตฺวา ตมํ สพฺพํ, สูริโย อพฺภุคฺคโต ยถาฯ

๒. โสปิ ปตฺวาน สโมฺพธึ, สนฺตาเรโนฺต สเทวกํ;
อภิวสฺสิ ธมฺมเมเฆน, นิพฺพาเปโนฺต สเทวกํฯ

๓. ตสฺสาปิ อตุลเตชสฺส, อเหสุํ อภิสมยา ตโย;
โกฏิสตสหสฺสานํ, ปฐมาภิสมโย อหุฯ

๔. ปุนาปรํ ภีมรเถ [หิมรเฏฺฐ (ก.)], ยทา อาหนิ ทุนฺทุภึ;
ตทา นวุติโกฏีนํ, ทุติยาภิสมโย อหุฯ

๕. ยทา พุโทฺธ ธมฺมํ เทเสสิ, เวภาเร โส ปุรุตฺตเม;
ตทา นวุติโกฏีนํ, ตติยาภิสมโย อหุฯ

๖. สนฺนิปาตา ตโย อาสุํ, ตสฺมิมฺปิ ทฺวิปทุตฺตเม;
ขีณาสวานํ วิมลานํ, สนฺตจิตฺตาน ตาทินํฯ

๗. โกฏิสตานํ นวุตีนํ [นวุติยา (สฺยา. กํ.)], อสีติยาปิ จ โกฏินํ;
เอเต อาสุํ ตโย ฐานา, วิมลานํ สมาคเมฯ

๘. อหํ เตน สมเยน, มงฺคโล นาม ตาปโส;
อุคฺคเตโช ทุปฺปสโห, อภิญฺญาพลสมาหิโตฯ

๙. ชมฺพุโต ผลมาเนตฺวา [ผลมาหตฺวา (สี. สฺยา.)] สิทฺธตฺถสฺส อทาสหํ;
ปฏิคฺคเหตฺวา สมฺพุโทฺธ, อิทํ วจนมพฺรวิฯ

๑๐. “ปสฺสถ อิมํ ตาปสํ, ชฏิลํ อุคฺคตาปนํ;
จตุนฺนวุติโต กเปฺป, อยํ พุโทฺธ ภวิสฺสติฯ

๑๑. “ปธานํ ปทหิตฺวาน…เป.… เหสฺสาม สมฺมุขา อิมํ”ฯ
๑๒. ตสฺสาปิ วจนํ สุตฺวา, ภิโยฺย จิตฺตํ ปสาทยึ;
อุตฺตรึ วตมธิฏฺฐาสึ, ทสปารมิปูริยาฯ

๑๓. เวภารํ นาม นครํ, อุเทโน นาม ขตฺติโย;
สุผสฺสา นาม ชนิกา, สิทฺธตฺถสฺส มเหสิโนฯ

๑๔. ทสวสฺสสหสฺสานิ , อคารํ อชฺฌ โส วสิ;
โกกาสุปฺปลโกกนทา, ตโย ปาสาทมุตฺตมาฯ

๑๕. ติโสฬสสหสฺสานิ, นาริโย สมลงฺกตา;
โสมนสฺสา นาม สา นารี, อนุปโม นาม อตฺรโชฯ

๑๖. นิมิเตฺต จตุโร ทิสฺวา, สิวิกายาภินิกฺขมิ;

อนูนทสมาสานิ, ปธานํ ปทหี ชิโนฯ

๑๗. พฺรหฺมุนา ยาจิโต สนฺต, สิทฺธตฺถ โลกนายโก;
วตฺติ จกฺกํ มหาวีโร, มิคทาเย นรุตฺตโมฯ

๑๘. สมฺพโล จ สุมิโตฺต จ, อเหสุํ อคฺคสาวกา;
เรวโต นามุปฏฺฐาโก, สิทฺธตฺถสฺส มเหสิโนฯ

๑๙. สีวลา จ สุรามา จ, อเหสุํ อคฺคสาวิกา;
โพธิ ตสฺส ภควโต, กณิกาโรติ วุจฺจติฯ

๒๐. สุปฺปิโย จ สมุโทฺท จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐกา;
รมฺมา เจว สุรมฺมา จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐิกาฯ

๒๑. โส พุโทฺธ สฏฺฐิรตนํ, อโหสิ นภมุคฺคโต;
กญฺจนคฺฆิยสงฺกาโส, ทสสหสฺสี วิโรจติฯ

๒๒. โสปิ พุโทฺธ อสมสโม, อตุโล อปฺปฏิปุคฺคโล;
วสฺสสตสหสฺสานิ, โลเก อฏฺฐาสิ จกฺขุมาฯ

๒๓. วิปุลํ ปภํ ทสฺสยิตฺวา, ปุปฺผาเปตฺวาน สาวเก;
วิลาเสตฺวา สมาปตฺยา, นิพฺพุโต โส สสาวโกฯ

๒๔. สิทฺธโตฺถ มุนิวโร พุโทฺธ, อโนมารามมฺหิ นิพฺพุโต;
ตเตฺถวสฺส ถูปวโร, จตุโยชนมุคฺคโตติฯ

สิทฺธตฺถสฺส ภควโต วํโส โสฬสโมฯ

๑๙. ติสฺสพุทฺธวํโส

๑. สิทฺธตฺถสฺส อปเรน, อสโม อปฺปฏิปุคฺคโล;
อนนฺตเตโช อมิตยโส, ติโสฺส โลกคฺคนายโกฯ

๒. ตมนฺธการํ วิธมิตฺวา, โอภาเสตฺวา สเทวกํ;
อนุกมฺปโก มหาวีโร, โลเก อุปฺปชฺชิ จกฺขุมาฯ

๓. ตสฺสาปิ อตุลา อิทฺธิ, อตุลํ สีลํ สมาธิ จ;
สพฺพตฺถ ปารมึ คนฺตฺวา, ธมฺมจกฺกํ ปวตฺตยิฯ

๔. โส พุทฺโธ ทสสหสฺสิมฺหิ, วิญฺญาเปสิ คิรํ สุจึ;
โกฏิสตานิ อภิสมึสุ, ปฐเม ธมฺมเทสเนฯ

๕. ทุติโย นวุติโกฏีนํ, ตติโย สฏฺฐิโกฏิโย;
พนฺธนาโต ปโมเจสิ, สเตฺต [สมฺปเตฺต (ก.)] นรมรู ตทาฯ

๖. สนฺนิปาตา ตโย อาสุํ, ติเสฺส โลกคฺคนายเก;
ขีณาสวานํ วิมลานํ, สนฺตจิตฺตาน ตาทินํฯ

๗. ขีณาสวสตสหสฺสานํ, ปฐโม อาสิ สมาคโม;
นวุติสตสหสฺสานํ, ทุติโย อาสิ สมาคโมฯ

๘. อสีติสตสหสฺสานํ , ตติโย อาสิ สมาคโม;
ขีณาสวานํ วิมลานํ, ปุปฺผิตานํ วิมุตฺติยาฯ

๙. อหํ เตน สมเยน, สุชาโต นาม ขตฺติโย;
มหาโภคํ ฉฑฺฑยิตฺวา, ปพฺพชึ อิสิปพฺพชํฯ

๑๐. มยิ ปพฺพชิเต สเนฺต, อุปฺปชฺชิ โลกนายโก;
พุทฺโธติ สทฺทํ สุตฺวาน, ปีติ เม อุปปชฺชถฯ

๑๑. ทิพฺพํ มนฺทารวํ ปุปฺผํ, ปทุมํ ปาริฉตฺตกํ;
อุโภ หเตฺถหิ ปคฺคยฺห, ธุนมาโน อุปาคมึฯ

๑๒. จตุวณฺณปริวุตํ, ติสฺสํ โลกคฺคนายกํ;
ตมหํ ปุปฺผํ คเหตฺวา, มตฺถเก ธารยึ ชินํฯ

๑๓. โสปิ มํ พุทฺโธ พฺยากาสิ, ชนมเชฺฌ นิสีทิย;
‘‘เทฺวนวุเต อิโต กเปฺป, อยํ พุทฺโธ ภวิสฺสติฯ

๑๔. ‘‘ปธานํ ปทหิตฺวาน…เป.… เหสฺสาม สมฺมุขา อิมํ’’ฯ
๑๕. ตสฺสาปิ วจนํ สุตฺวา, ภิโยฺย จิตฺตํ ปสาทยึ;
อุตฺตริํ วตมธิฏฺฐาสึ, ทสปารมิปูริยาฯ

๑๖. เขมกํ นาม นครํ, ชนสโนฺธ นาม ขตฺติโย;

ปทุมา นาม ชนิกา, ติสฺสสฺส จ มเหสิโนฯ

๑๗. สตฺตวสฺสสหสฺสานิ, อคารํ อชฺฌ โส วสิ;
คุหาเสล นาริสย นิสภา [กุมุโท นาฬิโย ปทุโม (ก.)], ตโย ปาสาทมุตฺตมาฯ

๑๘. สมตึสสหสฺสานิ, นาริโย สมลงฺกตา;
สุภทฺทานามิกา นารี, อานนฺโท นาม อตฺรโชฯ

๑๙. นิมิตฺเต จตุโร ทิสฺวา, อสฺสยาเนน นิกฺขมิ;
อนูนอฏฺฐมาสานิ, ปธานํ ปทหี ชิโนฯ

๒๐. พฺรหฺมุนา ยาจิโต สนฺโต, ติโสฺส โลกคฺคนายโก;
วตฺติ จกฺกํ มหาวีโร, ยสวติยมุตฺตเมฯ

๒๑. พฺรหฺมเทโว อุทโย จ, อเหสุํ อคฺคสาวกา;
สมโงฺค นามุปฏฺฐาโก, ติสฺสสฺส จ มเหสิโนฯ

๒๒. ผุสฺสา เจว สุทตฺตา จ, อเหสุํ อคฺคสาวิกา;
โพธิ ตสฺส ภควโต, อสโนติ ปวุจฺจติฯ

๒๓. สมฺพโล จ สิริมา เจว, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐกา;
กิสาโคตมี อุปเสนา, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐิกาฯ

๒๔. โส พุโทฺธ สฏฺฐิรตโน, อหุ อุจฺจตฺตเน ชิโน;
อนูปโม อสทิโส, หิมวา วิย ทิสฺสติฯ

๒๕. ตสฺสาปิ อตุลเตชสฺส, อายุ อาสิ อนุตฺตโร;
วสฺสสตสหสฺสานิ, โลเก อฏฺฐาสิ จกฺขุมาฯ

๒๖. อุตฺตมํ ปวรํ เสฏฺฐํ, อนุโภตฺวา มหายสํ;
ชลิตฺวา อคฺคิกฺขนฺโธว, นิพฺพุโต โส สสาวโกฯ

๒๗. วลาหโกว อนิเลน, สูริเยน วิย อุสฺสโว;
อนฺธกาโรว ปทีเปน, นิพฺพุโต โส สสาวโกฯ

๒๘. ติโสฺส ชินวโร พุโทฺธ, นนฺทารามมฺหิ นิพฺพุโต;
ตเตฺถวสฺส ชินถูโป, ตีณิโยชนมุคฺคโตติฯ

ติสฺสสฺส ภควโต วํโส สตฺตรสโมฯ

๒๐. ผุสฺสพุทฺธวํโส

๑. ตเตฺถว มณฺฑกปฺปมฺหิ, อหุ สตฺถา อนุตฺตโร;
อนุปโม อสมสโม, ผุโสฺส โลกคฺคนายโกฯ

๒. โสปิ สพฺพํ ตมํ หนฺตฺวา, วิชเฏตฺวา มหาชฏํ;
สเทวกํ ตปฺปยนฺโต, อภิวสฺสิ อมตมฺพุนาฯ

๓. ธมฺมจกฺกํ ปวเตฺตเนฺต, ผุเสฺส นกฺขตฺตมงฺคเล;
โกฏิสตสหสฺสานํ, ปฐมาภิสมโย อหุฯ

๔. นวุติสตสหสฺสานํ , ทุติยาภิสมโย อหุ;
อสีติสตสหสฺสานํ, ตติยาภิสมโย อหุฯ

๕. สนฺนิปาตา ตโย อาสุํ, ผุสฺสสฺสาปิ มเหสิโน;
ขีณาสวานํ วิมลานํ, สนฺตจิตฺตาน ตาทินํฯ

๖. สฏฺฐิสตสหสฺสานํ , ปฐโม อาสิ สมาคโม;
ปญฺญาสสตสหสฺสานํ, ทุติโย อาสิ สมาคโมฯ

๗. จตฺตารีสสตสหสฺสานํ, ตติโย อาสิ สมาคโม;
อนุปาทา วิมุตฺตานํ, โวจฺฉินฺนปฏิสนฺธินํฯ

๘. อหํ เตน สมเยน, วิชิตาวี นาม ขตฺติโย;
ฉฑฺฑยิตฺวา มหารชฺชํ, ปพฺพชึ ตสฺส สนฺติเกฯ

๙. โสปิ มํ พุโทฺธ พฺยากาสิ, ผุโสฺส โลกคฺคนายโก;
‘‘เทฺวนวุเต อิโต กเปฺป, อยํ พุโทฺธ ภวิสฺสติฯ

๑๐. ‘‘ปธานํ ปทหิตฺวาน…เป.… เหสฺสาม สมฺมุขา อิมํ’’ฯ

๑๑. ตสฺสาปิ วจนํ สุตฺวา, ภิโยฺย จิตฺตํ ปสาทยึ;
อุตฺตรึ วตมธิฏฺฐาสึ, ทสปารมิปูริยาฯ

๑๒. สุตฺตนฺตํ วินยญฺจาปิ, นวงฺคํ สตฺถุสาสนํ;
สพฺพํ ปริยาปุณิตฺวา, โสภยึ ชินสาสนํฯ

๑๓. ตตฺถปฺปมโตฺต วิหรโนฺต, พฺรหฺมํ ภาเวตฺว ภาวนํ;
อภิญฺญาสุ ปารมึ คนฺตฺวา, พฺรหฺมโลกมคญฺฉหํฯ

๑๔. กาสิกํ นาม นครํ, ชยเสโน นาม ขตฺติโย;
สิริมา นาม ชนิกา, ผุสฺสสฺสาปิ มเหสิโนฯ

๑๕. นววสฺสสหสฺสานิ, อคารํ อชฺฌ โส วสิ;
ครุฬปกฺข หํส สุวณฺณภารา, ตโย ปาสาทมุตฺตมาฯ

๑๖. ตึสอิตฺถิสหสฺสานิ, นาริโย สมลงฺกตา;

กิสาโคตมี นาม นารี, อนูปโม นาม อตฺรโชฯ

๑๗. นิมิเตฺต จตุโร ทิสฺวา, หตฺถิยาเนน นิกฺขมิ;
ฉมาสํ ปธานจารํ, อจรี ปุริสุตฺตโมฯ

๑๘. พฺรหฺมุนา ยาจิโต สนฺโต, ผุโสฺส โลกคฺคนายโก;
วตฺติ จกฺกํ มหาวีโร, มิคทาเย นรุตฺตโมฯ

๑๙. สุรกฺขิโต ธมฺมเสโน, อเหสุํ อคฺคสาวกา;
สภิโย นามุปฏฺฐาโก, ผุสฺสสฺสาปิ มเหสิโนฯ

๒๐. จาลา จ อุปจาลา จ, อเหสุํ อคฺคสาวิกา;
โพธิ ตสฺส ภควโต, อามโณฺฑติ ปวุจฺจติฯ

๒๑. ธนญฺจโย วิสาโข จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐกา;
ปทุมา เจว นาคา จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐิกาฯ

๒๒. อฏฺฐปณฺณาสรตนํ , โสปิ อจฺจุคฺคโต มุนิ;
โสภเต สตรํสีว, อุฬุราชาว ปูริโตฯ

๒๓. นวุติวสฺสสหสฺสานิ, อายุ วิชฺชติ ตาวเท;
ตาวตา ติฏฺฐมาโน โส, ตาเรสิ ชนตํ พหุํฯ

๒๔. โอวทิตฺวา พหู สเตฺต, สนฺตาเรตฺวา พหู ชเน;
โสปิ สตฺถา อตุลยโส, นิพฺพุโต โส สสาวโกฯ

๒๕. ผุโสฺส ชินวโร สตฺถา, เสนารามมฺหิ นิพฺพุโต;
ธาตุวิตฺถาริกํ อาสิ, เตสุ เตสุ ปเทสโตติฯ

ผุสฺสสฺส ภควโต วํโส อฏฺฐารสโมฯ

๒๑. วิปสฺสีพุทฺธวํโส

๑. ผุสฺสสฺส จ อปเรน, สมฺพุโทฺธ ทฺวิปทุตฺตโม;
วิปสฺสี นาม นาเมน, โลเก อุปฺปชฺชิ จกฺขุมาฯ

๒. อวิชฺชํ สพฺพํ ปทาเลตฺวา, ปโตฺต สโมฺพธิมุตฺตมํ;
ธมฺมจกฺกํ ปวเตฺตตุํ, ปกฺกามิ พนฺธุมตีปุรํฯ

๓. ธมฺมจกฺกํ ปวเตฺตตฺวา, อุโภ โพเธสิ นายโก;
คณนาย น วตฺตโพฺพ, ปฐมาภิสมโย อหุฯ

๔. ปุนาปรํ อมิตยโส, ตตฺถ สจฺจํ ปกาสยิ;
จตุราสีติสหสฺสานํ, ทุติยาภิสมโย อหุฯ

๕. จตุราสีติสหสฺสานิ , สมฺพุทฺธํ อนุปพฺพชุํ;
เตสมารามปตฺตานํ, ธมฺมํ เทเสสิ จกฺขุมาฯ

๖. สพฺพาการเรน ภาสโต, สุตฺวา อุปนิสาทิโน [อุปนิสฺสา ชิโน (สฺยา. กํ.)];
เตปิ ธมฺมวรํ คนฺตฺวา, ตติยาภิสมโย อหุฯ

๗. สนฺนิปาตา ตโย อาสุํ, วิปสฺสิสฺส มเหสิโน;
ขีณาสวานํ วิมลานํ, สนฺตจิตฺตาน ตาทินํฯ

๘. อฎฺฐสฎฺฐิสตสหสฺสานํ, ปฐโม อาสิ สมาคโม;
ภิกฺขุสตสหสฺสานํ, ทุติโย อาสิ สมาคโมฯ

๙. อสีติภิกฺขุสหสฺสานํ, ตติโย อาสิ สมาคโม;
ตตฺถ ภิกฺขุคณมเชฺฌ, สมฺพุโทฺธ อติโรจติฯ

๑๐. อหํ เตน สมเยน, นาคราชา มหิทฺธิโก;
อตุโล นาม นาเมน, ปุญฺญวโนฺต ชุตินฺธโรฯ

๑๑. เนกานํ นาคโกฏีนํ, ปริวาเรตฺวานหํ ตทา;
วชฺชโนฺต ทิพฺพตุริเยหิ, โลกเชฎฺฐํ อุปาคมิํฯ

๑๒. อุปสงฺกมิตฺวา สมฺพุทฺธํ, วิปสฺสิํ โลกนายกํ;
มณิมุตฺตรตนขจิตํ, สพฺพาภรณวิภูสิตํ;

นิมเนฺตตฺวา ธมฺมราชสฺส, สุวณฺณปีฐมทาสหํฯ

๑๓. โสปิ มํ พุโทฺธ พฺยากาสิ, สงฺฆมเชฺฌ นิสีทิย;
“เอกนวุติโต กเปฺป, อยํ พุโทฺธ ภวิสฺสติฯ

๑๔. “อหุ กปิลวฺหยา รมฺมา, นิกฺขมิตฺวา ตถาคโต;
ปธานํ ปทหิตฺวาน, กตฺวา ทุกฺกรการิกํฯ

๑๕. ‘‘อชปาลรุกฺขมูลสฺมึ , นิสีทิตฺวา ตถาคโต;
ตตฺถ ปายาสํ ปคฺคยฺห, เนรญฺชรมุเปหิติฯ

๑๖. ‘‘เนรญฺชราย ตีรมฺหิ, ปายาสํ อท โส ชิโน;
ปฏิยตฺตวรมคฺเคน, โพธิมูลมุเปหิติฯ

๑๗. ‘‘ตโต ปทกฺขิณํ กตฺวา, โพธิมณฺฑํ อนุตฺตโร;
อสฺสตฺถมูเล สโมฺพธึ, พุชฺฌิสฺสติ มหายโสฯ

๑๘. ‘‘อิมสฺส ชนิกา มาตา, มายา นาม ภวิสฺสติ;
ปิตา สุโทฺธทโน นาม, อยํ เหสฺสติ โคตโมฯ

๑๙. ‘‘อนาสวา วีตราคา, สนฺตจิตฺตา สมาหิตา;
โกลิโต อุปติโสฺส จ, อคฺคา เหสฺสนฺติ สาวกา;
อานโนฺท นามุปฏฺฐาโก, อุปฏฺฐิสฺสติมํ ชินํฯ

๒๐. ‘‘เขมา อุปฺปลวณฺณา จ, อคฺคา เหสฺสนฺติ สาวิกา;
อนาสวา วีตราคา, สนฺตจิตฺตา สมาหิตา;
โพธิ ตสฺส ภควโต, อสฺสโตฺถติ ปวุจฺจติฯ

๒๑. ‘‘จิโตฺต จ หตฺถาฬวโก, อคฺคา เหสฺสนฺตุปฏฺฐกา;
นนฺทมาตา จ อุตฺตรา, อคฺคา เหสฺสนฺตุปฏฺฐิกา;
อายุ วสฺสสตํ ตสฺส, โคตมสฺส ยสสฺสิโนฯ

๒๒. ‘‘อิทํ สุตฺวาน วจนํ…เป.… เหสฺสาม สมฺมุขา อิมํ’’ฯ
๒๓. ตสฺสาหํ วจนํ สุตฺวา, ภิโยฺย จิตฺตํ ปสาทยึ;
อุตฺตรึ วตมธิฏฺฐาสึ, ทสปารมิปูริยาฯ

๒๔. นครํ พนฺธุมตี นาม, พนฺธุมา นาม ขตฺติโย;
มาตา พนฺธุมตี นาม, วิปสฺสิสฺส มเหสิโนฯ

๒๕. อฏฺฐวสฺสสหสฺสานิ, อคารํ อชฺฌ โส วสิ;
นโนฺท สุนโนฺท สิริมา, ตโย ปาสาทมุตฺตมาฯ

๒๖. ติจตฺตารีสสหสฺสานิ, นาริโย สมลงฺกตา;
สุทสฺสนา นาม สา นารี, สมวตฺตกฺขโนฺธ นาม อตฺรโชฯ

๒๗. นิมิเตฺต จตุโร ทิสฺวา, รถยาเนน นิกฺขมิ;
อนูนอฏฺฐมาสานิ, ปธานํ ปทหี ชิโนฯ

๒๘. พฺรหฺมุนา ยาจิโต สโนฺต, วิปสฺสี โลกนายโก;
วตฺติ จกฺกํ มหาวีโร, มิคทาเย นรุตฺตโมฯ

๒๙. ขโณฺฑ จ ติสฺสนาโม จ, อเหสุํ อคฺคสาวกา;
อโสโก นามุปฏฺฐาโก, วิปสฺสิสฺส มเหสิโนฯ

๓๐. จนฺทา จ จนฺทมิตฺตา จ, อเหสุํ อคฺคสาวิกา;

โพธิ ตสฺส ภควโต, ปาฏลีติ ปวุจฺจติฯ

๓๑. ปุนพฺพสุมิโตฺต นาโค จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐกา;
สิริมา อุตฺตรา เจว, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐิกาฯ

๓๒. อสีติหตฺถมุเพฺพโธ , วิปสฺสี โลกนายโก;
ปภา นิทฺธาวติ ตสฺส, สมนฺตา สตฺตโยชเนฯ

๓๓. อสีติวสฺสสหสฺสานิ, อายุ พุทฺธสฺส ตาวเท;
ตาวตา ติฏฺฐมาโน โส, ตาเรสิ ชนตํ พหุํฯ

๓๔. พหุเทวมนุสฺสานํ, พนฺธนา ปริโมจยิ;
มคฺคามคฺคญฺจ อาจิกฺขิ, อวเสสปุถุชฺชเนฯ

๓๕. อาโลกํ ทสฺสยิตฺวาน, เทเสตฺวา อมตํ ปทํ;
ชลิตฺวา อคฺคิกฺขโนฺธว, นิพฺพุโต โส สสาวโกฯ

๓๖. อิทฺธิวรํ ปุญฺญวรํ, ลกฺขณญฺจ กุสุมิตํ;
สพฺพํ ตมนฺตรหิตํ, นนุ ริตฺตา สพฺพสงฺขาราฯ

๓๗. วิปสฺสี ชินวโร พุโทฺธ, สุมิตฺตารามมฺหิ นิพฺพุโต;
ตเตฺถวสฺส ถูปวโร, สตฺตโยชนมุสฺสิโตติฯ

วิปสฺสิสฺส ภควโต วํโส เอกูนวีสติโมฯ

๒๒. สิขีพุทฺธวํโส

๑. วิปสฺสิสฺส อปเรน, สมฺพุโทฺธ ทฺวิปทุตฺตโม;
สิขิวฺหโย อาสิ ชิโน, อสโม อปฺปฏิปุคฺคโลฯ

๒. มารเสนํ ปมทฺทิตฺวา, ปโตฺต สโมฺพธิมุตฺตมํ;
ธมฺมจกฺกํ ปวเตฺตสิ, อนุกมฺปาย ปาณินํฯ

๓. ธมฺมจกฺกํ ปวเตฺตเนฺต, สิขิมฺหิ ชินปุงฺคเว [มุนิปุงฺคเว (สี.)];
โกฏิสตสหสฺสานํ, ปฐมาภิสมโย อหุ฿

๔. อปรมฺปิ ธมฺมํ เทเสเนฺต, คณเสเฎฺฐ นรุตฺตเม;
นวุติโกฏิสหสฺสานํ, ทุติยาภิสมโย อหุ฿

๕. ยมกปาฏิหาริยญฺจ [ยมกํ ปาฏิหีรญฺจ (สี.)], ทสฺสยเนฺต สเทวเก;
อสีติโกฏิสหสฺสานํ, ตติยาภิสมโย อหุ฿

๖. สนฺนิปาตา ตโย อาสุํ, สิขิสฺสาปิ มเหสิโน;
ขีณาสวานํ วิมลานํ, สนฺตจิตฺตาน ตาทินํฯ

๗. ภิกฺขุสตสหสฺสานํ, ปฐโม อาสิ สมาคโม;
อสีติภิกฺขุสหสฺสานํ, ทุติโย อาสิ สมาคโมฯ

๘. สตฺตติภิกฺขุสหสฺสานํ, ตติโย อาสิ สมาคโม;
อนุปลิโตฺต ปทุมํว, โตยมฺหิ สมฺปวฑฺฒิตํฯ

๙. อหํ เตน สมเยน, อรินฺทโม นาม ขตฺติโย;
สมฺพุทฺธปฺปมุขํ สงฺฆํ, อนฺนปาเนน ตปฺปยึฯ

๑๐. พหุํ ทุสฺสวรํ ทตฺวา, ทุสฺสโกฏึ อนปฺปกํ;
อลงฺกตํ หตฺถิยานํ, สมฺพุทฺธสฺส อทาสหํฯ

๑๑. หตฺถิยานํ นิมฺมินิตฺวา, กปฺปิยํ อุปนามยึ;
ปูรยึ มานสํ มยฺหํ, นิจฺจํ ทฬฺหมุปฏฺฐิตํฯ

๑๒. โสปิ มํ พุโทฺธ พฺยากาสิ, สิขี โลกคฺคนายโก;
“เอกตึเส อิโต กเปฺป, อยํ พุโทฺธ ภวิสฺสติฯ

๑๓. “อหุ กปิลวฺหยา รมฺมา…เป.… เหสฺสาม สมฺมุขา อิมํ”ฯ
๑๔. ตสฺสาหํ วจนํ สุตฺวา, ภิโยฺย จิตฺตํ ปสาทยึ;
อุตฺตรึ วตมธิฎฺฐาสึ, ทสปารมิปูริยาฯ

๑๕. นครํ อรุณวตี นาม, อรุโณ นาม ขตฺติโย;
ปภาวตี นาม ชนิกา, สิขิสฺสาปิ มเหสิโนฯ

๑๖. สตฺตวสฺสสหสฺสานิ , อคารํ อชฺฌ โส วสิ;

สุจนฺทโก คิริ วสโภ [สุจโนฺท คิริวหโน (สี.)], ตโย ปาสาทมุตฺตมาฯ

๑๗. จตุวีสสหสฺสานิ, นาริโย สมลงฺกตา;
สพฺพกามา นาม นารี, อตุโล นาม อตฺรโชฯ

๑๘. นิมิเตฺต จตุโร ทิสฺวา, หตฺถิยาเนน นิกฺขมิ;
อฏฺฐมาสํ ปธานจารํ, อจรี ปุริสุตฺตโมฯ

๑๙. พฺรหฺมุนา ยาจิโต สโนฺต, สิขี โลกคฺคนายโก;
วตฺติ จกฺกํ มหาวีโร, มิคทาเย นรุตฺตโมฯ

๒๐. อภิภู สมฺภโว เจว, อเหสุํ อคฺคสาวกา;
เขมงฺกโร นามุปฏฺฐาโก, สิขิสฺสาปิ มเหสิโนฯ

๒๑. สขิลา จ ปทุมา จ, อเหสุํ อคฺคสาวิกา;
โพธิ ตสฺส ภควโต, ปุณฺฑรีโกติ วุจฺจติฯ

๒๒. สิริวโฑฺฒ จ นโนฺท จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐกา;
จิตฺตา เจว สุคุตฺตา จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐิกาฯ

๒๓. อุจฺจตฺตเนน โส พุโทฺธ, สตฺตติหตฺถมุคฺคโต;
กญฺจนคฺฆิยสงฺกาโส, ทฺวตฺติํสวรลกฺขโณฯ

๒๔. ตสฺสาปิ พฺยามปฺปภา กายา, ทิวารตฺติํ นิรนฺตรํ;
ทิโสทิสํ นิจฺฉรนฺติ, ตีณิโยชนโส ปภาฯ

๒๕. สตฺตติวสฺสสหสฺสานิ, อายุ ตสฺส มเหสิโน;
ตาวตา ติฏฺฐมาโน โส, ตาเรสิ ชนตํ พหุํฯ

๒๖. ธมฺมเมฆํ ปวเสฺสตฺวา, เตมยิตฺวา สเทวเก;
เขมนฺตํ ปาปยิตฺวาน, นิพฺพุโต โส สสาวโกฯ

๒๗. อนุพฺยญฺชนสมฺปนฺนํ, ทฺวตฺติํสวรลกฺขณํ;
สพฺพํ ตมนฺตรหิตํ, นนุ ริตฺตา สพฺพสงฺขาราฯ

๒๘. สิขี มุนิวโร พุโทฺธ, อสฺสารามมฺหิ นิพฺพุโต;
ตเตฺถวสฺส ถูปวโร, ตีณิโยชนมุคฺคโตติฯ

สิขิสฺส ภควโต วํโส วีสติโมฯ

๒๓. เวสฺสภูพุทฺธวํโส

๑. ตเตฺถว มณฺฑกปฺปมฺหิ, อสโม อปฺปฏิปุคฺคโล;
เวสฺสภู นาม นาเมน, โลเก อุปฺปชฺชิ นายโก [โส ชิโน (สฺยา. กํ. ก.)]ฯ

๒. อาทิตฺตํ วต ราคคฺคิ, ตณฺหานํ วิชิตํ ตทา;
นาโคว พนฺธนํ เฉตฺวา, ปตฺโต สโมฺพธิมุตฺตมํฯ

๓. ธมฺมจกฺกํ ปวเตฺตเนฺต, เวสฺสภูโลกนายเก;
อสีติโกฏิสหสฺสานํ, ปฐมาภิสมโย อหุฯ

๔. ปกฺกเนฺต จาริกํ รเฏฺฐ, โลกเชเฏฺฐ นราสเภ;
สตฺตติโกฏิสหสฺสานํ, ทุติยาภิสมโย อหุฯ

๕. มหาทิฏฺฐึ วิโนเทโนฺต, ปาฏิเหรํ กโรติ โส;
สมาคตา นรมรู, ทสสหสฺสี สเทวเกฯ

๖. มหาอจฺฉริยํ ทิสฺวา, อพฺภุตํ โลมหํสนํ;
เทวา เจว มนุสฺสา จ, พุชฺฌเร สฏฺฐิโกฏิโยฯ

๗. สนฺนิปาตา ตโย อาสุํ, เวสฺสภุสฺส มเหสิโน;
ขีณาสวานํ วิมลานํ, สนฺตจิตฺตาน ตาทินํฯ

๘. อสีติภิกฺขุสหสฺสานํ, ปฐโม อาสิ สมาคโม;
สตฺตติภิกฺขุสหสฺสานํ, ทุติโย อาสิ สมาคโมฯ

๙. สฏฺฐิภิกฺขุสหสฺสานํ , ตติโย อาสิ สมาคโม;
ชราทิภยภีตานํ, โอรสานํ มเหสิโนฯ

๑๐. อหํ เตน สมเยน, สุทสฺสโน นาม ขตฺติโย;
นิมเนฺตตฺวา มหาวีรํ, ทานํ ทตฺวา มหารหํ;
อนฺนปาเนน วเตฺถน, สสงฺฆํ ชิน ปูชยิํฯ

๑๑. ตสฺส พุทฺธสฺส อสมสฺส, จกฺกํ วตฺติตมุตฺตมํ;
สุตฺวาน ปณิตํ ธมฺมํ, ปพฺพชฺชมภิโรจยิํฯ

๑๒. มหาทานํ ปวเตฺตตฺวา, รตฺตินฺทิวมตนฺทิโต;
ปพฺพชฺชํ คุณสมฺปนฺนํ, ปพฺพชิํ ชินสนฺติเกฯ

๑๓. อาจารคุณสมฺปโนฺน, วตฺตสีลสมาหิโต;
สพฺพญฺญุตํ คเวสโนฺต, รมามิ ชินสาสเนฯ

๑๔. สทฺธาปีติํ อุปคนฺตฺวา, พุทฺธํ วนฺทามิ สตฺถรํ;
ปีติ อุปฺปชฺชติ มยฺหํ, โพธิยาเยว การณาฯ

๑๕. อนิวตฺตมานสํ ญตฺวา, สมฺพุโทฺธ เอตทพฺรวิ;

“เอกตึํเส อิโต กปฺเป, อยํ พุโทฺธ ภวิสฺสติฯ

๑๖. “อหุ กปิลวฺหยา รมฺมา…เป…. เหสฺสาม สมฺมุขา อิมํ”ฯ

๑๗. ตสฺสาหํ วจนํ สุตฺวา, ภิโยฺย จิตฺตํ ปสาทยิํ;
อุตฺตริํ วตมธิฏฺฐาสิํ, ทสปารมิปูริยาฯ

๑๘. อโนมํ นาม นครํ, สุปฺปตีโต นาม ขตฺติโย;
มาตา ยสวตี นาม, เวสฺสภุสฺส มเหสิโนฯ

๑๙. ฉ จ วสฺสสหสฺสานิ, อคารํ อชฺฌ โส วสิ;
รุจิ สุรุจิ รติวฑฺฒโน, ตโย ปาสาทมุตฺตมาฯ

๒๐. อนูนติํสสหสฺสานิ, นาริโย สมลงฺกตา;
สุจิตฺตา นาม สา นารี, สุปฺปพุโทฺธ นาม อตฺรโชฯ

๒๑. นิมิเตฺต จตุโร ทิสฺวา, สิวิกายาภินิกฺขมิ;
ฉมาสํ ปธานจารํ, อจรี ปุริสุตฺตโมฯ

๒๒. พฺรหฺมุนา ยาจิโต สโนฺต, เวสฺสภู โลกนายโก;
วเตฺต จกฺกํ มหาวีโร, อรุณาราเม นรุตฺตโมฯ

๒๓. โสโณ จ อุตฺตโร เจว, อเหสุํ อคฺคสาวกา;
อุปสโนฺต นามุปฏฺฐาโก, เวสฺสภุสฺส มเหสิโนฯ

๒๔. รามา [ทามา (สี.)] เจว สมาลา จ, อเหสุํ อคฺคสาวิกา;
โพธิ ตสฺส ภควโต, มหาสาโลติ วุจฺจติฯ

๒๕. โสตฺถิโก เจว รโมฺภ จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐกา;
โคตมี สิริมา เจว, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐิกาฯ

๒๖. สฏฺฐิรตนมุเพฺพโธ, เหมยูปสมูปโม;
กายา นิจฺฉรติ รสฺมิ, รตฺติํว ปพฺพเต สิขีฯ

๒๗. สฏฺฐิวสฺสสหสฺสานิ, อายุ ตสฺส มเหสิโน;
ตาวตา ติฏฺฐมาโน โส, ตาเรสิ ชนตํ พหุํฯ

๒๘. ธมฺมํ วิตฺถาริกํ กตฺวา, วิภชิตฺวา มหาชนํ;
ธมฺมนาวํ ฐเปตฺวาน, นิพฺพุโต โส สสาวโกฯ

๒๙. ทสฺสเนยฺยํ สพฺพชนํ, วิหารํ อิริยาปถํ;
สพฺพํ ตมนฺตรหิตํ, นนุ ริตฺตา สพฺพสงฺขาราฯ

๓๐. เวสฺสภู ชินวโร สตฺถา, เขมารามมฺหิ นิพฺพุโต;
ธาตุวิตฺถาริกํ อาสิ, เตสุ เตสุ ปเทสโตติฯ

เวสฺสภุสฺส ภควโต วํโส เอกวีสติโมฯ

๒๔. กกุสนฺธพุทฺธวํโส

๑. เวสฺสภุสฺส อปเรน, สมฺพุโทฺธ ทฺวิปทุตฺตโม;
กกุสโนฺธ นาม นาเมน, อปฺปเมโยฺย ทุราสโทฯ

๒. อุคฺฆาเฏตฺวา สพฺพภวํ, จริยาย ปารมึ คโต;
สีโหว ปญฺชรํ เภตฺวา, ปโตฺต สโมฺพธิมุตฺตมํฯ

๓. ธมฺมจกฺกํ ปวเตฺตเนฺต, กกุสเนฺธ โลกนายเก;
จตฺตารีสโกฏิสหสฺสานํ, ธมฺมาภิสมโย อหุฯ

๔. อนฺตลิกฺขมฺหิ อากาเส, ยมกํ กตฺวา วิกุพฺพนํ;
ตึสโกฏิสหสฺสานํ, โพเธสิ เทวมานุเสฯ

๕. นรเทวสฺส ยกฺขสฺส, จตุสจฺจปฺปกาสเน;
ธมฺมาภิสมโย ตสฺส, คณนาโต อสงฺขิโยฯ

๖. กกุสนฺธสฺส ภควโต, เอโก อาสิ สมาคโม;
ขีณาสวานํ วิมลานํ, สนฺตจิตฺตาน ตาทินํฯ

๗. จตฺตาลีสสหสฺสานํ, ตทา อาสิ สมาคโม;
ทนฺตภูมิมนุปฺปตฺตานํ, อาสวาริคณกฺขยาฯ

๘. อหํ เตน สมเยน, เขโม นามาสิ ขตฺติโย;
ตถาคเต ชินปุเตฺต, ทานํ ทตฺวา อนปฺปกํฯ

๙. ปตฺตญฺจ จีวรํ ทตฺวา, อญฺชนํ มธุลฏฺฐิกํ;
อิเมตํ ปตฺถิตํ สพฺพํ, ปฏิยาเทมิ วรํ วรํฯ

๑๐. โสปิ มํ พุโทฺธ พฺยากาสิ, กกุสโนฺธ วินายโก;
‘‘อิมมฺหิ ภทฺทเก กเปฺป, อยํ พุโทฺธ ภวิสฺสติฯ

๑๑. ‘‘อหุ กปิลวฺหยา รมฺมา…เป.… เหสฺสาม สมฺมุขา อิมํ’’ฯ
๑๒. ตสฺสาปิ วจนํ สุตฺวา, ภิโยฺย จิตฺตํ ปสาทยึ;
อุตฺตรึ วตมธิฏฺฐาสึ, ทสปารมิปูริยาฯ

๑๓. นครํ เขมาวตี นาม, เขโม นามาสหํ ตทา;
สพฺพญฺญุตํ คเวสโนฺต, ปพฺพชึ ตสฺส สนฺติเกฯ

๑๔. พฺราหฺมโณ อคฺคิทโตฺต จ, อาสิ พุทฺธสฺส โส ปิตา;
วิสาขา นาม ชนิกา, กกุสนฺธสฺส สตฺถุโนฯ

๑๕. วสเต ตตฺถ เขเม ปุเร, สมฺพุทฺธสฺส มหากุลํ;
นรานํ ปวรํ เสฏฺฐํ, ชาติมนฺตํ มหายสํฯ

๑๖. จตฺวสฺสสหสฺสานิ, อคารํ อชฺฌ โส วสิ;

กาม -กามวณฺณ-กามสุทฺธินามา [สุจิ สุรุจิ รติวทฺธนนามกา (สี.)], ตโย ปาสาทมุตฺตมาฯ

๑๗. สมตึสสหสฺสานิ , นาริโย สมลงฺกตา;
โรจินี นาม สา นารี, อุตฺตโร นาม อตฺรโชฯ

๑๘. นิมิเตฺต จตุโร ทิสฺวา, รถยาเนน นิกฺขมิ;
อนูนอฏฺฐมาสานิ, ปธานํ ปทหี ชิโนฯ

๑๙. พฺรหฺมุนา ยาจิโต สนฺโต, กกุสนฺโธ วินายโก;
วตฺติ จกฺกํ มหาวีโร, มิคทาเย นรุตฺตโมฯ

๒๐. วิธุโร จ สญฺชีโว จ, อเหสุํ อคฺคสาวกา;
พุทฺธิโช นามุปฏฺฐาโก, กกุสนฺธสฺส สตฺถุโนฯ

๒๑. สามา จ จมฺปานามา จ, อเหสุํ อคฺคสาวิกา;
โพธิ ตสฺส ภควโต, สิรีโสติ ปวุจฺจติฯ

๒๒. อจฺจุโต จ สุมโน จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐกา;
นนฺทา เจว สุนนฺทา จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐิกาฯ

๒๓. จตฺตาลีสรตนานิ , อจฺจุคฺคโต มหามุนิ;
กนกปฺปภา นิจฺฉรติ, สมนฺตา ทสโยชนํฯ

๒๔. จตฺตาลีสวสฺสสหสฺสานิ, อายุ ตสฺส มเหสิโน;
ตาวตา ติฏฺฐมาโน โส, ตาเรสิ ชนตํ พหุํฯ

๒๕. ธมฺมาปณํ ปสาเรตฺวา, นรนารีนํ สเทวเก;
นทิตฺวา สีหนาทํว, นิพฺพุโต โส สสาวโกฯ

๒๖. อฏฺฐงฺควจนสมฺปนฺโน, อจฺฉิทฺทานิ นิรนฺตรํ;
สพฺพํ ตมนฺตรหิตํ, นนุ ริตฺตา สพฺพสงฺขาราฯ

๒๗. กกุสนฺโธ ชินวโร, เขมารามมฺหิ นิพฺพุโต;
ตเตฺถวสฺส ถูปวโร, คาวุตํ นภมุคฺคโตติฯ

กกุสนฺธสฺส ภควโต วํโส ทุวาวีสติโมฯ

๒๕. โกณาคมนพุทฺธวํโส

๑. กกุสนฺธสฺส อปเรน, สมฺพุโทฺธ ทฺวิปทุตฺตโม;
โกณาคมโน นาม ชิโน, โลกเชโฏฺฐ นราสโภฯ

๒. ทสธเมฺม ปูรยิตฺวาน, กนฺตารํ สมติกฺกมิ;
ปวาหิย มลํ สพฺพํ, ปโตฺต สโมฺพธิมุตฺตมํฯ

๓. ธมฺมจกฺกํ ปวเตฺตเนฺต, โกณาคมนนายเก;
ติํสโกฏิสหสฺสานํ, ปฐมาภิสมโย อหุฯ

๔. ปาฏิหีรํ กโรเนฺต จ, ปรวาทปฺปมทฺทเน;
วีสติโกฏิสหสฺสานํ, ทุติยาภิสมโย อหุฯ

๕. ตโต วิกุพฺพนํ กตฺวา, ชิโน เทวปุรํ คโต;
วสเต ตตฺถ สมฺพุโทฺธ, สิลาย ปณฺฑุกมฺพเลฯ

๖. ปกรเณ สตฺต เทเสโนฺต, วสฺสํ วสติ โส มุนิ;
ทสโกฏิสหสฺสานํ, ตติยาภิสมโย อหุฯ

๗. ตสฺสาปิ เทวเทวสฺส, เอโก อาสิ สมาคโม;
ขีณาสวานํ วิมลานํ, สนฺตจิตฺตาน ตาทินํฯ

๘. ติํสภิกฺขุสหสฺสานํ , ตทา อาสิ สมาคโม;
โอฆานมติกฺกนฺตานํ, ภิชฺชิตานญฺจ มจฺจุยาฯ

๙. อหํ เตน สมเยน, ปพฺพโต นาม ขตฺติโย;
มิตฺตามเจฺจหิ สมฺปโนฺน, อนนฺตพลวาหโนฯ

๑๐. สมฺพุทฺธทสฺสนํ คนฺตฺวา, สุตฺวา ธมฺมมนุตฺตรํ;
นิมเนฺตตฺวา สชินสงฺฆํ, ทานํ ทตฺวา ยทิจฺฉกํฯ

๑๑. ปฏฺฏุณฺณํ จีนปฏฺฏญฺจ, โกเสยฺยํ กมฺพลมฺปิ จ;
โสวณฺณปาทุกเญฺจว, อทาสิํ สตฺถุสาวเกฯ

๑๒. โสปิ มํ พุโทฺธ พฺยากาสิ, สงฺฆมเชฺฌ นิสีทิย;
"อิมมฺหิ ภทฺทเก กเปฺป, อยํ พุโทฺธ ภวิสฺสติฯ

๑๓. "อหุ กปิลวฺหยา รมฺมา...เป.... เหสฺสาม สมฺมุขา อิมํ"ฯ

๑๔. ตสฺสาปิ วจนํ สุตฺวา, ภิโยฺย จิตฺตํ ปสาทยิํ;
อุตฺตริํ วตมธิฏฺฐาสิํ, ทสปารมิปูริยาฯ

๑๕. สพฺพญฺญุตํ คเวสโนฺต, ทานํ ทตฺวา นรุตฺตเม;
โอหายาหํ มหารชฺชํ, ปพฺพชิํ ชินสนฺติเก [ตสฺส สนฺติเก (สี.)]ฯ

๑๖. นครํ โสภวตี นาม, โสโภ นามาสิ ขตฺติโย;

วสเต ตตฺถ นคเร, สมฺพุทฺธสฺส มหากุลํฯ

๑๗. พฺราหฺมโณ ยญฺญทตฺโต จ, อาสิ พุทฺธสฺส โส ปิตา;
อุตฺตรา นาม ชนิกา, โกณาคมนสฺส สตฺถุโนฯ

๑๘. ตีณิ วสฺสสหสฺสานิ, อคารํ อชฺฌ โส วสิ;
ตุสิตสนฺตุสิตสนฺตุฏฺฐา, ตโย ปาสาทมุตฺตมาฯ

๑๙. อนูนโสฬสสหสฺสานิ, นาริโย สมลงฺกตา;
รุจิคตฺตา นาม นารี, สตฺถวาโห นาม อตฺรโชฯ

๒๐. นิมิเตฺต จตุโร ทิสฺวา, หตฺถิยาเนน นิกฺขมิ;
ฉมาสํ ปธานจารํ, อจรี ปุริสุตฺตโมฯ

๒๑. พฺรหฺมุนา ยาจิโต สโนฺต, โกณาคมนนายโก;
วตฺติ จกฺกํ มหาวีโร, มิคทาเย นรุตฺตโมฯ

๒๒. ภิยฺยโส อุตฺตโร นาม, อเหสุํ อคฺคสาวกา;
โสตฺถิโช นามุปฏฺฐาโก, โกณาคมนสฺส สตฺถุโนฯ

๒๓. สมุทฺทา อุตฺตรา เจว, อเหสุํ อคฺคสาวิกา;
โพธิ ตสฺส ภควโต, อุทุมฺพโรติ ปวุจฺจติฯ

๒๔. อุโคฺค จ โสมเทโว จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐกา;
สีวลา เจว สามา จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐิกาฯ

๒๕. อุจฺจตฺตเนน โส พุโทฺธ, ตึสหตฺถสมุคฺคโต;
อุกฺกามุเข ยถา กมฺพุ, เอวํ รํสีหิ มณฺฑิโตฯ

๒๖. ตึสวสฺสสหสฺสานิ, อายุ พุทฺธสฺส ตาวเท;
ตาวตา ติฏฺฐมาโน โส, ตาเรสิ ชนตํ พหุํฯ

๒๗. ธมฺมเจติํ สมุเสฺสตฺวา, ธมฺมทุสฺสวิภูสิตํ;
ธมฺมปุปฺผคุฬํ กตฺวา, นิพฺพุโต โส สสาวโกฯ

๒๘. มหาวิลาโส ตสฺส ชโน, สิริธมฺมปฺปกาสโน;
สพฺพํ ตมนฺตรหิตํ, นนุ ริตฺตา สพฺพสงฺขาราฯ

๒๙. โกณาคมโน สมฺพุโทฺธ, ปพฺพตารามมฺหิ นิพฺพุโต;
ธาตุวิตฺถาริกํ อาสิ, เตสุ เตสุ ปเทสโตติฯ

โกณาคมนสฺส ภควโต วํโส เตวีสติโมฯ

๒๖. กสฺสปพุทฺธวํโส

๑. โกณาคมนสฺส อปเรน, สมฺพุทฺโธ ทฺวิปทุตฺตโม;
กสฺสโป นาม โคเตฺตน, ธมฺมราชา ปภงฺกโรฯ

๒. สญฺฉฑฺฑิตํ กุลมูลํ, พหฺวนฺนปานโภชนํ;
ทตฺวาน ยาจเก ทานํ, ปูรยิตฺวาน มานสํ;
อุสโภว อาฬกํ เภตฺวา, ปโตฺต สโมฺพธิมุตฺตมํฯ

๓. ธมฺมจกฺกํ ปวเตฺตเนฺต, กสฺสเป โลกนายเก;
วีสโกฏิสหสฺสานํ, ปฐมาภิสมโย อหุฯ

๔. จตุมาสํ ยทา พุโทฺธ, โลเก จรติ จาริกํ;
ทสโกฏิสหสฺสานํ, ทุติยาภิสมโย อหุฯ

๕. ยมกํ วิกุพฺพนํ กตฺวา, ญาณธาตุํ ปกิตฺตยิ;
ปญฺจโกฏิสหสฺสานํ, ตติยาภิสมโย อหุฯ

๖. สุธมฺมา เทวปุเร รเมฺม, ตตฺถ ธมฺมํ ปกิตฺตยิ;
ตีณิโกฏิสหสฺสานํ, เทวานํ โพธยี ชิโนฯ

๗. นรเทวสฺส ยกฺขสฺส, อปเร ธมฺมเทสเน;
เอเตสานํ อภิสมยา, คณนาโต อสงฺขิยาฯ

๘. ตสฺสาปิ เทวเทวสฺส, เอโก อาสิ สมาคโม;
ขีณาสวานํ วิมลานํ, สนฺตจิตฺตาน ตาทินํฯ

๙. วีสภิกฺขุสหสฺสานํ, ตทา อาสิ สมาคโม;
อติกฺกนฺตภวนฺตานํ, หิริสีเลน ตาทินํฯ

๑๐. อหํ ตทา มาณวโก, โชติปาโลติ วิสฺสุโต;
อชฺฌายโก มนฺตธโร, ติณฺณํ เวทาน ปารคูฯ

๑๑. ลกฺขเณ อิติหาเส จ, สธเมฺม ปารมึ คโต;
ภูมนฺตลิกฺขกุสโล, กตวิโชฺช อนาวโยฯ

๑๒. กสฺสปสฺส ภควโต, ฆฏิกาโร นามุปฏฺฐาโก;
สคารโว สปฺปติโสฺส, นิพฺพุโต ตติเย ผเลฯ

๑๓. อาทาย มํ ฆฏีกาโร, อุปคญฺฉิ กสฺสปํ ชินํ;
ตสฺส ธมฺมํ สุณิตฺวาน, ปพฺพชึ ตสฺส สนฺติเกฯ

๑๔. อารทฺธวีริโย หุตฺวา, วตฺตาวเตฺตสุ โกวิโท;
น กฺวจิ ปริหายามิ, ปูเรสึ ชินสาสนํฯ

๑๕. ยาวตา พุทฺธภณิตํ, นวงฺคํ ชินสาสนํ;

สพฺพํ ปริยาปุณิตฺวาน, โสภยึ ชินสาสนํฯ

๑๖. มม อจฺฉริยํ ทิสฺวา, โสปิ พุโทฺธ วิยากริ;
“อิมมฺหิ ภทฺทเก กเปฺป, อยํ พุโทฺธ ภวิสฺสติฯ

๑๗. “อหุ กปิลวฺหยา รมฺมา, นิกฺขมิตฺวา ตถาคโต;
ปธานํ ปทหิตฺวาน, กตฺวา ทุกฺกรการิกํฯ

๑๘. “อชปาลรุกฺขมูเล, นิสีทิตฺวา ตถาคโต;
ตตฺถ ปายาสํ ปคฺคยฺห, เนรญฺชรมุเปหิติฯ

๑๙. “เนรญฺชราย ตีรมฺหิ, ปายาสํ ปริภุญฺชิย;
ปฏิยตฺตวรมเคฺคน, โพธิมูลมุเปหิติฯ

๒๐. “ตโต ปทกฺขิณํ กตฺวา, โพธิมณฺฑํ อนุตฺตโร;
อปราชิตฏฺฐานมฺหิ [อปราชิตนิสภฏฺฐาเน (ก.)], โพธิปลฺลงฺกมุตฺตเม;
ปลฺลเงฺกน นิสีทิตฺวา, พุชฺฌิสฺสติ มหายโสฯ

๒๑. “อิมสฺส ชนิกา มาตา, มายา นาม ภวิสฺสติ;
ปิตา สุโทฺธทโน นาม, อยํ เหสฺสติ โคตโมฯ

๒๒. “อนาสวา วีตราคา, สนฺตจิตฺตา สมาหิตา;
โกลิโต อุปติโสฺส จ, อคฺคา เหสฺสนฺติ สาวกา;

อานโนฺท นามุปฏฺฐาโก, อุปฏฺฐิสฺสติมํ ชินํฯ

๒๓. “เขมา อุปฺปลวณฺณา จ, อคฺคา เหสฺสนฺติ สาวิกา;
อนาสวา สนฺตจิตฺตา, วีตราคา สมาหิตา;
โพธิ ตสฺส ภควโต, อสฺสโตฺถติ ปวุจฺจติฯ

๒๔. “จิโตฺต หตฺถาฬวโก จ, อคฺคา เหสฺสนฺตุปฏฺฐกา;
นนฺทมาตา จ อุตฺตรา, อคฺคา เหสฺสนฺตุปฏฺฐิกา”ฯ

๒๕. อิทํ สุตฺวาน วจนํ, อสฺสมสฺส มเหสิโน;
อาโมทิตา นรมรู, พุทฺธพีชํ กิร อยํฯ

๒๖. อุกฺกุฏฺฐิสทฺทา ปวตฺตนฺติ, อโปฺผเฏนฺติ หสนฺติ จ;
กตญฺชลี นมสฺสนฺติ, ทสสหสฺสี สเทวกาฯ

๒๗. “ยทิมสฺส โลกนาถสฺส, วิรชฺฌิสฺสาม สาสนํ;
อนาคตมฺหิ อทฺธาเน, เหสฺสาม สมฺมุขา อิมํฯ

๒๘. “ยถา มนุสฺสา นทึ ตรนฺตา, ปฏิติตฺถํ วิรชฺฌิย;
เหฏฺฐา ติเตฺถ คเหตฺวาน, อุตฺตรนฺติ มหานทึฯ

๒๙. “เอวเมว มยํ สเพฺพ, ยทิ มุญฺจามิมํ ชินํ;
อนาคตมฺหิ อทฺธาเน, เหสฺสาม สมฺมุขา อิมํ”ฯ

๓๐. ตสฺสาปิ วจนํ สุตฺวา, ภิโยฺย จิตฺตํ ปสาทยิํ;
อุตฺตริํ วตมธิฏฺฐาสิํ, ทสปารมิปูริยาฯ

๓๑. เอวมหํ สํสริตฺวา, ปริวเชฺชโนฺต อนาจรํ;
ทุกฺกรญฺจ กตํ มยฺหํ, โพธิยาเยว การณาฯ

๓๒. นครํ พาราณสี นาม, กิกี นามาสิ ขตฺติโย;
วสเต ตตฺถ นคเร, สมฺพุทฺธสฺส มหากุลํฯ

๓๓. พฺราหฺมโณ พฺรหฺมทโตฺตว, อาสิ พุทฺธสฺส โส ปิตา;
ธนวตี นาม ชนิกา, กสฺสปสฺส มเหสิโนฯ

๓๔. ทฺเว วสฺสสหสฺสานิ, อคารํ อชฺฌ โส วสิ;
หํโส ยโส สิรินโนฺท, ตโย ปาสาทมุตฺตมาฯ

๓๕. ติโสฬสสหสฺสานิ, นาริโย สมลงฺกตา;
สุนนฺทา นาม สา นารี, วิชิตเสโน นาม อตฺรโชฯ

๓๖. นิมิเตฺต จตุโร ทิสฺวา, ปาสาเทนาภินิกฺขมิ;
สตฺตาหํ ปธานจารํ, อจรี ปุริสุตฺตโมฯ

๓๗. พฺรหฺมุนา ยาจิโต สโนฺต, กสฺสโป โลกนายโก;
วตฺติ จกฺกํ มหาวีโร, มิคทาเย นรุตฺตโมฯ

๓๘. ติโสฺส จ ภารทฺวาโช จ, อเหสุํ อคฺคสาวกา;
สพฺพมิโตฺต นามุปฏฺฐาโก, กสฺสปสฺส มเหสิโนฯ

๓๙. อนุฬา อุรุเวฬา จ, อเหสุํ อคฺคสาวิกา;
โพธิ ตสฺส ภควโต, นิโคฺรโธติ ปวุจฺจติฯ

๔๐. สุมงฺคโล ฆฏิกาโร จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐกา;
วิจิตเสนา ภทฺทา [ภทฺรา (ก.)] จ, อเหสุํ อคฺคุปฏฺฐิกาฯ

๔๑. อุจฺจตฺตเนน โส พุโทฺธ, วีสติรตนุคฺคโต;
วิชฺชุลฏฺฐีว อากาเส, จโนฺทว คหปูริโตฯ

๔๒. วีสติวสฺสสหสฺสานิ , อายุ ตสฺส มเหสิโน;
ตาวตา ติฏฺฐมาโน โส, ตาเรสิ ชนตํ พหุํฯ

๔๓. ธมฺมตฬากํ มาปยิตฺวา, สีลํ ทตฺวา วิเลปนํ;
ธมฺมทุสฺสํ นิวาเสตฺวา, ธมฺมมาลํ วิภชฺชิยฯ

๔๔. ธมฺมวิมลมาทาสํ, ฐปยิตฺวา มหาชเน;
เกจิ นิพฺพานํ ปเตฺถนฺตา, ปสฺสนฺตุ เม อลงฺกรํฯ

๔๕. สีลกญฺจุกํ ทตฺวาน, ฌานกวจวมฺมิตํ;
ธมฺมจมฺมํ ปารุปิตฺวา, ทตฺวา สนฺนาหมุตฺตมํฯ

๔๖. สติผลกํ ทตฺวาน, ติขิณญาณกุนฺติมํ;
ธมฺมขคฺควรํ ทตฺวา, สีลสํสคฺคมทฺทนํฯ

๔๗. เตวิชฺชาภูสนํ ทตฺวาน, อาเวฬํ จตุโร ผเล;
ฉฬภิญฺญาภรณํ ทตฺวา, ธมฺมปุปฺผปิฬนฺธนํฯ

๔๘. สทฺธมฺมปณฺฑรจฺฉตฺตํ, ทตฺวา ปาปนิวารณํ;
มาปยิตฺวาภยํ ปุปฺผํ, นิพฺพุโต โส สสาวโกฯ

๔๙. เอโส หิ สมฺมาสมฺพุทฺโธ, อปฺปเมยฺโย ทุราสโท;
เอโส หิ ธมฺมรตโน, สฺวากฺขาโต เอหิปสฺสิโกฯ

๕๐. เอโส หิ สงฺฆรตโน, สุปฺปฏิปนฺโน อนุตฺตโร;
สพฺพํ ตมนฺตรหิตํ, นนุ ริตฺตา สพฺพสงฺขาราฯ

๕๑. มหากสฺสโป ชิโน สตฺถา, เสตพฺยารามมฺหิ นิพฺพุโต;
ตเตฺถวสฺส ชินถูโป, โยชนุเพฺพธมุคฺคโตติฯ

กสฺสปสฺส ภควโต วํโส จตุวีสติโมฯ

๒๗. โคตมพุทฺธวํโส

๑. อหเมตรหิ สมฺพุทฺโธ [พุทฺโธ (สี.)], โคตโม สกฺยวฑฺฒโน;
ปธานํ ปทหิตฺวาน, ปตฺโต สมฺโพธิมุตฺตมํฯ

๒. พฺรหฺมุนา ยาจิโต สนฺโต, ธมฺมจกฺกํ ปวตฺตยึ;
อฏฺฐารสนฺนํ โกฏีนํ, ปฐมาภิสมโย อหุฯ

๓. ตโต ปรญฺจ เทเสนฺโต, นรเทวสมาคเม;
คณนาย น วตฺตโพฺพ, ทุติยาภิสมโย อหุฯ

๔. อิเธวาหํ เอตรหิ, โอวทึ มม อตฺรชํ;
คณนาย น วตฺตโพฺพ, ตติยาภิสมโย อหุฯ

๕. เอโกสิ สนฺนิปาโต เม, สาวกานํ มเหสินํ;
อฑฺฒเตฬสสตานํ, ภิกฺขูนาสิ สมาคโมฯ

๖. วิโรจมาโน วิมโล, ภิกฺขุสงฺฆสฺส มชฺฌโค;
ททามิ ปตฺถิตํ สพฺพํ, มณีว สพฺพกามโทฯ

๗. ผลมากงฺขมานานํ , ภวจฺฉนฺทชเหสินํ;
จตุสจฺจํ ปกาเสมิ, อนุกมฺปาย ปาณินํฯ

๘. ทสวีสสหสฺสานํ, ธมฺมาภิสมโย อหุ;
เอกทฺวินฺนํ อภิสมโย, คณนาโต อสงฺขิโยฯ

๙. วิตฺถาริกํ พาหุชญฺญํ, อิทฺธํ ผีตํ สุผุลฺลิตํ;
อิธ มยฺหํ สกฺยมุนิโน, สาสนํ สุวิโสธิตํฯ

๑๐. อนาสวา วีตราคา, สนฺตจิตฺตา สมาหิตา;
ภิกฺขูเนกสตา สเพฺพ, ปริวาเรนฺติ มํ สทาฯ

๑๑. อิทานิ เย เอตรหิ, ชหนฺติ มานุสํ ภวํ;
อปฺปตฺตมานสา เสขา, เต ภิกฺขู วิญฺญุครหิตาฯ

๑๒. อริยญฺจ สํโถมยนฺตา, สทา ธมฺมรตา ชนา;
พุชฺฌิสฺสนฺติ สติมโนฺต, สํสารสริตํ คตาฯ

๑๓. นครํ กปิลวตฺถุ เม, ราชา สุโทฺธทโน ปิตา;
มยฺหํ ชเนตฺติกา มาตา, มายาเทวีติ วุจฺจติฯ

๑๔. เอกูนตึสวสฺสานิ , อคารํ อชฺฌหํ วสึ;
รโมฺม สุรโมฺม สุภโก, ตโย ปาสาทมุตฺตมาฯ

๑๕. จตฺตารีสสหสฺสานิ, นาริโย สมลงฺกตา;
ภทฺทกญฺจนา นาม นารี, ราหุโล นาม อตฺรโชฯ

๑๖. นิมิตฺเต จตุโร ทิสฺวา, อสฺสยาเนน นิกฺขมึ;
ฉพฺพสฺสํ ปธานจารํ, อจรึ ทุกฺกรํ อหํฯ

๑๗. พาราณสิยํ อิสิปตเน, จกฺกํ ปวตฺติตํ มยา;
อหํ โคตมสมฺพุทฺโธ, สรณํ สพฺพปาณินํฯ

๑๘. โกลิโต อุปติสฺโส จ, เทฺว ภิกฺขู อคฺคสาวกา;
อานนฺโท นามุปฏฺฐาโก, สนฺติกาวจโร มม;

เขมา อุปฺปลวณฺณา จ, ภิกฺขุนี อคฺคสาวิกาฯ

๑๙. จิตฺโต หตฺถาฬวโก จ, อคฺคุปฏฺฐากุปาสกา;
นนฺทมาตา จ อุตฺตรา, อคฺคุปฏฺฐิกุปาสิกาฯ

๒๐. อหํ อสฺสตฺถมูลมฺหิ, ปตฺโต สมฺโพธิมุตฺตมํ;
พฺยามปฺปภา สทา มยฺหํ, โสฬสหตฺถมุคฺคตาฯ

๒๑. อปฺปํ วสฺสสตํ อายุ, อิทาเนตรหิ วิชฺชติ;
ตาวตา ติฏฺฐมาโนหํ, ตาเรมิ ชนตํ พหุํฯ

๒๒. ฐปยิตฺวาน ธมฺมุกฺกํ, ปจฺฉิมํ ชนโพธนํ;
อหมฺปิ นจิรเสฺสว, สทฺธึ สาวกสงฺฆโต;
อิเธว ปรินิพฺพิสฺสํ, อคฺคี วาหารสงฺขยาฯ

๒๓. ตานิ จ อตุลเตชานิ, อิมานิ จ ทสพลานิ [ยสพลานิ (อฏฺฐ.)];
อยญฺจ คุณธารโณ เทโห, ทฺวตฺตึสวรลกฺขณวิจิโตฺตฯ

๒๔. ทส ทิสา ปภาเสตฺวา, สตรํสีว ฉปฺปภา;
สพฺพํ ตมนฺตรหิสฺสนฺติ, นนุ ริตฺตา สพฺพสงฺขาราติฯ

โคตมสฺส ภควโต วํโส ปญฺจวีสติโมฯ

๒๘. พุทฺธปกิณฺณกกณฺฑํ

๑. อปริเมยฺยิโต กปฺเป, จตุโร อาสุํ วินายกา;
ตณฺหงฺกโร เมธงฺกโร, อโถปิ สรณงฺกโร;
ทีปงฺกโร จ สมฺพุทฺโธ, เอกกปฺปมฺหิ เต ชินาฯ

๒. ทีปงฺกรสฺส อปเรน, โกณฺฑญฺโญ นาม นายโก;
เอโกว เอกกปฺปมฺหิ, ตาเรสิ ชนตํ พหุํฯ

๓. ทีปงฺกรสฺส ภควโต, โกณฺฑญฺญสฺส จ สตฺถุโน;
เอเตสํ อนฺตรา กปฺปา, คณนาโต อสงฺขิยาฯ

๔. โกณฺฑญฺญสฺส อปเรน, มงฺคโล นาม นายโก;
เตสมฺปิ อนฺตรา กปฺปา, คณนาโต อสงฺขิยาฯ

๕. มงฺคโล จ สุมโน จ, เรวโต โสภิโต มุนิ;
เตปิ พุทฺธา เอกกเปฺป, จกฺขุมนฺโต ปภงฺกราฯ

๖. โสภิตสฺส อปเรน, อโนมทสฺสี มหายโส;
เตสมฺปิ อนฺตรา กปฺปา, คณนาโต อสงฺขิยาฯ

๗. อโนมทสฺสี ปทุโม, นารโท จาปิ นายโก;
เตปิ พุทฺธา เอกกเปฺป, ตมนฺตการกา มุนีฯ

๘. นารทสฺส อปเรน, ปทุมุตฺตโร นาม นายโก;
เอกกปฺปมฺหิ อุปฺปนฺโน, ตาเรสิ ชนตํ พหุํฯ

๙. นารทสฺส ภควโต, ปทุมุตฺตรสฺส สตฺถุโน;
เตสมฺปิ อนฺตรา กปฺปา, คณนาโต อสงฺขิยาฯ

๑๐. กปฺปสตสหสฺสมฺหิ , เอโก อาสิ มหามุนิ;
ปทุมุตฺตโร โลกวิทู, อาหุตีนํ ปฏิคฺคโหฯ

๑๑. ตึสกปฺปสหสฺสมฺหิ, ทุเว อาสุํ วินายกา [อาสึสุ นายกา (สฺยา. ก.)];
สุเมโธ จ สุชาโต จ, โอรโต ปทุมุตฺตราฯ

๑๒. อฏฺฐารเส กปฺปสเต, ตโย อาสุํ วินายกา [อาสึสุ นายกา (สฺยา. ก.)];
ปิยทสฺสี อตฺถทสฺสี, ธมฺมทสฺสี จ นายกาฯ

๑๓. โอรโต จ สุชาตสฺส, สมฺพุทฺธา ทฺวิปทุตฺตมา;
เอกกปฺปมฺหิ เต พุทฺธา, โลเก อปฺปฏิปุคฺคลาฯ

๑๔. จตุนฺนวุติโต กเปฺป, เอโก อาสิ มหามุนิ;
สิทฺธตฺโถ โส โลกวิทู, สลฺลกตฺโต อนุตฺตโรฯ

๑๕. เทฺวนวุเต อิโต กเปฺป, ทุเว อาสุํ วินายกา;

ติโสฺส ผุโสฺส จ สมฺพุทฺธา, อสมา อปฺปฏิปุคฺคลาฯ

๑๖. เอกนวุติโต กเปฺป, วิปสฺสี นาม นายโก;
โสปิ พุโทฺธ การุณิโก, สเตฺต โมเจสิ พนฺธนาฯ

๑๗. เอกตึเส อิโต กเปฺป, ทุเว อาสุํ วินายกา;
สิขี จ เวสฺสภู เจว, อสมา อปฺปฏิปุคฺคลาฯ

๑๘. อิมมฺหิ ภทฺทเก กเปฺป, ตโย อาสุํ วินายกา;
กกุสโนฺธ โกณาคมโน, กสฺสโป จาปิ นายโกฯ

๑๙. อหเมตรหิ สมฺพุโทฺธ, เมเตฺตโยฺย จาปิ เหสฺสติ;
เอเตปิเม ปญฺจ พุทฺธา, ธีรา โลกานุกมฺปกาฯ

๒๐. เอเตสํ ธมฺมราชูนํ, อเญฺญสํเนกโกฏินํ;
อาจิกฺขิตฺวาน ตํ มคฺคํ, นิพฺพุตา เต สสาวกาติฯ

พุทฺธปกิณฺณกกณฺฑํ นิฏฺฐิตํฯ

๒๙. ธาตุภาชนียกถา

๑. มหาโคตโม ชินวโร, กุสินารมฺหิ นิพฺพุโต;
ธาตุวิตฺถาริกํ อาสิ, เตสุ เตสุ ปเทสโตฯ

๒. เอโก อชาตสตฺตุสฺส, เอโก เวสาลิยา ปุเร;
เอโก กปิลวตฺถุสฺมึ, เอโก จ อลฺลกปฺปเกฯ

๓. เอโก จ รามคามมฺหิ, เอโก จ เวฐทีปเก;
เอโก ปาเวยฺยเก มเลฺล, เอโก จ โกสินารเกฯ

๔. กุมฺภสฺส ถูปํ กาเรสิ, พฺราหฺมโณ โทณสวฺหโย;
องฺคารถูปํ กาเรสุํ, โมริยา ตุฏฺฐมานสาฯ

๕. อฏฺฐ สารีริกา ถูปา, นวโม กุมฺภเจติโย;
องฺคารถูโป ทสโม, ตทาเยว ปติฏฺฐิโตฯ

๖. อุณฺหีสํ จตโสฺส ทาฐา, อกฺขกา เทฺว จ ธาตุโย;
อสมฺภินฺนา อิมา สตฺต, เสสา ภินฺนาว ธาตุโยฯ

๗. มหนฺตา มุคฺคมตฺตา จ [มุคฺคมาสาว (ก.)], มชฺฌิมา ภินฺนตณฺฑุลา;
ขุทฺทกา สาสปมตฺตา จ, นานาวณฺณา จ ธาตุโยฯ

๘. มหนฺตา สุวณฺณวณฺณา จ, มุตฺตวณฺณา จ มชฺฌิมา;
ขุทฺทกา มกุลวณฺณา จ, โสฬสโทณมตฺติกาฯ

๙. มหนฺตา ปญฺจ นาฬิโย, นาฬิโย ปญฺจ มชฺฌิมา;
ขุทฺทกา ฉ นาฬี เจว, เอตา สพฺพาปิ ธาตุโยฯ

๑๐. อุณฺหีสํ สีหเฬ ทีเป, พฺรหฺมโลเก จ วามกํ;
สีหเฬ ทกฺขิณกฺขญฺจ, สพฺพาเปตา ปติฏฺฐิตาฯ

๑๑. เอกา ทาฐา ติทสปุเร, เอกา นาคปุเร อหุ;
เอกา คนฺธารวิสเย, เอกา กลิงฺคราชิโนฯ

๑๒. จตฺตาลีสสมา ทนฺตา, เกสา โลมา จ สพฺพโส;
เทวา หรึสุ เอเกกํ, จกฺกวาฬปรมฺปราฯ

๑๓. วชิรายํ ภควโต, ปโตฺต ทณฺฑญฺจ จีวรํ;
นิวาสนํ กุลฆเร, ปจฺจตฺถรณํ กปิลวฺหเย [สิลวฺหเย (สฺยา.)]ฯ

๑๔. ปาฏลิปุตฺตปุรมฺหิ, กรณํ กายพนฺธนํ;
จมฺปายุทกสาฏิยํ, อุณฺณโลมญฺจ โกสเลฯ

๑๕. กาสาวํ พฺรหฺมโลเก จ, เวฐนํ ติทเส ปุเร;
นิสีทนํ อวนฺตีสุ, รเฏฺฐ [เทวรเฏฺฐ (สฺยา.)] อตฺถรณํ ตทาฯ

๑๖. อรณี จ มิถิลายํ, วิเทเห ปริสาวนํ;
วาสิ สูจิฆรญฺจาปิ, อินฺทปตฺถปุเร ตทาฯ

๑๗. ปริกฺขารา อวเสสา, ชนปเท อปรนฺตเก;
ปริภุตฺตานิ มุนินา, อกํสุ มนุชา ตทาฯ

๑๘. ธาตุวิตฺถาริกํ อาสิ, โคตมสฺส มเหสิโน;
ปาณีนํ อนุกมฺปาย, อหุ โปราณิกํ ตทาติฯ

ธาตุภาชนียกถา นิฏฺฐิตาฯ

พุทฺธวํโสนิฏฺฐิโตฯ